
Magyar Energia Hivatal

A Magyar Energia Hivatal 2007. évi jelentése az Európai Bizottság részére

Budapest, 2008. július

Tartalomjegyzék

ÖSSZEFOGLALÓ	4
1. JOGSZABÁLYI HÁTTÉR, INTÉZMÉNYRENDSZER	9
1.1. AZ ENERGIAPIAC SZABÁLYOZÁSÁNAK VÁLTOZÁSA	9
1.2. A HIVATAL JOGÁLLÁSA, HATÁSKÖRE, JÖVŐKÉPE, KÜLDETÉSE	9
2. A VILAMOSENERGIA-PIAC SZABÁLYOZÁSA ÉS MŰKÖDÉSE.....	11
2.1. SZABÁLYOZÁSI KÉRDÉSEK	11
2.1.1. Engedélyezés és felügyelet.....	11
2.1.2. A határkeresztezõ kapacitások elosztása és a szûk keresztmetszetek kezelése .	14
2.1.3. Az átviteli és elosztó társaságok feladatainak szabályozása.....	17
2.1.4. Tevékenységek szétválasztása.....	17
2.2. VERSENYKÉRDÉSEK	19
2.2.1. A nagykereskedelmi piac	19
2.2.2. A kiskereskedelmi piac jellemzõi.....	31
2.2.3. Intézkedések a piaci hatalommal történõ visszaélés elkerülésére	34
2.3. ELLÁTÁSBIZTONSÁG	35
2.4. ÁRELŐKÉSZÍTÉS, ÁRSZABÁLYOZÁS	37
2.4.1. A jelenlegi árrendszer és árszabályozás jellemzõi	37
2.4.2. Az árszabályozással kapcsolatos munkák, árelőkészítés	38
2.5. KÖZSZOLGÁLTATÁSI KÖTELEZETTSÉG, FOGYASZTÓVÉDELEM	43
2.5.1. Szabályzatok jóváhagyása	43
2.5.2. Szolgáltatás minõsége.....	43
2.5.3. Üzemzavarok	45
2.5.4. Fogyasztói panaszok.....	46
3. A FÖLDGÁZPIAC SZABÁLYOZÁSA ÉS ANNAK VÉGREHAJTÁSA	48
3.1. SZABÁLYOZÁS.....	48
3.1.1. Engedélyezés	48
3.1.2. Határkeresztezõ kapacitások elosztása, és a szûk keresztmetszetek kezelése	48
3.1.3. A szállító és elosztó társaságok feladatainak szabályozása	48
3.1.4. Tevékenységek szétválasztása	49
3.2. VERSENY	49
3.2.1. A nagykereskedelmi piac	49
3.2.2. A kiskereskedelmi piac	51
3.3. ELLÁTÁSBIZTONSÁG	51
3.4. ÁRELŐKÉSZÍTÉS, ÁRSZABÁLYOZÁS	53
3.4.1. A jelenlegi árrendszer és árszabályozás jellemzõi	53
3.4.2. Az árszabályozással kapcsolatos munkák, árelőkészítés	53
3.5. KÖZSZOLGÁLTATÁSI KÖTELEZETTSÉG, FOGYASZTÓVÉDELEM	54
3.5.1. Szabályzatok jóváhagyása	54
3.5.2. Szolgáltatás minõsége.....	54
3.5.3. Üzemzavarok	55
3.5.4. Fogyasztói panaszok.....	57
4. TÁVHŐTERMELÉS SZABÁLYOZÁSA	59
4.1. SZABÁLYOZÁS	59
4.2. VERSENY	60
4.3. ELLÁTÁSBIZTONSÁG	61
4.4. ÁRELŐKÉSZÍTÉS, ÁRSZABÁLYOZÁS	61
4.5. KÖZSZOLGÁLTATÁSI KÖTELEZETTSÉG, FOGYASZTÓVÉDELEM	62

5. ENERGHIAHATÉKONYSÁG, KÖRNYEZETVÉDELEM	63
5.1. ENERGHIAHATÉKONYSÁG, ENERGHIAKARÉKOSSÁG	63
5.2. KÖRNYEZETVÉDELEM	64
5.2.1. Megújuló energiaforrások felhasználása	64
5.2.2. Üvegházhatású gázok kibocsátási egységkereskedelme	65
6. A HIVATAL MŰKÖDÉSE, INTÉZMÉNYI KAPCSOLATOK, TÁJÉKOZTATÁS	67
6.1. INTÉZMÉNYI ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK, TÁJÉKOZTATÁS	67
6.1.1. Kétoldalú intézményi kapcsolatok	67
6.1.2. Nemzetközi kapcsolatok	67
6.1.3. Energetikai Érdekképviseleti Tanács (EÉT)	68
6.1.4. Tájékoztatás	69
6.2. MŰKÖDÉSI FELTÉTELEK	69
6.2.1. A Hivatal gazdálkodása	69
6.2.2. Informatika, információ-feldolgozás	70

Összefoglaló

A Magyar Energia Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) létrehozását a gázszolgáltatásról szóló 1994. évi XLI. törvény rendelte el. A központi államigazgatási szervekről, valamint a kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2006. évi LVII. törvény rendelkezése szerint a Hivatal kormányhivatal, irányítását a Kormány, felügyeletét a gazdasági és közlekedési miniszter látja el.

A Hivatal feladatait, valamint a liberalizált energiapiac szabályozásának alapját a villamos energiáról szóló 2001. évi CX. törvény (a továbbiakban: régi VET), a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: VET, vagy új VET), a földgázellátásról szóló 2003. évi XLII. törvény (a továbbiakban: GET), a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény (a továbbiakban: Tszt.), valamint a kapcsolódó kormány- és miniszteri rendeletek határozzák meg.

A Hivatal alapvető tevékenysége a vezetékes energetikai társaságokra vonatkozó szabályozás (engedélyezés, jóváhagyás, árelőkészítés, árelenőrzés), felügyelet, fogyasztóvédelem és tájékoztatás. A Hivatal feladatai a versenypiaci viszonyok között bővültek, a régiók zömében megmaradtak és melléjük a versenypiac felügyeletével, és az egyetemes szolgáltatással kapcsolatban új feladatok kerültek. A Hivatal határozata ellen kizárólag bírói úton lehet jogorvoslással élni.

2007. január 1-jétől a Hivatal a szakminiszter előterjesztésében - a 2006. évi LVII. törvény 71. § (5) bekezdése értelmében - a tevékenységéről beszámol a Kormánynak, valamint tájékoztatja az Országgyűlés feladatkörében érintett bizottságát. A Hivatal idén a tizenharmadik alkalommal készítette el a tevékenységét ismertető éves beszámolóját.

Az energiapiac szabályozása, engedélyezés

Az energiapiac 1994-től 2002 végéig szabályozott piac volt. 2003. január 1-jével megkezdődött a villamosenergia-piac, 2004. január 1-jétől pedig a földgázpiac liberalizációja, a piacok fokozatos nyitása. Első lépésben csak a nagyobb ipari fogyasztók, 2004 júliusától pedig minden nem lakossági fogyasztó kiléphetett a versenypiacra.

A villamosenergia-piacon 2007 végéig élt a kettős modell, azaz párhuzamosan működött egymás mellett a közüzemi és a szabadpiaci szegmens. 2008-tól a kettős modell megszűnik, helyét a versenypiaci modell veszi át, amelyben a versenyt csak az erőfölényes helyzetekkel való visszaélés megelőzése, illetve a kiszolgáltatott felhasználók védelme érdekében lehet korlátozni. A felhasználók, illetve a kereskedők szabadpiaci körülmények között szerezhetik be, a termelők pedig ugyanilyen módon értékesíthetik a villamos energiát.

A gázpiacon 2007 első felében a háztartási fogyasztók kivételével minden más fogyasztó feljogosított volt, ez kb. 180 000 fogyasztót jelentett. Az Európai Unió 2003/55/EK számú gázdirektívája, valamint a GET módosításáról szóló 2005. évi LXIII. törvény 32. § (1) bekezdése alapján 2007. július 1-jétől feljogosított fogyasztónak minősül minden fogyasztó, tehát a földgázpiac teljes nyitása megtörtént. A versenypiacra kilépő regisztrált feljogosított fogyasztók száma 2007 végére 786-ra emelkedett. Az éves országos gázfogyasztásban a versenypiac részaránya 20,6% volt. Az engedéllyel rendelkező

versenypiaci kereskedők száma 21. A versenykereskedők közül az elmúlt években csak 3-4 vett részt a versenypiaci fogyasztók ellátásában, számuk 2007-ben 9-re emelkedett.

A teljes piacnyitást követően a lakossági fogyasztók is szabadon választhatják meg, hogy kitől vásárolnak energiát. A háztartási fogyasztók és a versenyre képtelen kifelhasználók - választásuk szerint - a jelenlegi közüzemi szolgáltatáshoz hasonló egyetemes szolgáltatást vehetnek igénybe. A teljes piacnyitással az energiapiacra megszűnt a hatósági ár, de az egyetemes szolgáltatás továbbra is szabályozott árú marad. A jogi, illetve természetes monopóliumhelyzetben lévő társaságok szolgáltatásai esetében továbbra is hatósági ármegállapítás alá esik a rendszerirányítással és a vezetékhhasználattal kapcsolatos szolgáltatás.

A Tsz. a szabályozásban jelentős változást hozott. A távhőtermelés és távhőszolgáltatás továbbra is engedélyköteles tevékenység maradt, a távhőtermelő berendezések létesítése pedig változatlanul csak 5 MW hőteljesítménytől engedélyköteles. Az engedélyezési hatáskör azonban megoszlik a települési önkormányzatok és a Hivatal között. Az új szabályozás szerint valamennyi távhőtermelő, amely villamosenergia-termelő tevékenységet is folytat a Hivatal, míg a villamos energiát nem termelő távhőt előállító tevékenység, továbbá a távhőszolgáltatási tevékenység az önkormányzatok engedélyezési hatáskörébe tartozik.

A Hivatal 2007-ben összesen 614 határozatot hozott. A határozatok közül 426 a villamosenergia-iparral, 163 a földgáziparral, 25 pedig a Hivatal hatáskörébe tartozó távhőtermeléssel volt kapcsolatos.

Fogyasztóvédelem

A Hivatal 2007-ben 3139 fogyasztóvédelemmel kapcsolatos ügygel foglalkozott, ez a szám az előző évnek több mint kétszerese. Az ügyek több mint 60%-a közvetlen fogyasztói panasz volt. A beérkezett panaszok közül a gázszolgáltatással összefüggők száma 100%-kal, a villamosenergia-szolgáltatással kapcsolatos panaszok száma közel 50%-kal nőtt. A panaszok elbírálása, a szükséges intézkedések meghozatala folyamatosan történt. A Hivatal a panaszkezelések során szerzett tapasztalatok alapján lefolytatott ellenőrzések alapján több alkalommal élt szankcionálási jogkörével. A követelményeknek eleget nem tevő engedélyesek részére - fogyasztóvédelmi szempontok alapján - a Hivatal 38 millió Ft bírságot szabott ki.

A Hivatal 2007-ben tizenkettedik alkalommal végeztette el a fogyasztói elégedettségi felmérést. A megkérdezett 7200 háztartási és 2400 nem háztartási fogyasztó véleménye szerint a villamosenergia-ipari engedélyesek megítélése 1-2%-ot javult 2006-hoz képest. Mindkét ágazatban továbbra is a problémás területek közé tartozik a hibaelhárítás, a szolgáltatás szünetmentessége, a reklamációkezelés, a telefonos ügyfélszolgálatok minősége, illetve a gázszolgáltatás területén a számlák érthetősége.

A Hivatal aktív kapcsolatot tart fenn a közigazgatás más, fogyasztóvédelmi tevékenységet is ellátó szerveivel. 2007. év során különösen intenzív párbeszéd alakult ki a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatósággal. A párbeszéd célja a 2008. január 1-jétől bekövetkező hatáskör- megosztás részleteinek tisztázása volt. A fogyasztói és az engedélyesi oldal

közötti párbeszéd biztosítása érdekében a Hivatal 2007-ben is működtette az Energetikai Érdekképviselési Tanácsot.

Árelőkészítés, árszabályozás (villamos energia, földgáz, távhő, kötelező átvételű villamos energia)

2007-ben mind a villamosenergia-, mind a földgázszektorra még az ún. „kettős piac” (közüzem és szabadpiac) szerinti működés volt a jellemző. Ennek megfelelően a közüzemi fogyasztók a terméket (energiát) és a rendszerhasználatot egyaránt magába foglaló „komplex szolgáltatás” hatósági árainak (közüzemi árak) megfizetésével vételezhették a földgázt, illetve a villamos energiát. A szabadpiacra kilépő feljogosított fogyasztók nem szabályozott áron jutottak hozzá az energiához (mint termékhez), azonban a rendszer használatáért ők is hatósági árat fizettek.

A villamos energia és a földgáz piacnyitási folyamatának velejárájaként a Hivatal árelőkészítő tevékenysége - a közüzemi árak előkészítése és az aktuálisan felmerülő árszabályozási kérdések kezelése mellett - a várhatóan hosszabb távon is hatósági ármegállapítás körében maradó monopoltevékenységekre koncentrált.

A villamosenergia-piac 2008-tól immár teljes körű liberalizációjához új működési modell kialakítására, ehhez kapcsolódóan új törvényre, és annak végrehajtására egy sor másodlagos jogszabály kidolgozására volt szükség. Mindez 2007 során valósult meg.

A földgázpiac 2008 júliusától tervezett teljes megnyitásának szabályozási hátterét szolgáló - az „új földgáz modell” alapján készülő - gáztörvény árszabályozási, árfelügyeleti, valamint csatlakozási díj témájú fejezeteinek kidolgozása 2007-ben megkezdődött.

2007-ben négy ár-felülvizsgálati kérelem érkezett a Hivatalhoz. Az MVM Zrt. közüzemi nagykereskedő, a MAVIR Zrt. rendszerirányítói engedélyes, a TIGÁZ Zrt. elosztói engedélyes és a MOL Földgázszállító Zrt. kérelmeinek elbírálása határidőn belül megtörtént.

Bár a távhőtermelés miniszteri ármegállapítás alá eső, 2007. évi termelői árainak előkészítése a jogszabályi előírásoknak megfelelően történt, 2008-tól ezen árak miniszteri megállapítása - törvényi rendelkezés következtében - megszűnt.

Az ún. kötelező átvételi rendszerbe tartozó villamos energia hatóságilag rögzített átvételi ára 2007-ben is ösztönözte a villamos energia megújuló forrásokból történő termelését, illetve kapcsolatos termelő berendezések létesítését, működtetését. 2007 során az új VET-ben foglalt rendelkezések végrehajtásaként megtörtént a kötelező átvétel rendszerének 2008-tól hatályos átalakítása is.

Energiatakarékosság, környezetvédelem

A Hivatal közreműködött a Kormány energiatakarékossági és energiahatékonyság-növelési stratégiájának megvalósításában. Szakértőként részt vett az energiahatékonyság-növelési

pályázatokat bíráló tárcaközi bizottság és a Környezet és Energia Operatív Program projekt kiválasztó bíráló bizottsága munkájában, továbbá a pályázatok kiírásának előkészítésében.

Energiainformáció

A Hivatal feladatai ellátásához szükséges, az engedélyesekre vonatkozó műszaki-gazdasági adatok beszerzése és feldolgozása, valamint a társhatóságok és a nemzetközi szervezetek részére történő adatszolgáltatás folyamatos volt.

Nyilvánosság, tájékoztatás

A Hivatal elnöke - törvényben meghatározott feladata szerint - a 2007. évben benyújtotta a Hivatal 2006. évi tevékenységéről szóló beszámolót a Kormány számára. A Hivatal a 2003/796/EK irányelvben előírt tartalommal elkészítette a villamosenergia- és a földgázpiac működését bemutató nemzeti jelentést.

A fogyasztói érdekképviseleti szervek részére a Hivatal az Energetikai Érdekképviseleti Tanács munkáján keresztül folyamatos tájékoztatást adott engedélyezési, ár-előkészítési, piacelemzési és szabályozási kérdésekben.

A Hivatal honlapján közzéteszi közérdekű határozatait, folyamatosan tájékoztatást ad a munkájával összefüggő időszerű kérdésekről, valamint - rendeletekben előírt tartalmú - összeállítást jelentet meg a villamosenergia-ipari és a földgázipari társaságok nyilvános műszaki-gazdasági adatairól.

A Hivatal nemzetközi szervezetek (EUROSTAT, Nemzetközi Energia Ügynökség stb.) felé folyamatosan teljesíti adatszolgáltatási kötelezettségét, amelyek során a magyar földgáz- és villamosenergia-átlagárak megadására kerül sor.

Az EU Bizottság különböző szervezeteiben, azok szakmai bizottságaiban, az Európai Energia Szabályozók Tanácsának (Council of European Energy Regulators, a továbbiakban: CEER), valamint az EU Bizottság tanácsadó szerveként működő Európai Villamosenergia és Gázipari Szabályozók Csoportjának (European Regulators Group for Electricity and Gas, a továbbiakban: ERGEG) munkacsoportjaiban a Hivatal munkatársai aktívan részt vesznek.

A Hivatal az eddigi gyakorlatnak megfelelően megjelentette a tevékenységét és az általa felügyelt szektor főbb műszaki-gazdasági adatait bemutató tájékoztató kiadványát, valamint a villamosenergia-rendszer adatait tartalmazó Villamos Energia Statisztikai Évkönyvet. A Hivatal vezetői az elektronikus és az írott sajtóban rendszeresen tájékoztatást adtak a fogyasztókat érintő kérdésekről.

A Hivatal tevékenysége, közérdekű határozatait, közleményei és az energiapiacot érintő legfontosabb események a www.eh.gov.hu honlapon folyamatosan nyomon követhetők.

A Hivatal határozataival kapcsolatos keresetek

A Hivatal 2007-ben - a fogyasztóvédelmi ügyekben hozott határozatokon kívül - 614 határozatot hozott. 45 határozattal kapcsolatban nyújtottak be az érintettek keresetét a

bíróságon. Ezek közül 2 ügyben elálltak a keresettől, 3 eljárás szünetel, 40 eljárás folyamatban van. A korábbi évekből 70 per húzódott át a 2007. évre, amelyből 30 fejeződött be 2007-ben, 4 eljárás szünetel, 36 ügy még folyamatban van.

A Hivatal 3 139 fogyasztóvédelmi ügyben járt el. A Hivatal határozata ellen az ügyfelek 59 esetben fordultak bírósághoz. Ezek közül 11 ügy zárult le (4 ügyben elálltak a keresettől, 6 eljárás megszűnt, 1 ítéletben a Bíróság a Hivatalt új eljárásra utasította), 2 eljárás szünetel, 46 ügy még folyamatban van. A 2005. évről 4 per húzódott át, amelyből a 2007. évben 2 befejeződött és 2 folyamatban van. A 2006. évről 54 per húzódott át, amelyekből a 2007. évben 31 per befejeződött, egy szünetel és egyet a Bíróság felfüggesztett.

1. Jogszabályi háttér, intézményrendszer

1.1. Az energiapiac szabályozásának változása

A Magyar Energia Hivatal létrehozását, jogállását, hatáskörét és feladatait, továbbá az energiapiacok szabályozását a gázszolgáltatásról szóló 1994. évi XLI. törvény, a villamos energia termeléséről, szállításáról és szolgáltatásáról szóló 1994. évi XLVIII. törvény, valamint a távhőszolgáltatásról szóló 1998. évi XVIII. törvény rögzítette.

A liberalizált energiapiac szabályozásának alapját a régi VET, a GET, valamint a kapcsolódó kormány- és miniszteri rendeletek határozták meg.

A Tszt. a távhőellátás területén hozott jelentős változásokat. Az új szabályozás szerint valamennyi távhőtermelő, amely villamosenergia-termelő tevékenységet is folytat, a Hivatal, míg a villamos energiát nem termelő távhőt előállító tevékenység, továbbá a távhőszolgáltatási tevékenység az önkormányzatok engedélyezési hatáskörébe tartozik.

Az új villamosenergia-piaci modellt az új VET rögzíti. A földgázellátásról szóló új törvény tervezetét a Kormány 2007 decemberében nyújtotta be az Országgyűlésnek. A törvényt az Országgyűlés 2008. június 9-i ülésnapján fogadta el.

1.2. A Hivatal jogállása, hatásköre, jövőképe, küldetése

A központi államigazgatási szervekről, valamint a kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló, 2006. évi LVII. törvény rendelkezése szerint a Hivatal kormányhivatal, irányítását a Kormány, felügyeletét a beszámolási időszakban (2007-ben) a gazdasági és közlekedési miniszter látta el, alapvető tevékenysége a vezetékes energetikai társaságokra vonatkozó engedélyezés és felügyelet, a fogyasztóvédelem, valamint a földgáz- és a villamos energia hatósági árainak előkészítése.

A Hivatal - a GKM stratégiájához kapcsolódva - kidolgozta a 2007-2010 évekre szóló stratégiáját, amelyet a regulátori jellegét, a jogalkalmazói szerepét, továbbá a jogállásából származó lehetőségét figyelembe véve az energiapiaci verseny, a fogyasztói ellátásbiztonság, az ellátás minősége, az energiahatékonyság, valamint a megújuló energiaforrások célokon belül a Hivatal kompetenciáját érintő kérdésekre alapozott. A 2007-2010 évekre szóló stratégiája alapján a GKM részére benyújtotta a 2008. évi intézkedési tervét.

Kapcsolódva a Kormány által 2006 decemberében elfogadott, a közfeladatok felülvizsgálatáról szóló 2229/2006. (XII. 20.) sz. határozathoz, a Hivatal elkészítette tevékenység listáját, amelyben részletes áttekintést adott az általa ellátott feladatokról és azok jogszabályi háttéréről.

A Hivatal jövőképe

A Magyar Energia Hivatal a kelet-közép-európai régió mértékadó, elismert, autonóm energia hatósága, amelyet szabályozó, felügyeleti, fogyasztóvédelmi és érdekegyeztető szerepében végzett munkája, valamint a hatékony piaci működés rugalmasan alkalmazkodó és eredményes elősegítése és működése révén komoly hazai és nemzetközi társadalmi elismerés övez.

A Hivatal küldetése

A Magyar Energia Hivatal az európai egységes energiapiaci törekvésekhez illeszkedő szabályozó hatóságként

- *elősegíti a nemzeti és regionális energetikai piacok fejlődését,*
- *serkenti a piaci versenyt,*
- *védi a fogyasztók érdekeit,*
- *felügyeli a piacok működését*

annak érdekében, hogy Magyarországon minden fogyasztó folyamatosan és elérhető áron juthasson hozzá az elvárható színvonalú vezetékes energia-szolgáltatásokhoz.

2. A villamosenergia-piac szabályozása és működése

2.1. Szabályozási kérdések

2.1.1. Engedélyezés és felügyelet

Engedélyezés és felügyelet a villamosenergia-iparban

A Hivatal 2007-ben a villamosenergia-ipari társaságok részére 426 határozatot adott ki. Ezek közül 103 volt kiserőművi összevont engedély. Az erőművek számára 39 engedélymódosító határozat, 5 elsődleges energiaforrás választási határozat, valamint 2 létesítési engedélyre vonatkozó határozat került kibocsátásra. A Hivatal 14 kereskedelmi engedélyt, és 8 határon keresztül szállítási engedélyt adott ki, valamint 15 engedélymódosítást a kereskedőknek és kettőt a MAVIR-nak. 40 pénzügyi biztosíték elfogadására vonatkozó határozat és 29 befolyásszerzés jóváhagyási határozat született. Három közüzemi engedély visszavonását és egy új közüzemi engedélyben történő összevonását követően közüzemi szolgáltató működési engedély kiadására is sor került (a három szolgáltatási terület összevonása kapcsán). 81 szabályzat, illetve annak módosítása, cégjogi esemény és egyéb ügy jóváhagyása történt meg, továbbá 6 bírságoló határozat is született.

Termelői engedélyek

Az erőművi engedélyezési eljárások lényegesen nem változtak az új VET megjelenésével, azaz villamos energiát termelni 50 MW vagy azt meghaladó teljesítőképességű erőműben termelői működési engedély, 0,5 MW vagy annál nagyobb teljesítőképességű kiserőműben kiserőművi összevont engedély birtokában lehet.

Említésre érdemes módosítás viszont, hogy 2008. január 1-jétől kezdve szélerőművet csak pályáztatás útján lehet létesíteni. Új elem az engedélyezésben, hogy 2008. január 1-jétől kezdve a kapcsolatlan termelő kiserőművek részére is a Hivatalnak kell megállapítani a kötelezően átveendő villamos energia mennyiségét és a kötelező átvétel időtartamát.

Kiserőművek engedélyezési eljárása

A régi VET-et módosító 2005. évi LXXIX. törvény előírta, hogy az addig hivatali engedély nélkül működő 0,5 MW és az ezt meghaladó teljesítményű, közcélú hálózatra csatlakozó kiserőműnek elsődleges energiaforrás választási, létesítési és működési összevont engedély iránti kérelmet kellett benyújtania a Hivatalhoz 2006. szeptember 1-jéig. Minthogy az engedélykérelmek a nevezett határidőig csak részben érkeztek be, ezért 2007-ben is nagyobb számban folytatódott az ilyen típusú engedélyek kiadása.

A kötelezően átveendő villamos energia mennyiségét (kvóta), a kötelező átvétel időtartamát, valamint a működési engedély érvényességi idejét a Hivatalnak kell megállapítani. Ehhez figyelembe kell vennie Magyarország nemzetközi vállalásait a megújuló villamosenergia-termelésre, a megújuló energiaforrásból előállított villamos energia versenyképességét, az adott technológiának a villamosenergia-rendszer kiegyensúlyozott működésére gyakorolt hatását, a fogyasztók teherviselő képességét, a

rendszerirányító véleményét, a közüzemi villamosenergia-ellátási kötelezettség mértékét, és az igénybe vett egyéb támogatás mértékét. A szabályozás 2008. január 1-től a kapcsolt módon előállított villamos energiára is vonatkozik. A módosított törvény és a hozzá kapcsolódó rendeletek a kapcsolt hő- és villamosenergia-termelést (kogenerációt) folytató kiserőművekre (pl. gázmotorok) is előírják az átvételi kötelezettséget, de nem tartalmaznak speciális engedélyezési feltételeket. A Hivatal 22 nem engedélyköteles (0,5 MW névleges teljesítménynél kisebb) kiserőműnek is megállapította a kötelezően átveendő villamos energia mennyiségét (kvóta).

Szélerőművek engedélyezése

Magyarországon napszaktól és évszaktól függően változó a szélerőmű parkokból nyerhető villamos energia átvétele, ami kiszámíthatatlan módon befolyásolja a villamos energia rendszert. A rendszer szabályozási adottságai, és az előírt tartalék peremfeltételek mellett a szélerőművek rendszerbe illesztése kimeríti a rendelkezésre álló szabályozási tartalékokat. Ezért a jogszabályokkal összhangban a Hivatal az átviteli rendszerirányító véleménye alapján és vele egyeztetve 330 MW értékben határozta meg a maximálisan engedélyezhető szélerőmű teljesítményt, amely rendszerszintű korlátként értelmezhető.

Erőművek ellenőrzése

Az erőműveknél folytatott ellenőrzések során a Hivatal megállapította, hogy a jogszabályban előírt tüzelőanyag készlet minden erőműben rendelkezésre áll, több helyen az előírásokat meghaladó készletekkel is rendelkeznek. A karbantartást különböző elv szerint, de mindenütt terv szerint végzik, ezzel biztosítva a megbízhatóságot és a rendelkezésre állást.

A környezetvédelmi előírásokat betartják az erőművek, így a korábban elvégzett fejlesztések és átalakítások eredményesnek bizonyultak a szigorú normák kielégítésére és egyetlen erőművet sem kellett bezárni.

A minőségbiztosítási helyzetet áttekintve megállapítható, hogy minden erőmű működtet minőségbiztosítási rendszert. A minőségbiztosítási rendszereket - a változásoknak megfelelően - átdolgozzák és auditáltatják. Egyes erőművek integrált minőségirányítási-, környezetirányítási-, valamint munkaegészségi- és munkabiztonsági rendszer kialakítását kezdték meg. Több helyen integrált környezetközpontú irányítási és minőségirányítási rendszert működtetnek.

A környezetvédelem területén a jogszabály előírja, hogy az egységes környezethasználati engedélyben foglaltakat 2007. október 31-ig kell teljesítenie az erőműveknek. Minden engedélyes megkapta az egységes környezethasználati engedélyt.

Az átviteli és elosztó társaságok engedélyezése, ellenőrzése

Az átviteli társaság

A MAVIR Zrt. mint rendszerirányítói engedélyes, illetve mint átviteli hálózati működési engedélyes engedélyeinek módosítására az év folyamán egyszer került sor, a mellékletek aktualizálása érdekében.

Az új VET novemberben hatályba lépő előírásainak megfelelően a MAVIR Zrt. határidőben benyújtotta átviteli rendszerirányításra vonatkozó működési engedély kiadása iránti kérelmét, amelyet a Hivatal a 2008. január 1-jén kelt 84/2008. számú határozatával jóváhagyott.

Elosztó társaságok

Először 2006-ban került sor három elosztó-hálózati engedélyes esetében az elosztó és a hálózati tevékenység szétválasztására az EU idevonatkozó irányelvnek végrehajtása érdekében. 2007. évben ez a folyamat folytatódott és lezáródott azzal, hogy újabb három áramszolgáltató társaságnál történt meg a jogi szétválasztás. A megvalósításra kétféle megoldást alkalmaztak az engedélyesek. Három elosztó-hálózati engedélyes a hálózati tevékenységet tartotta bent az anyavállalatban és a villamosenergia-szolgáltatást szervezte ki leánycégbe, míg másik három elosztó-hálózati engedélyes a villamosenergia-szolgáltatást tartotta bent az anyavállalatban és a hálózati tevékenységet szervezte ki. Ezzel a magyarországi villamosenergia-piacon teljes egészében megvalósult a hálózati szolgáltatók, mint hatóságilag ellenőrzött természetes monopol szolgáltatást végző gazdasági társaságok és a villamos energiát, mint terméket piaci viszonyok között szolgáltató kereskedelmi szolgáltató gazdasági társaságoktól történő szétválasztása.

A közüzemi szolgáltatás területén az említett jogi szétválasztás kapcsán három közüzemi engedélyes kérelmére három közüzemi engedély visszavonására illetve a három szolgáltatási terület egy új közüzemi engedély kiadásával járó összevonására került sor (E.ON Energiaszolgáltató Kft.).

Villamosenergia-kereskedők, illetve egyetemes szolgáltatók engedélyezése

Az új VET jelentősen leegyszerűsítette a villamosenergia-kereskedők engedélyezését. A kérelmezőknek kevesebb dokumentumot kell benyújtani az engedélyezési eljáráshoz. Amennyiben az engedélyt kérő kizárólag engedélyesnek vagy egy felhasználónak értékesít villamos energiát, úgy lehetősége van mentességet kérni a Hivataltól az üzletszabályzat készítése alól. Megszűnt az éves villamosenergia-forgalomnak megfelelő pénzügyi biztosíték nyújtásának kötelezettsége, 2008. január 1-jétől minden fajta pénzügyi biztosítékot az átviteli rendszerirányító, a MAVIR Zrt. kezel. Ezen túl megszűnt a magyarországi bejegyzés kötelezettsége, és a korábbi tőkekövetelmény (50 millió Ft) is. Az új VET bevezette a korlátozott villamosenergia-kereskedelmi engedélyt, illetve az egyszerűsített villamosenergia-kereskedelmi engedélyt. Az elsőt kizárólag nagykereskedelmi jellegű tevékenység végzésére lehet kérni, a másodikat pedig az engedélyköteles magánvezeték üzemeltetője igényelheti a magánvezetékre csatlakozó felhasználók ellátására.

A Hivatal 2007 év folyamán 14 db villamosenergia-kereskedelmi működési engedélyt adott ki a régi VET alapján. A 14 kérelmező közül 8-an határkeresztesző kereskedelemre vonatkozó tevékenységi engedélyt is kértek. Ezen kívül 2007 év folyamán már az új VET alapján is érkeztek kérelmek a Hivatalhoz (88. §). A régi VET szerinti közüzemi

szolgáltatókat az új VET kötelezte, hogy nyújtsanak be villamosenergia-kereskedelemre vonatkozó engedélykérelmet, valamint egyetemes szolgáltatásra vonatkozó engedélykérelmet. Ennek a jogszabályi előírásnak a közüzemi szolgáltatók eleget tettek, a Hivatal az engedélyeket 2008. január 1-jei dátummal kiadta. Ezen kívül az első korlátozott villamosenergia-kereskedelemre vonatkozó engedélykérelem is 2007-ben érkezett.

2.1.2. A határkeresztező kapacitások elosztása és a szűk keresztmetszetek kezelése

Jogszabályi háttér

A villamos energia határon keresztül történő szállításának szabályozásáról szóló 182/2002. (VIII. 23.) Korm. rendelet szerint a régi VET 3. §-ának 23. pontja szerinti szerződések teljesítése érdekében megkötött hosszú távú villamosenergia-import szerződések teljesítéséhez szükséges kapacitásokat előzetesen lekötött kapacitásnak kell tekinteni. A Kormány a 37/2007. (III. 7.) Korm. rendelettel módosította a 182/2002. Korm. rendeletet, amely szerint a régi VET-ben hivatkozott szerződésekben szereplő villamosenergia-mennyiségnek megfelelő villamosenergia-mennyiséget biztosító hosszú távú villamosenergia-import szerződések 2008. évi teljesítéséhez szükséges határkeresztező átviteli kapacitások a továbbiakban már nem minősülnek előzetesen lekötött kapacitásnak. Ezt követően a Kormány ismét módosította a 182/2002. Korm. rendeletet [313/2007. (XI. 17.) Korm. rendelet], amely kimondja, hogy „A határkeresztező átviteli kapacitások 2007-2008. évre történő felosztása során az e rendelet hatálybalépését megelőzően a VET 3. §-ának 23. pontja szerinti szerződések teljesítése érdekében megkötött hosszú távú villamosenergia-import szerződések teljesítéséhez szükséges kapacitásokat előzetesen lekötött kapacitásnak kell tekinteni.”

A GKM 2007. október 21-én kiadott rendeletével [85/2007. (X. 21.) GKM rendelet] módosította a villamosenergia-ellátásban alkalmazott általános rendszerhasználati díjak megállapításáról szóló 57/2002. (XII. 29.) GKM rendeletet, amellyel a Magyarországról történő villamosenergia-exportra kb. 17 EUR/MWh „export díjat” vetett ki. A rendelet érdekessége, hogy mindössze egy napig volt hatályban (2007. december 31-én), mivel a 2007. december 29-én kihirdetett, a villamos energia rendszerhasználati díjakról szóló 119/2007. (XII. 29.) GKM rendelet hatályon kívül helyezte.

A határkeresztező kapacitások elosztása 2007-ben

A MAVIR Zrt., illetve a vele együttműködő rendszerirányítók 2003 óta bonyolítják a határkeresztező kapacitás aukciókat a Magyarországgal szomszédos közös határmetszéken. A 2007. évre vonatkozó éves aukció eredményeit vizsgálva megállapítható, hogy tendenciáját tekintve lényeges változás nem volt tapasztalható. Ez azt jelenti, hogy továbbra is az import volt a meghatározó Szlovákia, Ausztria, illetve Románia irányából. A havi aukciókban azonban már számottevő változás jelent meg, különösen az év második felétől kezdve. A dél-kelet európai térségben érvényesülő jelentős villamos energia áremelkedés hatására ugyanis egyre jelentősebbé vált a horvát, illetve a szerb irányú export. Ugyanezt a tendenciát tapasztalhattunk a 2008. évre vonatkozó éves aukció 2007. novemberi lebonyolítása során is.

Az import irányokat tekintve a 2006. évi aukción a szlovák metszéken 5,4 EUR/MWh, a román metszéken 10,4 EUR/MWh, az osztrák metszéken pedig 0,13 EUR/MWh-ás elszámoló ár alakult ki a határkeresztező költségekre. A 2007. évre vonatkozóan a meghatározó szlovák, illetve román metszékeken 7,96 EUR/MWh, illetve 7,74 EUR/MWh elszámoló ár alakult ki, miközben jelentősen emelkedett az osztrák ár is: 2,97 EUR/MWh-ra. (Természetesen ezek az értékek 100%-os kihasználtságot feltételeznek). Az aukción kialakult határkeresztező kapacitáshasználati árakat a kereskedők fizetik a MAVIR részére az import-, illetve az exportlehetőségekért. A MAVIR bevétele csökkentőleg hat a rendszerhasználati díjakra, így a fogyasztói árakra is.

2007 novemberében a 2008. évre vonatkozó éves aukció rendkívül érdekes eredményeket hozott. A kapacitás mennyiségek a korábbi évekhez képest a következőképpen módosultak: Ausztriából 300 MW-ra (200 MW-tal) nőtt az import kapacitás, ugyanakkor Szlovákiából 700 MW-ra (200 MW-tal) csökkent, míg az export irányok vonatkozásában Horvátország irányába 450 MW-ra (150 MW-tal) csökkent a rendelkezésre álló átviteli kapacitás. A további metszékeken és irányokban a korábbi években megszokott kapacitás mennyiségek kerültek kiosztásra. A kialakult elszámoló árak az elmúlt évekhez képest jelentősen megváltoztak. Import irányokban az osztrák metszéken 12,17 EUR/MWh, a román metszéken pedig 16,79 EUR/MWh ár alakult ki. A szlovák metszéken éves kapacitás nem került meghirdetésre. Ami a korábbi évekhez képest nagy változás, hogy export irányban a horvát metszéken 11,86 EUR/MWh, a szerb metszéken pedig 8,95 EUR/MWh ár alakult ki (a korábbi években, minden export irányt vizsgálva az árak 1,00 EUR/MWh alatt voltak).

A 2007. évi havi aukciókon kialakult árak alapján már számítani lehetett arra, hogy az export irányok szerepe át fog értékelődni, mert az év közepétől jelentős áremelkedés indult meg a horvát és szerb export irányokban.

1. táblázat A magyar villamosenergia-rendszer átviteli kapacitás mutatói
(MW)

2007. éves ATC értékek

Reláció	Aukció	TTC	TRM	NTC	AAC	ATC éves
PO Ausztria - Magyarország ¹	Aukció-A1	300	200	100	0	100

	Horvátország - Magyarország ²	Aukció-H1	300	200	100	50	50
	Szlovákia - Magyarország ³	Aukció-S1	1100	200	900	675	225
	Szerbia - Magyarország ⁴	Aukció-SM1	200	100	100	50	50
	Románia - Magyarország ⁵	Aukció-R1	200	100	100	50	50
	Ukrajna - Magyarország ⁶	Aukció-U1	455	-	455	350	105
EXPORT	Magyarország - Ausztria ¹	Aukció-A2	550	200	35	0	200+105
	Magyarország - Horvátország ²	Aukció-H2	800	200	600	300	300
	Magyarország - Szlovákia ³	Aukció-S2	600	200	400	200	200
	Magyarország - Szerbia ⁴	Aukció-SM2	150	100	50	25	25
	Magyarország - Románia ⁵	Aukció-R2	150	100	50	25	25
	Magyarország - Ukrajna ⁷	Aukció-U2	-	-	-	-	-

Forrás: MAVIR-RTO, PSZO

Magyarázat:

- Az ATC értékek az adott időpontra vonatkoznak
- Az ATC értékek külön-külön relációban értendők.
- Az ATC értékek nem adhatók össze.
- Az ATC értékek zsinór-időszaki értékek.

¹ APG által kerül kiosztásra a MAVIR és az APG nevében. Az Aukciós Iroda elérhetősége: <http://www.auction-office.at>

² HEP-OPS és MAVIR által megosztva; MAVIR által kiosztandó éves ATC

³ SEPS és MAVIR által megosztva; MAVIR által kiosztandó éves ATC

⁴ EMS és MAVIR által megosztva; MAVIR által kiosztandó éves ATC

⁵ TRANSELECTRICA és MAVIR által megosztva; MAVIR által kiosztandó éves ATC

⁶ Stabilitási korlátok miatt; MAVIR által egyoldalú aukció keretében kiosztandó éves ATC

⁷ Együttműködési korlát miatt az ukrán fél által nem engedélyezett

Az 1228/2003/EK rendelet mellékletében meghatározott közép-kelet-európai régió TSO-i, beleértve a MAVIR Zrt.-t is közös Központi Allokációs Iroda (Central Allocation Office) létrehozását tervezik Freisingben (Németország) koordinált piaci alapú kapacitásallokációs mechanizmus működtetésére. A CAO alapítói a cseh (CEPS), szlovén (ELES), két német (E.ON és VE-T), lengyel (PSE-O), szlovák (SEPS), osztrák (APG) és a magyar TSO-k egyenlő részesedéssel. A CAO fő célkitűzései:

- koncepciók kidolgozása és megvalósítása a szűk keresztmetszetű kapacitások allokációjának optimalizált kezelésére,
- a rendelkezésre álló fizikai szűk keresztmetszetű kapacitások koordinációja és számítása, és azon tényezők vizsgálata, amelyek jelzik, hogy a hálózati szűk keresztmetszeteket milyen mértékben terheli a villamosenergia-szállítás,
- a szükséges támogató szolgáltatások biztosítása és működtetése (pl. menetrendkezelés támogatása, számlázás, kockázatkezelés, a szűk keresztmetszetű kapacitások szekunder piaca).

Ez jelentős előrelépés az 1228/2003/EK rendelet azon előírásának teljesítése érdekében, amely szerint az EU tagországok TSO-inak koordinált, piaci alapú, átlátható és megkülönböztetéstől mentes mechanizmust kell alkalmazniuk a szűk határkereszteső átviteli kapacitások piaci szereplők közötti elosztásánál.

2.1.3. Az átviteli és elosztó társaságok feladatainak szabályozása

Magyarországon a 2007. év során egy TSO (MAVIR Zrt.) és hat elosztó társaság (DSO) működött a Hivatal engedélyével. A MAVIR Zrt. 2005. december 31-éig az állam tulajdonában állt és csak rendszerüzemeltetői engedéllyel rendelkezett. 2006. január 1-jétől 2007. december 31-ig a MAVIR Zrt. rendszerüzemeltetői és átviteli hálózatüzemeltetői engedéllyel rendelkezett (egyben az átviteli hálózati eszközök tulajdonosa is volt a MVM Holding részeként), viszont 2008. január 1-jétől már csak egyetlen, átviteli rendszerirányítói engedéllyel rendelkezik. Az elosztó társaságok magántulajdonban vannak.

2008. január 1-jétől (az új VET alapján) a MAVIR Zrt. feladatai közé tartozik az átvételi kötelezettség alá eső villamos energia elszámolására létrehozott mérlegkör működtetése, kiegyenlítése. Az ehhez szükséges részletszabályokat a megújuló energiaforrásból vagy hulladékból nyert energiával termelt villamos energia, valamint a kapcsoltan termelt villamos energia kötelező átvételéről és átvételi áráról szóló 389/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet, az átvételi kötelezettség alá eső villamos energiának az átviteli rendszerirányító által történő szétosztásáról és a szétosztás során alkalmazható árak meghatározásának módjáról szóló 109/2007. (XII. 23.) GKM rendelet, valamint a MAVIR Zrt. üzletszabályzata tartalmazza. Ez utóbbit a Hivatal a 2008. január 1-jén kelt, 86/2008. számú határozatával hagyta jóvá.

2.1.4 Tevékenységek szétválasztása

2.1.4.1. A magyarországi villamosenergia-ipari tevékenység-szétválasztási követelmények

Magyarországon az új VET, és annak végrehajtási rendelete (Vhr.) tartalmazzák a természetes monopoltevékenységek (átviteli rendszerirányítás, elosztás) más, versenyző villamosenergia-ipari tevékenységektől (termelés, kereskedelem, egyetemes szolgáltatás) való szétválasztására vonatkozó kötelező érvényű előírásokat.

2006-ban a rendszerirányító visszaintegrálásra került az állami tulajdonú, termelői és kereskedelmi tevékenységet is végző MVM Zrt.-be, így a korábbi ISO (Independent System Operator) modellről Magyarország áttért a direktíva szerinti TSO (Transmission System Operator) modellre. A tranzakció során az átviteli hálózat az önálló leányvállalatként - de az MVM Holding részeként - működő rendszerirányító tulajdonába került. Az MVM Zrt. olyan vállalati struktúrát alakított ki, amelyben a leányvállalatokat koordináló holding társaság nem végez engedélyes villamosenergia-ipari tevékenységet. 2007-ben a Magyarországon egyetlen átviteli rendszerirányító MAVIR Zrt. továbbra is a 2006-os szervezeti átalakulásoknak megfelelően, az MVM Zrt. keretében, önálló leányvállalatként végezte engedélyes tevékenységét. Az év során számos támogató funkció került központosításra az MVM Zrt.-n belül, pl. IT, pénzügy, számvitel stb.. A vállalaton belüli szolgáltatásnyújtásokat, és az egyéb - keresztfinanszírozásra lehetőséget adó - kiszervezéseket a Hivatal fokozott figyelemmel kísérte, és kíséri a jövőben is.

A vertikálisan integrált hat elosztói engedélyes működésében 2007 a jogi szétválasztás éve volt. A különböző tulajdonosi csoporthoz tartozó vállalkozások eltérő módon oldották meg a kötelezően elért jogi szétválasztást: vagy az elosztási tevékenységeket (és eszközöket)

helyezték át egy új leányvállalatba, vagy a nem elosztási tevékenységekre hoztak létre új, jogilag önálló szervezetet. Az előbbi verziónál az eszközök vállalatok közötti mozgását piaci alapú újraértékelés előzte meg, míg utóbbiban a hálózati eszközök könyv szerinti értéke nem változott. Minden jogilag leválasztott elosztói engedélyes társaság tulajdonolja a hálózati tevékenységhez kapcsolódó eszközöket.

A jogi szétválasztással párhuzamosan, azzal szorosan összefüggő módon, a vertikálisan integrált elosztó vállalkozások több támogató, illetve hálózati tevékenységüket is kiszervezték az engedélyes vállalatból. A Hivatal azzal a feltétellel engedélyezte a kiszervezési megoldásokat, hogy azok a költségek növekedése nélkül biztosítsák a fogyasztók ellátásának jelenlegi, vagy a jelenleginél magasabb színvonalát. További elvárás, hogy a kiszervezés által biztosított előnyök és megtakarítások a fogyasztónál hosszú távon és igazolhatóan is megjelenjenek. A Hivatal a tevékenység-kiszervezés kapcsán továbbra is vizsgálni fogja a folyamatnak az árszabályozásra és a szolgáltatás minőségére, valamint az ellátás biztonságára vonatkozó hatásait. A közös szolgáltatások - ilyen szolgáltatásoknak minősülnek a személyügyi, pénzügyi, informatikai stb. szolgáltatások - kiszervezésének jóváhagyását, tekintettel az eltérő megoldásokra, a Hivatal egyedileg vizsgálja. Amennyiben a közös szolgáltatások egy tulajdonosi (vállalat) csoporton belül kerülnek igénybevételre, a Hivatal fokozottan vizsgálni fogja az érintett szerződések tartalmát, különös tekintettel a szolgáltatásért kikötött és megfizetett ellenértékre, annak a piacon kialakult átlagos árszinttől való eltérésére.

Az új villamos energiáról szóló törvény alapján az érintett engedélyeseknek kötelező új megfelelési programot benyújtaniuk a Hivatalhoz a szétválasztási szabályok végrehajtásáról. A megfelelési programokban vállalt és bemutatott elképzelések évenkénti megvalósításáról az engedélyesek az éves megfelelési jelentésekben számolnak be.

Végrehajtás

Az új VET alapján a Hivatal hagyja jóvá a hálózati társaságok megfelelési programjait, és ellenőrzi a számviteli szétválasztási szabályok teljesítését. Ugyanakkor a társaságok könyvvizsgálói az éves könyvvizsgálói jelentésben kötelesek igazolni, hogy a számviteli szétválasztási szabályok biztosítják az üzletágak közötti keresztfinanszírozás-mentességet. Mivel a tevékenységek szétválasztására vonatkozó előírások jogszabályi szinten kerültek rögzítésre, azok megszegése esetén bármely szankcionálási eszköz alkalmazható (figyelmeztetés, bírság, az engedély visszavonása).

2.1.4.2. A tevékenység-szétválasztásra vonatkozó szabályok teljesítése - gyakorlati tapasztalatok

Átviteli rendszerirányító

A jelenlegi átviteli rendszerirányító (ahogy korábban a független rendszerirányító is) fizikailag elkülönül a vertikálisan integrált vállalkozás többi tevékenységétől (külön székhely, irodaház). A korábbi tulajdonosi szétválasztásból fakadóan a rendszerirányítónál kialakult, illetve megerősödött független szervezeti kultúra, ami nem csak az egyéb villamos-energia ipari tevékenységektől független szakmai, hanem független üzleti, pénzügyi döntések meghozatalát is jelentette, a visszaintegrálás természetéből adódóan

gyengült. Az energiaszektorban is egyre jellemzőbb kiszervezési hullám a rendszerirányítót is érintette, ennek megvalósulása 2007-ben nagyrészt lezajlott.

Elosztó társaságok

Hat elosztó társaság működik Magyarországon, mindegyiket külföldi szakmai befektetők tulajdonolják (3 E.ON, 2 RWE-EnBW, 1 EdF). 2007-ig az elosztói tevékenység kivétel nélkül vertikálisan integrált vállalkozás részeként, jogi szétválasztás nélkül működött. A magyar villamosenergia-szabályozás nem használja a 100 000 fogyasztóra vonatkozó mentesítési szabályt, mivel jelenleg mindegyik elosztónak több, mint 100 000 csatlakozott fogyasztója van. A hálózati társaságok tulajdonolják a hálózati eszközöket.

Az elosztói engedélyesek kommunikációja harmadik felek felé még nem független, de a jogi szétválasztással javulás tapasztalható ezen a téren. A jogi szétválasztással a szervezeti és vezetői elkülönülés sokkal markánsabban jelenhet meg. Még mindig előfordul, hogy ugyanaz a személy képviseli az iparági rendezvényeken az elosztási és a kereskedelmi engedélyest is, habár a személyi szétválasztásra a korábbinál nagyobb súlyt fektetnek az érintett engedélyesek.

A jogi szétválasztás egyben a számviteli szétválasztás jelentőségét is csökkenti, mivel az elosztói engedélyesek csak minimális mértékben végeznek nem hálózati tevékenységeket. A bevételek és ráfordítások vizsgálata ezután a vállalatcsoporton belüli tranzakciókra fókuszál majd.

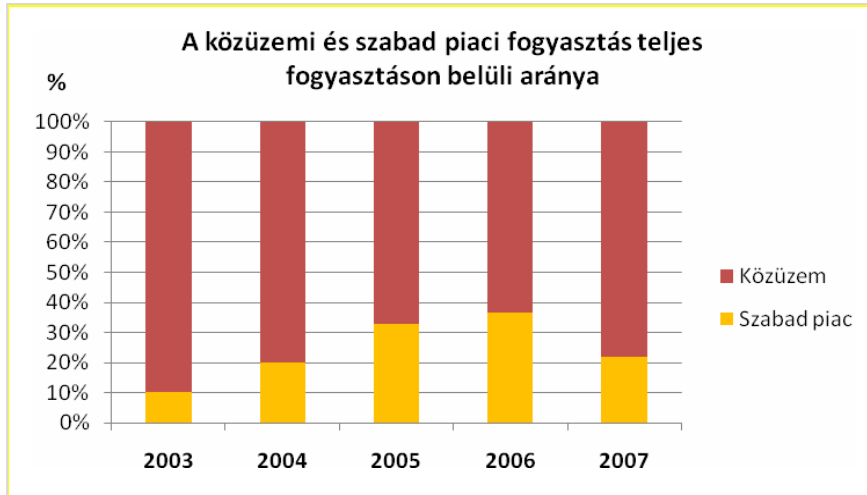
2.2. Versenykérdések

2.2.1. A nagykereskedelmi piac

A hazai villamosenergia-piacon 2006 végén olyan változások történtek, amelyek a szabadpiaci fogyasztás csökkenéséhez vezettek. A kereskedők 2007-es beszerzési árai a regionális piaci árnövekedés hatására megemelkedtek, aminek következtében számos szabad piaci fogyasztónak csak a korábbinál jóval magasabb áron tudtak ajánlatot tenni. A szabad piaci áremelkedések hatására számos fogyasztó a (maximált hatósági árakkal jellemezhető) közüzembe való visszalépés mellett döntött: 2007-ben közel felére (az előző évi 62%-ára) zsugorodott a szabad piaci fogyasztás.

2. táblázat A közüzemi és szabad piaci fogyasztás teljes fogyasztáson belüli aránya (%)

	2003	2004	2005	2006	2007
Szabad piac	10,3	20,0	32,8	36,7	21,9
Közüzem	89,7	80,0	67,2	63,3	78,1

1. ábra A közüzemi és szabad piaci fogyasztás teljes fogyasztáson belüli aránya

A közüzembe való visszaáramlás a nagykereskedelmi piacra mérsékelt hatással volt. A hazai erőművekkel kötött hosszú távú megállapodásoknak (HTM-ek) és az importszerződéseknél köszönhetően a hazai fogyasztás kielégítéséhez szükséges villamos energia mintegy 80%-a továbbra is az MVM csoporton keresztül jut el a fogyasztókat ellátó szolgáltatókhoz és kereskedőkhöz. A visszalépések következtében megnövekedő közüzemi igények bizonyos szerkezeti eltolódásokat eredményeztek: az MVM értékesítéseiben 20% alá csökkent a szabad piaci szereplőknek történő értékesítések aránya, miközben a szabad piaci fogyasztókat ellátó kereskedők beszerzéseiben újra 50% fölé került az importforrások részesedése.

Az erőművi befektetők egymáshoz viszonyított piaci pozíciója mindeközben keveset változott, jóllehet a hazai igények kielégítésében (a bruttó fogyasztáson belül) megnőtt a hazai termelők súlya: a nettó import bruttó fogyasztáson belüli aránya a piacnyitást követő évek 15-20% közötti szintjéről 2007-re 10%-ra csökkent.

A hazai termelés megnövekedése a versenypiaci exporttevékenység megerősödésével járt együtt. (Természetesen az ok-okozati összefüggés nehezen állapítható meg: a hazai termelés növekedése éppúgy lehet következménye a megnövekvő exportlehetőségeknek, mint okozója az import egyre nagyobb hányadának külföldre való terelődésének.) A Délkelet-Európában tapasztalható magas nagykereskedelmi árak, illetve a szabad piaci (import) ár és a hazai nagykereskedelmi ár közeledése a szabad piaci fogyasztók közüzembe való visszalépését, a kereskedői értékesítési szerkezet exportirányba történő elmozdulását, és következésképp az importszaldó csökkenését eredményezte. Míg 2006-ban a kereskedői export alig harmada volt a feljogosított fogyasztóknak történő értékesítésnek, addig 2007-ben már 30%-al meghaladta azt. A szabad piaci fogyasztásban megfigyelhető (5 TWh) csökkenés az exporttevékenység közel azonos mértékű (6 TWh) növekedésével járt együtt.

A szabad piacon vételező fogyasztói kör zsugorodása mindazonáltal nem okozta a versenypiaci tevékenység visszaesését. A kereskedők által lebonyolított szabad piaci villamosenergia-forgalom közel 30%-al növekedett (ezen belül a kereskedők egymás közti

forgalma megduplázódott), a feljogosított fogyasztók piacán pedig mindeközben erőteljesen átrendeződtek a kereskedők közti erőviszonyok: bizonyos kereskedők részesedése felére csökkent, másoké duplájára nőtt. A teljes (tehát a szabad piacon vételező fogyasztói kört többszörösen meghaladó közüzemet is magába foglaló) kiskereskedelmi piacon mindez ugyan jóval mérsékeltebb eltolódásokat jelentett, az elmondható, hogy a kereskedők szabad piaci tevékenysége a piacnyitás kezdete óta (a 2006. év végi visszalépési hullám ellenére is) folyamatosan és tartósan erősödik.

2.2.1.1. Piaci szerkezet

A magyar termelői piac a hagyományos eszközökkel vizsgálva 2007-ben is alacsony koncentrációt mutatott. Az erőművi szektor 1995-1997 között lezajló privatizációja során a vertikálisan integrált állami vállalathoz (Magyar Villamos Művek Tröszt) tartozó erőművek jelentős része különböző külföldi stratégiai befektetők (Electrabel, RWE, AES) tulajdonába került (3. táblázat).

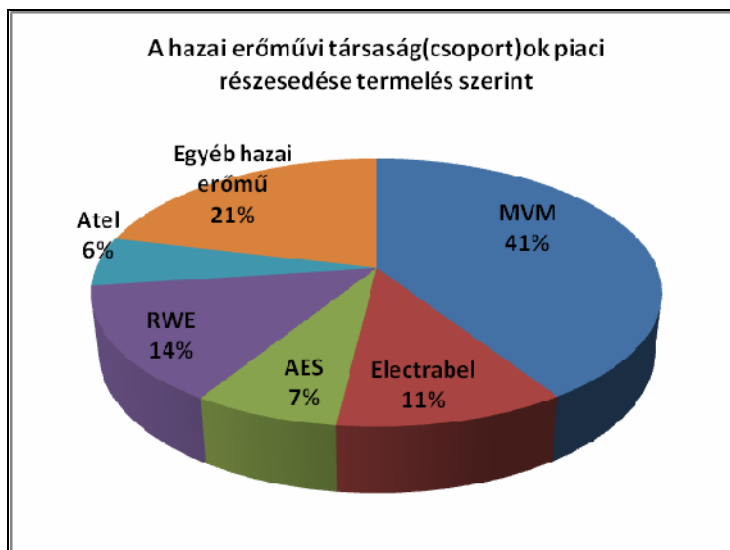
A három legnagyobb termelő együttes részesedése beépített kapacitások szerint 61%-ot, termelés szerint 59%-ot tett ki, a piac koncentráltságát mérő, 0-10 000 közötti skálás mozgó Herfindahl-Hirshman Index (HHI) pedig - számítási módtól függően - 1 400-1 800 közötti értéket venne fel, ami normális körülmények között kevésbé koncentrált, sokszereplős piacot jelez.

3. táblázat A hazai erőművi társaság(csoport)ok piaci részesedése beépített kapacitás és termelés szerint (2007)¹

	Beépített kapacitások (MW)	Piaci részesedések (kapacitások szerint) ¹⁰	Termelés (TWh)	Piaci részesedések (termelés szerint) ¹¹
MVM ²	2 560	29%	15,2	37%
Electrabel ³	1 676	19%	4,1	10%
AES ⁴	1 196	14%	2,6	6%

RWE ⁵	862	10%	5,2	13%
Atel ⁶	388	4%	2,2	5%
Egyéb hazai erőmű ⁷	2 161	24%	7,9	19%
Összes hazai erőmű	8 845	100%	37,1	90%
Nettó import			4,2	10%
Bruttó fogyasztás			41,3	100%
A 3 legnagyobb erőmű ⁸	5 432	61%	24,5	59%
HHI-index ⁹		1 577		1 686

1. A táblázatban csupán az erőműveket tulajdonló befektetői csoportok nevét tüntettük fel. Az egyszerűség kedvéért nem próbáltuk kiszűrni a rendszerszintű szolgáltatások piacán aktív erőművi egységeket (pl. Dunamenti F, vagy AES Tisza blokkok)
2. MVM: Paksi Atomerőmű Zrt., Vértesi Erőmű Zrt., Gázturbinás Erőműveket Üzemeltető és Karbantartó Kft.
3. Electrabel: Dunamenti Erőmű Zrt.
4. AES: AES Tisza Erőmű Kft., AES Borsod Energetikai Kft.
5. RWE: Mátrai Erőmű Zrt.
6. Atel: Csepeli Áramtermelő Kft.
7. Az 5% alatti piaci részesedéssel rendelkező erőművi befektetők összesített részesedése
8. A beépített kapacitások alapján 3 legnagyobbnak minősülő erőmű nem azonos a termelés alapján számított 3 legnagyobb erőművel.
9. A rendelkezésre álló, vagy a ténylegesen igénybe vehető kapacitásokkal számolva magasabb, az importkapacitásokat figyelembe véve alacsonyabb koncentrációs értéket kapnánk.
10. Bruttó beépített kapacitások alapján számolva
11. Adott erőművi társaság hálózatra adott (nettó) termelése osztva az országos bruttó fogyasztással

2. ábra A hazai erőművi társaság(csoport)ok piaci részesedése termelés szerint

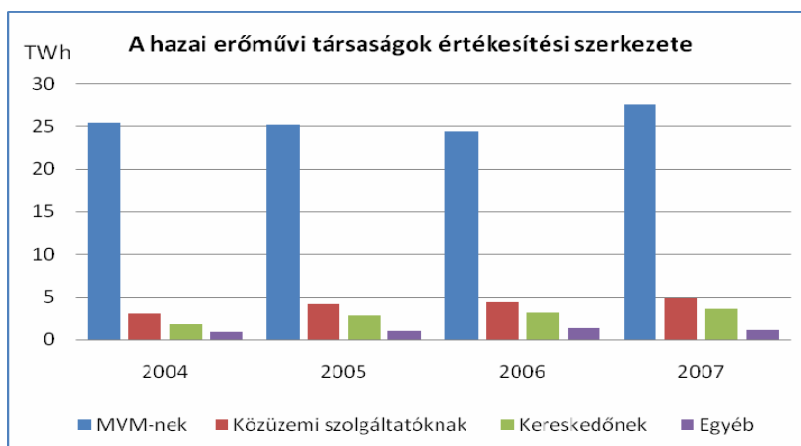
Az erőművi kapacitások viszonylag alacsony koncentrációjával párhuzamosan a nagykereskedelemben magasabb koncentráció figyelhető meg. A végfogyasztók ellátásához szükséges kapacitások többségét ugyanis a közüzemi nagykereskedő (MVM) az

erőművi szektor privatizációjának éveiben (1995-1997) aláírt hosszú távú szerződésekkel (HTM-ekkel) kötötte le. A HTM-eken keresztül az MVM a hazai erőművek összes rendelkezésre álló kapacitásának hozzávetőlegesen 60-80%-a felett rendelkezik, ami a gyakorlatban azt eredményezi, hogy a hazai erőművek nettó termelésének 70-80%-ához egyetlen szereplőn, az MVM-en keresztül lehet hozzájutni. (4. táblázat)

4. táblázat A hazai erőművi társaságok értékesítési szerkezete

	Villamosenergia-értékesítés (TWh)				Részesedés %
	2004	2005	2006	2007	2007
MVM-nek ¹	25,4	25,1	24,3	27,6	74
Közüzemi ² szolgáltatóknak	3,1	4,2	4,4	4,8	13
Kereskedőnek	1,9	2,9	3,2	3,6	10
Egyéb	0,9	1,0	1,4	1,1	3

1. Az MVM-nek történő erőművi értékesítés 96%-ban a HTM-hez kapcsolódó értékesítés, a többi kötelező átvétel keretében történő, illetve egyéb értékesítés.
2. A közüzemi szolgáltatóknak történő értékesítés nagyrészt kötelező átvétel keretein belül történő vásárlást jelent.

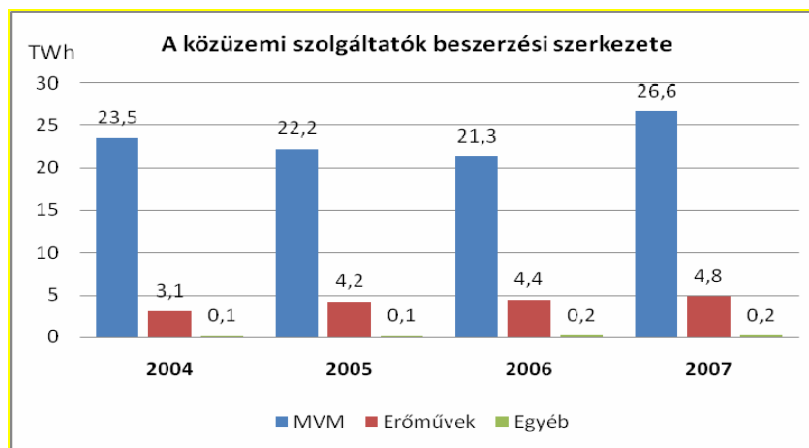

3. ábra A hazai erőművi társaságok értékesítési szerkezete

5. táblázat A közüzemi szolgáltatók beszerzési szerkezete

	Villamosenergia-beszerzés (TWh)				Részesedés %
	2004	2005	2006	2007	2007
MVM ¹	23,5	22,2	21,3	26,6	84
Erőművek ²	3,1	4,2	4,4	4,8	15
Egyéb	0,1	0,1	0,2	0,2	1

1. Közüzemi szolgáltatásra és elosztói tevékenység ellátásra (elosztóhálózati veszteség kiegyenlítésére) vásárolt villamos energia az MVM HTM-es lekötéseiből és importszerződéseiből.
2. A közüzemi szolgáltatóknak történő értékesítés nagyrészt kötelező átvétel keretein belül történő vásárlást jelent

4. ábra A közüzemi szolgáltatók beszerzési szerkezete

A hazai kapacitásokra kötött HTM-ek mellett az MVM hosszú távú importszerződésekkel is rendelkezik, minek következtében a határkeresztező kapacitások közel a felén szintén az MVM szállíthatott energiát. A hazai bruttó fogyasztás kielégítéséhez szükséges elsődleges (importból és hazai erőművi forrásból történő) villamosenergia-beszerzések közel 80%-a az MVM csoporton keresztül bonyolódott, amely ezzel 2007-ben is a nagykereskedelmi domináns szereplője volt. A villamosenergia-nagykereskedelmi piac szerkezete erősen eltért a közüzemben, illetve a szabad piacon. A közüzemi fogyasztókat ellátó közüzemi szolgáltatók villamos energia beszerzése kötött forrás(ok)ból és hatósági ár(ak)on történt: a közüzemi szolgáltatók villamosenergia-igényüket alapvetően az MVM-en keresztül voltak kötelesek kielégíteni, aki közüzemi irányba ellátási kötelezettséggel rendelkezett. A közüzemi igények ellátását az MVM alapvetően a hazai erőművekkel kötött HTM-ek segítségével biztosította, kisebb részben pedig hosszú távú importszerződésekkel. Ezáltal a hatósági áras közüzemi szegmensben (melyben 2007-ben az összes fogyasztás 78%-a realizálódott) az MVM nagykereskedelmi dominanciája több mint 80%-os volt (5. táblázat). A közüzemi szolgáltatók maradó beszerzéseit elsősorban a - kiserőművek által - kapcsoltan vagy megújuló energiaforrással termelt villamos energia hatósági áron történő kötelező átvétele tette ki.

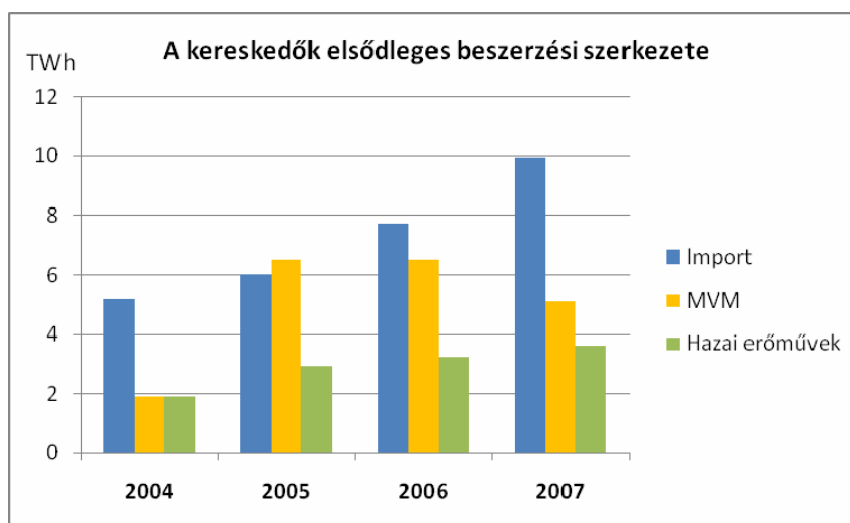
A szabad piacon tevékenykedő kereskedők beszerzését a közüzemi szolgáltatókkal ellentétben nem korlátozta a törvény, ezért ebben a – közüzeminél jóval kisebb - szegmensben jóval heterogénebb volt a piaci szerkezet, az MVM dominanciája itt csak mérsékelten érvényesült. A kereskedők elsődleges beszerzései (vagyis a kereskedők egymás közti forgalmát nem számítva) alapvetően három forrásból táplálkoztak (6. táblázat): (i) importforrásokból; (ii) az MVM által lekötött, de a közüzemi igények csökkenése miatt feleslegessé váló kapacitások értékesítéséből; (iii) a hazai erőművek MVM által le nem kötött - szabad - kapacitásaiból. A fenti forrásokból származó kereskedői beszerzések jelentős része (17 TWh) a kereskedői szektoron belüli további tranzakciókon megy keresztül, mielőtt eljutna végső fogyasztóhoz, vagy az exportpiacra. Az elsődleges forrásokból beszerzett villamos energia (miután jelentős része több kereskedőn is keresztülment) túlnyomó többsége egészen a 2007. évig a hazai feljogosított fogyasztóhoz került, kisebbik része külföldön került értékesítésre. A 2007. évi közüzembe történő visszalépések hatására a kereskedők értékesítési szerkezete erősen eltolódott a külföldi piacok irányába.

6. táblázat A kereskedők elsődleges beszerzési szerkezete¹

	Villamosenergia-beszerzések (TWh)				Részese- dés 2007
	2004	2005	2006	2007	
Import ²	5,2	6,0	7,7	9,9	53 %
MVM	1,9	6,5	6,5	5,1	27 %
Hazai erőművek	1,9	2,9	3,2	3,6	19 %

1. A táblázat a kereskedők egymás közti - jelentős mértékű - forgalmát (2007-ban 17 TWh) nem tartalmazza. Elsődleges beszerzés alatt a közvetlenül hazai erőműből vagy importból származó, illetve az MVM-től, mint közüzemi nagykereskedőtől vásárolt villamos energiát értjük.
2. A táblázatban szereplő kereskedői import nem tartalmazza a határon kívül vásárolt és értékesített villamos energiát.

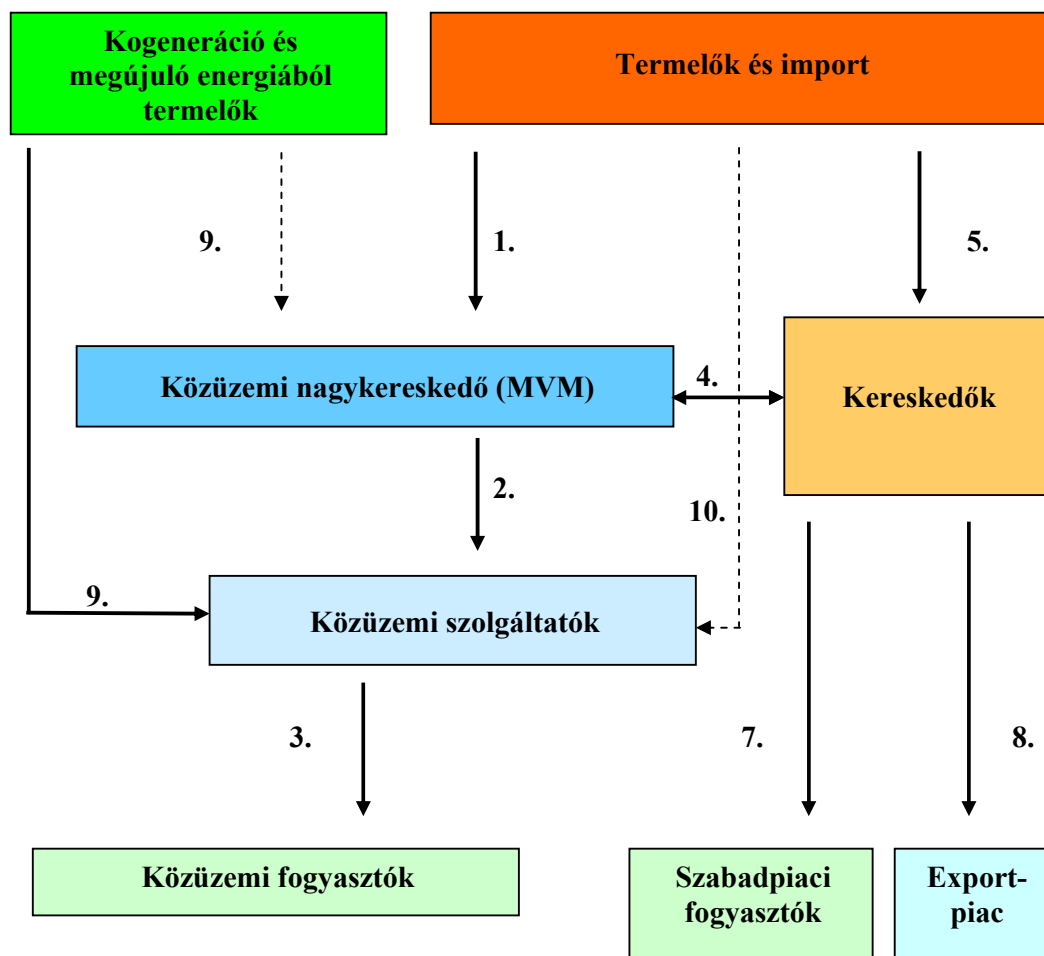

5. ábra A kereskedők elsődleges beszerzési szerkezete

Magyarországon nincsen szervezett energiatőzsde, így a villamosenergia-kereskedelem alapvetően kétoldalú (bilaterális) szerződések keretében történik. A 2007. évi tranzakciók folyamatát az 6. ábra szemlélteti.

A hazai erőművek termelésük túlnyomó többségét (74%) a közüzemi nagykereskedővel (MVM-mel) kötött hosszú távú megállapodások (HTM-ek) keretében értékesítették (1), termelésük hozzávetőlegesen 14%-át (kapcsolt és megújuló termelés) kötelező átvétel keretében (9), rendeletben meghatározott áron vették át tőlük a szolgáltatók (illetve kisebb részben a közüzemi nagykereskedő). Az erőművi termelés alig 10%-a került rövidebb időtartamú (többnyire éves) szerződések keretében közvetlen szabad piaci értékesítésre (5). A HTM-ek rendszerint 15-20 éves időtartamra szólnak, de a felek évente ún. éves kereskedelmi szerződés keretében pontosítják az értékesítésre kerülő villamos energia

mennyiségét és árát. Az MVM a közüzemi célra beszerzett villamos energiát éves szerződések, ún. VEASZ-ok keretében, hatósági áron értékesítette a közüzemi fogyasztókat - szintén hatósági áron - ellátó szolgáltatók számára (2-3). 2007-ben ezen a csatormán (1-3) keresztül bonyolódott a hazai villamos energia értékesítés zöme.

6. ábra Tranzakciók a villamosenergia-piacon

Az MVM a lekötött villamos energia közüzemi igényeken felüli részét bilaterális szerződéseken, vagy nyilvános kapacitáskülföldön keresztül értékesítette (4. sor - 7. táblázat). Bár a piacnyitás első évében a kereskedők elsősorban az importforrásokra alapozták tevékenységüket, néhány év alatt (az importkapacitásokban mutatkozó kezdeti felesleg felzívódását követően) az import mellett az MVM által lekötött - közüzemi - többletkapacitások értékesítése vált a szabad piacon működő kereskedők másik legfontosabb beszerzési forrásává. Az erőművek szabad (MVM által nem lekötött) kapacitásaikat többnyire éves szerződések keretében közvetlenül értékesítik a kereskedőknek (5. sor); ezen közvetlen erőművi szabad piaci értékesítések azonban a piacnyitás óta eltelt években ritkán haladták meg az elsődleges kereskedői beszerzések 20%-át.

Az elsődleges kereskedői beszerzések mintegy 90%-a a kereskedői szektoron belüli másodlagos kereskedelmen ment keresztül (6. sor), mielőtt végfogyasztói értékesítésre (7. sor), vagy export piacra került volna (8. sor). A szabad piacon vételező fogyasztók igényeinek kielégítése gyakorlatilag teljes egészében kereskedőkön keresztül történik.

Sajátos értékesítési kategóriába esik a megújuló energiaforrást hasznosító, illetve a kapcsolt kiserőművek értékesítése (9. sor). Ezen villamos energiát a közüzemi nagykereskedő, illetve a területileg illetékes közüzemi szolgáltató rendeletben meghatározott feltételek (időtartam, mennyiség, ár) mellett köteles megvásárolni. A közüzemi nagykereskedő jóváhagyásával a közüzemi szolgáltató közvetlenül is köthetett HTM-et egyes erőművekkel (10. sor), de ez alapvetően nem jellemző (gyakorlatilag egyetlen esetről beszélünk, ahol az értékesített villamos energia mennyisége a 0,5 TWh-t sem éri el). A kereskedői import és export adatok nem tartalmazzák a határon kívül vásárolt és értékesített villamos energia mennyiségét.

7. táblázat Ügylettípusok a nagykereskedelmi piacon

Eladó		Vásárló	Szerződés típusa, időtartama	Értékesített villamos energia mennyisége 2007-ben	Egyéb
1.	Hazai erőmű	MVM	15-20 éves HTM, éves kereskedelmi szerződésekkel	26,5 TWh	2003. december 31-ig hatósági árszabályozás; 2004. január 1-től 2006. december 9-ig HTM-es árak; 2006. december 9-től 2007. december 31-ig hatósági árszabályozás
2/a	MVM	Közüzemi szolgáltató	éves szerződés (VEASZ)	23,1 TWh	Hatósági árszabályozás
2/b	MVM	Elosztó	rendelet alapján	3,6 TWh	Elosztó-hálózati veszteség, hatósági árszabályozás
3.	Közüzemi szolgáltató	Közüzemi fogyasztó	közüzemi szerződés	28,0 TWh	Kiskereskedelmi ügylet, hatósági áron

4.	MVM	Kereskedő	aukció, bilaterális szerződés	5,1 TWh	Közüzemi igényeken felül lekötött villamosenergia-többlet szabad piaci értékesítése, szabad áron
5.	Hazai erőmű	Kereskedő	bilaterális szerződés	3,6 TWh	Lekötetlen szabad kapacitások értékesítése, szabad áron
6.	Kereskedő	Kereskedő	bilaterális szerződés	17,0 TWh	Szabadáras értékesítés
7.	Kereskedő	<i>Szabad piaci fogyasztó</i>	<i>bilaterális szerződés</i>	<i>7,9 TWh</i>	<i>Kiskereskedelmi ügylet, szabad áron</i>
8.	Kereskedő	Export piac	bilaterális szerződés	10,2 TWh	Szabadáras értékesítés
9.	Kapcsolt és megújuló termelők	Közüzemi szolgáltató és közüzemi nagykereskedő	kötelező átvétel, rendeletben meghatározott ideig	5,2 TWh	Kötelező átvétel, hatósági áron

2.2.1.2. Piaci események és szabályozásbeli változások

Az új VET a nagykereskedelmi piac működésére vonatkozó szabályokat is megváltoztatta. A legfontosabb változások a következőkben foglalhatóak össze:

- A nagykereskedelmi piac minden szegmensén megszűnt a hatósági árszabályozás (az erőművek MVM részére történő értékesítései, és az MVM szolgáltatók részére történő (tovább) értékesítései egyaránt a felek megállapodása szerint alakulnak),
- Lecsökkent az egyes (nagykereskedelmi) piaci szereplők értékesítési és beszerzési szabadságát korlátozó törvényi megkötések száma (megszűnt az MVM és a szolgáltatók közötti szerződéskötési kötelezettség, ugyanakkor megmaradt a megújuló energiaforrásokkal és kapcsoltan termelt villamos energia átvételi kötelezettsége).

A nagykereskedelmi piacnak a szereplők lehetőségeit meghatározó (és a versenyt korlátozó) strukturális adottságai (az erőművi kapacitások többségének egyetlen szereplő által hosszútávra történő lekötése) ugyanakkor nem módosultak, így a piaci szereplők közötti kapcsolatrendszer alapvetően kis változáson ment keresztül, amelyek alapvetően az MVM értékesítési (és szerződéskötési) szabadságának növekedésében csapódtak le:

- Az MVM és az inkubens (korábbi közüzemi) szolgáltatók közti villamosenergia-vásárlási megállapodásokon (VEASZ-ok) keresztül értékesített villamos energia mennyisége jelentős mértékben (mintegy 35%-al) lecsökkent (miközben a szerződésekben rögzített ár hatósági szabályozása megszűnt).
- A valamennyi piaci szereplő számára azonos eséllyel hozzáférhető, aukción értékesített villamosenergia mennyisége megnőtt. (Ez azonban nem eredményezte az inkubens szolgáltatók versenytársainak térnyerését és a kiskereskedelmi piacon megfigyelhető verseny intenzitásának növekedését.)

A villamos energia nagykereskedelmi piacának egyik jellemzője, hogy a termék értékesítésére vonatkozó szerződések többsége a tényleges szállítást megelőző évben megkötöttek. A nagykereskedelmi piac 2008. évi szerkezetét alapvetően meghatározó, a piaci folyamatokat érintő legjelentősebb eseményekre 2007. második felében került sor:

- 2007. június 18-án tartotta meg az inkumbens szlovák villamosenergia-ipari társaság, a Slovenské Elektrárne (SE) 2008. évre szóló nyilvános aukcióját, melynek során 400 MW zsinórkapacitást értékesített. Az aukción kialakuló ár (62 EUR/MWh) a korábbi év hasonló aukciójához képest közel 50%-os áremelkedést jelentett, ami elsősorban a Szlovákiában kialakult kapacitáshiányos állapotot tükrözi, ugyanakkor igen erőteljes jelzést adott a regionális piacon megfigyelhető árviszonyokról.
- 2007. július 4-én (röviddel az új VET kihirdetését követően) a szlovák kormány által kiadott rendelet 2008-tól kezdődően hozzávetőlegesen 10 EUR/MWh rendszerhasználati díjemet vetett ki a Szlovákiából származó villamos energia exportjára. Tekintettel arra, hogy a hazai igények kielégítéséhez elengedhetetlen villamosenergia-import jelentős része Szlovákia felől érkezik hazánkba, a rendelet az importárak további emelkedését vetítette előre.
- 2007. július 20-án zajlott le az MVM 2008. évre meghirdetett első nyilvános aukciója, melyen viszonylag kis (a hazai igények alig 3%-át kitevő) mennyiség került értékesítésre, az aktuális (2007. évi) nagykereskedelmi árnál 30-40%-al magasabb áron. Az aukció jelentősége (a kis mennyiség ellenére) igen nagy volt, hiszen az új VET kihirdetését követően ez volt az első nyilvános árjelzés a 2008. évi hazai nagykereskedelmi árak várható alakulásáról.
- 2007. október 25-én került lebonyolításra az MVM újabb, 2008. évre meghirdetett aukciója, amelyen már jelentősebb mennyiséget, hozzávetőlegesen 8 TWh villamos energiát értékesítettek (8. táblázat). Az aukción kialakult ár ezúttal is jelentős mértékben, terméktípustól függően 20-50%-al haladta meg az aktuális közüzemi nagykereskedelmi árat. Az aukció lebonyolítása előtt néhány nappal, október 21-én került kihirdetésre a 85/2007. számú GKM rendelet a villamosenergia-ellátásban alkalmazott általános rendszerhasználati díjak megállapításáról szóló 57/2002. (XII. 29.) rendelet módosításáról, amely a júliusi szlovák rendelethez hasonlóan rendszerhasználati díjat vetett ki a hazai villamos energia exportjára, melynek mértéke 17 EUR/MWh. A hazai forrásból származó villamos energia exportját indirekt módon megadóztató jogszabály gyakorlatilag csak az év utolsó napjára vonatkozott, mivel azonban nem lehetett kizárni, hogy az “egy napos rendeletet” újabb, a 2008. évre is érvényes exportdíj-rendelet követi, az alig néhány nappal az aukció előtt kihirdetett jogszabály az aukción történő kereskedői részvételt érezhetően visszafogottabbá tette.
- Az új VET az aukció szabályainak kialakítása kapcsán nem írta elő a Hivatal engedélyezési jóváhagyási kötelezettségét.

8. táblázat Az MVM 2008. évre szóló aukciója

Termék	Termék jellemzője	Értékesített mennyiség MW	Értékesített mennyiség az aukción MWh	Tény végső ár Ft/MWh	2007. évi közüzemi árból számolt termékár Ft/MWh *	Emelkedés (%)
Zsinórtermék I	H-V: 0-24h	920	8 081 280	16 550	13 934	19%
Zsinórtermék II	munkanap: 0-24h	100	609 600	20 400	15 111	35%
Csúcstermék I	munkanap: 6-22h	45	182 880	25 980	17 172	51%
Csúcstermék II	munkaszüneti nap: 6-22h	20	51 968	11 000	10 990	0%
Csúcstermék III.	munkanap: 8-20h	50	149 352	26 250	18 317	43%

*: az érvényes közüzemi nagykereskedelmi árak zónaidős díjtételeinek alapján számolva

- Hasonló körülmények között, 2007 novemberében került sor a villamos energia importot és exportot lehetővé tevő határkeresztesző kapacitások aukciójára. Az aukció előtti napokban napvilágot látott rendeletmódosítás értelmében az MVM újra elsőbbségi hozzáférési jogot kapott a hazai importszállítások zömét lebonyolító szlovák importkapacitásokhoz. (Ezen jogosultságot a hazai szabályozás az uniós szabályozással való összhang megteremtése érdekében korábban, 2007 márciusában megszüntette.)
- Az egyetemes szolgáltatásra jogosult fogyasztók 2008. évi ellátáshoz szükséges villamos energia nem a fenti aukciókon került értékesítésre, hanem az MVM és a közüzemi szolgáltatók közti - bilaterális - villamos energia adásvételi szerződések (VEASZ-ok) további 4 évre szóló meghosszabbításával/átalakításával. Ezen szerződésekben a felek a fenti aukciókon kialakult árszintnél alacsonyabb árban állapodtak meg.
- Az év utolsó hónapjaiban világossá vált, hogy a közüzem megszűnésével a szabad piacra kerülő (egyetemes szolgáltatásra nem jogosult) közintézményeknek jelentős (az MVM aukciókon tapasztalt áremelkedésből fakadóan esetenként 30%-ot is meghaladó) áremelkedéssel kell szembenéznük. Az esetleges ársokkot elkerülendő, az MVM és az érintett fogyasztói kör ellátásában aktív (közüzemi) szolgáltatók között - államigazgatási kezdeményezésre - további egyeztetésekre került sor, amelyek eredményeképp az MVM vállalta, hogy a közintézmények becsült fogyasztásának megfelelő villamos energia mennyiséget külön megállapodások (ún. VEASZ+-ok) keretében az aukciókon kialakult árnál kedvezményesebb áron értékesíti a szolgáltatóknak. A közintézményekre alkalmazott VEASZ+-ok mindazonáltal mind az árszintet, mind a szerződések időtartamát tekintve jelentős mértékben eltérnek a háztartási fogyasztók ellátását biztosító VEASZ-októl.
- A fenti események azt mutatják, hogy a nagykereskedelmi piac eddigi koncentrációja, a piaci szereplők kapcsolatrendszere a liberalizáció előrehaladtával keveset változott. Az Európai Bizottság folyamatos nyomásgyakorlása ellenére (a Bizottság szerint e szerződések tiltott állami támogatásokat tartalmaznak) a piac szerkezetét alapvetően meghatározó hosszú távú szerződések rendszere - a szerződések újratárgyalásában elért eredmények ellenére - változatlanul fennmaradt.

A régióban bekövetkező áremelkedések és a hatósági árszabályozás visszaszorulása miatt érzett aggodalom együttese számos olyan intézkedést eredményezett, amelyek a korábbi - szerződéses - kapcsolatrendszer restaurálásával próbálták elejét venni a kedvezőtlennek ítélt változásoknak.

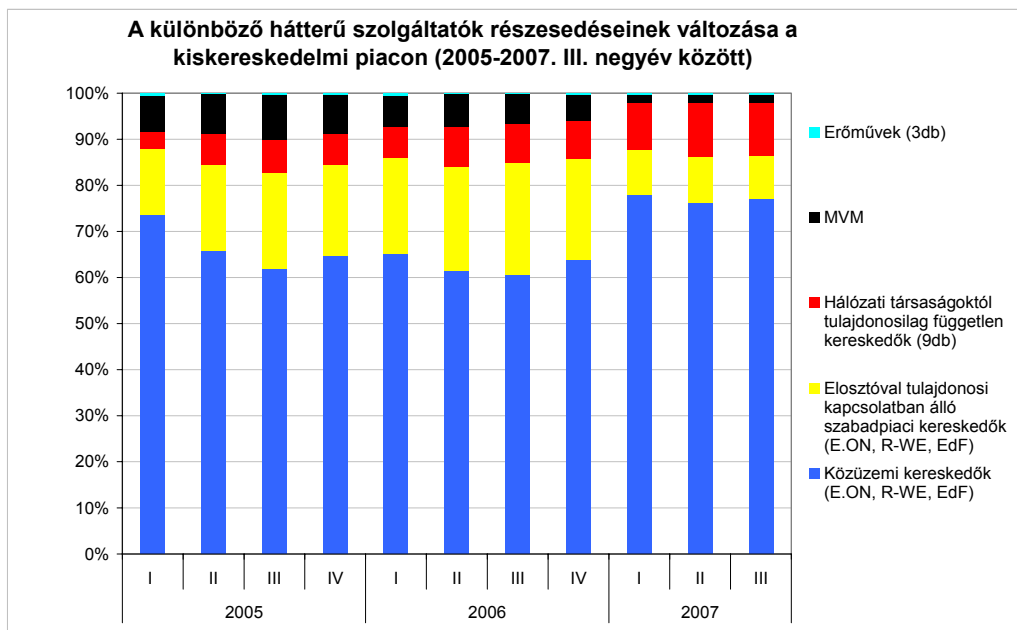
2.2.2. A kiskereskedelmi piac jellemzői

A kiskereskedelmi piacon 2007-ben a nem lakossági fogyasztók számára a szabad szolgáltató váltás lehetősége egész évben fennállt, míg a lakossági fogyasztók számára 2007. július elsejével nyílt meg a piac. A szabad szolgáltató váltással azonban kevés fogyasztó tudott élni, mivel a hazai piacon döntően a nagyfogyasztókért folyt kereskedői verseny. Ezek többnyire olyan energia intenzív fogyasztók, akik idősoros méréssel rendelkeznek, azaz olyan mérőórával bírnak, amely valós időben képes mérni, tárolni és továbbítani a fogyasztási adatokat. A nem közüzemben vételező fogyasztók darabszáma az év végén kb. 3 000 volt.

A közüzemi szolgáltatói engedéllyel rendelkező társaságok - az E.ON Dél-dunántúli Áramszolgáltató Zrt., az E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zrt., az E.ON Tiszántúli Áramszolgáltató Zrt., a Budapesti Elektromos Művek Nyrt., az Észak-magyarországi Áramszolgáltató Nyrt. és a Dél-magyarországi Áramszolgáltató Nyrt. - vagy közvetve, vagy egy leányvállalaton keresztül tulajdonolták az elosztó hálózatokat is. A közüzemi szolgáltatók három multinacionális vállalatcsoport - E.ON, RWE, EdF - tulajdonában voltak, amelyek nem csak a közüzemi szolgáltatók révén láttak el fogyasztókat, hanem a szabadpiaci tevékenységek végzésére létrehozott kereskedő társaságokon keresztül is. A teljes hazai kiskereskedelmi piacon így részesedésük igen jelentős, megközelítőleg 85%-os volt.

Az erős piaci koncentráció dacára a piacon olyan kereskedők is megjelentek, amelyek a piacnyitással párhuzamosan hazai nagykereskedelmi tevékenységük mellé fogyasztók ellátását is vállalták. Közöttük éppúgy megtalálhatók a régióban több leányvállalattal rendelkező multinacionális vállalatok, mint a kisebb hazai kereskedők. 2007-ben 9 db olyan kereskedő volt aktív a kiskereskedelmi piacon, amely elosztóhálózati társasághoz tulajdonosi szállal nem kötődött. Részesedésük megközelítőleg 15%-os volt.

A 2007-es év nagykereskedelmi piaci áralakulása alapvetően meghatározta a kiskereskedelmi piaci mozgásokat is. Mivel a regionális nagykereskedelmi árak megemelkedtek, a közüzemben elérhető árak versenyképesebbé váltak az addig olcsóbb szabadpiaci áraknál. Éppen ezért a három vezető - az E.ON, RWE, EdF - társaságnál az volt megfigyelhető, hogy a szabadpiaci fogyasztók visszavándoroltak az azonos tulajdonosú közüzemi szolgáltatóhoz (7. ábra).

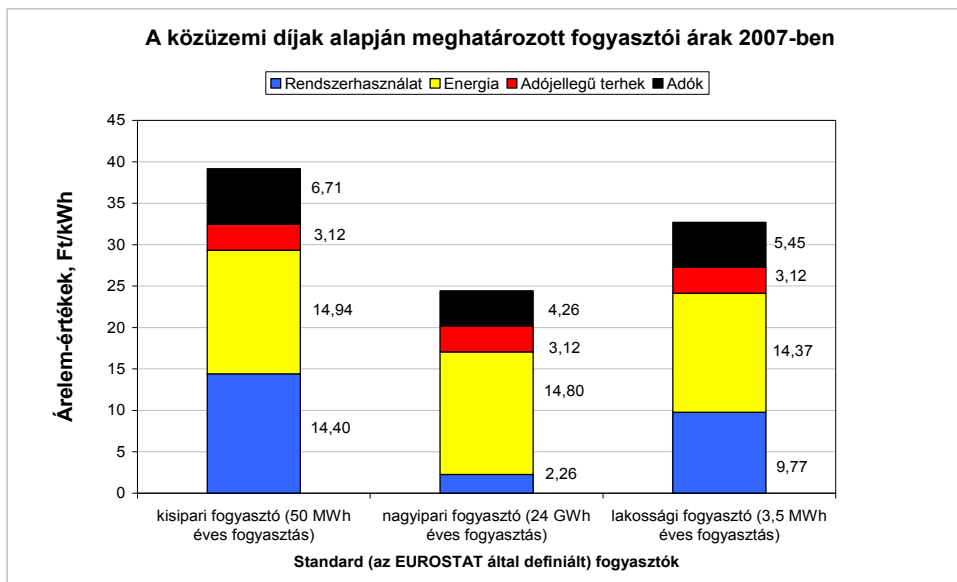
7. ábra A különböző háttérű szolgáltatók részesedésének változása a kiskereskedelmi piacon (2005-2007. III. negyedév között)

A kiskereskedelmi piaci árakat alapvetően a hatóságilag szabályozott közüzemi árak határozták meg. Mivel a fogyasztó szabadpiaci szerződésének lejártával bármikor visszaléphetett a közüzembe, a közüzemi fogyasztói tarifák gyakorlatilag felső korlátot szabtak a szabadpiaci árképzésnél (8. ábra).

Az EUROSTAT kategória-besorolása szerint a következő fogyasztói csoportok átlagos tarifaszervezete lett meghatározva a hatósági árak alapján:

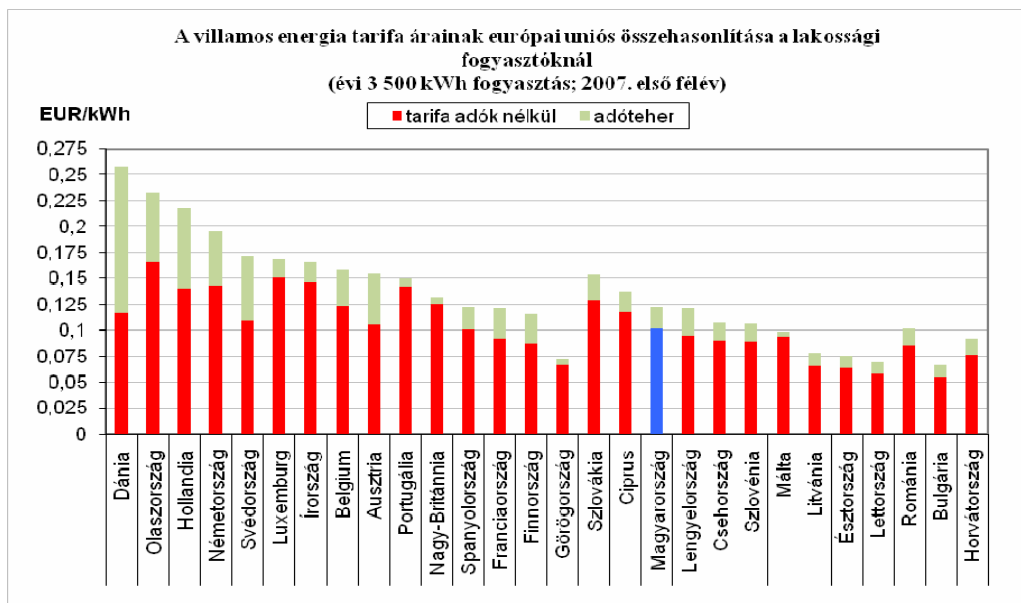
- Háztartási fogyasztó: éves szinten 3 500 kWh fogyasztással, amiből 1 300 kWh az éjszakai órákra esik
- Kisipari (kereskedelmi) fogyasztó: éves szinten 50 MWh fogyasztással, maximálisan 50 kW terheléssel
- Nagyipari fogyasztó: éves szinten 24 GWh fogyasztással, maximálisan 4 000 kW terheléssel

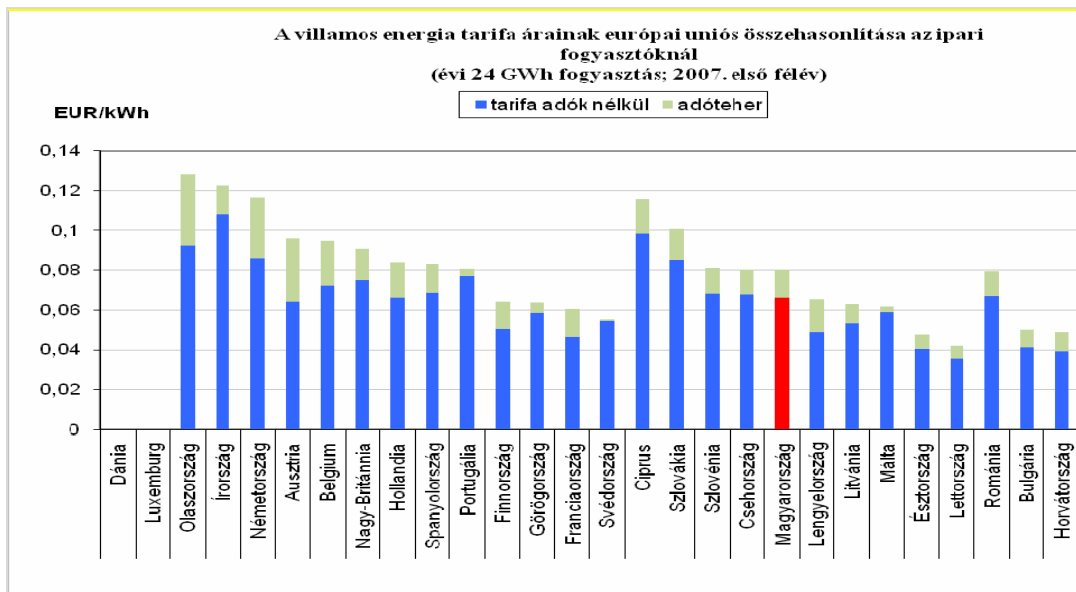
8. ábra A közüzemi díjak alapján meghatározott fogyasztói árak 2007-ben

A hazai árak európai uniós összehasonlításban mind a lakossági, mind az ipari fogyasztói szegmensben a középmezőnyben foglaltak helyet 2007-ben (9. és 10. ábra).

Forrás: EUROSTAT

9. ábra A villamos energia tarifa árainak Európai Unió összehasonlítása a lakossági fogyasztóknál (évi 3 500 kWh fogyasztás; 2007 első félév)

Forrás: EUROSTAT

10. ábra A villamos energia tarifa árának Európai Unió összehasonlítása az ipari fogyasztóknál (évi 24 GWh fogyasztás; 2007 első félév)

2.2.3. Intézkedések a piaci hatalommal történő visszaélés elkerülésére

A Hivatal felügyeli a villamosenergia-rendszeren belüli kapacitás-torlódásokat kezelő mechanizmusokat, az átviteli és elosztói engedélyesek által az üzemzavarok elhárításával kapcsolatos tevékenységeket. Vizsgálja a rendszerirányító által nyilvánosságra hozott, a rendszerösszekötők használatáról, a hálózat kihasználásáról és az érdekelt felek számára allokkált hálózati kapacitásról szóló információkat, az elszámolások tevékenységek szerint történő tényleges szétválasztását, az új termelők hálózathoz csatlakozásának feltételeit. Ellenőrzi a rendszerirányító esetében az előírt jogszabályi rendelkezések, szabályzatok, és az engedélyekben foglalt előírások betartását. E felügyeleti jogkörén túlmenően többek között engedélyezési tevékenységet lát el a villamosenergia-ipari és gázipari, valamint a távhőellátási tevékenységek területén, jóváhagyja a villamosenergia-ellátási szabályzatokat, az engedélyesek üzletszabályzatait, előkészíti a hatósági árakat, díjakat, valamint erőmű létesítési pályázatot írhat ki és fogyasztóvédelmi feladatokat lát el. A Hivatal eljárásának diszkrimináció mentességét több jogszabály is biztosítja.

A gazdasági erőfölénnyel való visszaélésre vonatkozó ex-post versenyfelügyeleti hatósági feladatokat a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) látja el. 2004-ben a GVH szektorvizsgálatot végzett a villamos energia területén. A vizsgálatot lezáró jelentést 2006 februárjában tették közzé. A jelentés szerint a jelenlegi jogi háttér, amely a hibrid modell alapja, komoly strukturális hiányosságot mutat, ami gátolja a verseny további fejlődését. „A ma érvényes modellen belül a verseny lényegében elérte a lehetőségek határát... a valódi verseny kialakulására csak modellváltás esetén lehet számítani.”

A szektorális vizsgálat kapcsán a GKM felkérte a Hivatalt, hogy dolgozzon ki javaslatot az új piaci struktúra alapvető működési kérdéseire vonatkozóan. 2005-ben széleskörű nyilvános vita után a Hivatal véglegesítette az új működési modellre vonatkozó javaslatát, amely speciális szabályokat javasolt alkalmazni a piaci erőfölénnyel való visszaélés elkerülése érdekében. A javaslatban bevezette a jelentős piaci erővel rendelkező engedélyesekre (JPE) vonatkozó szabályozási javaslatot, ami a villamos energia ipar szabályozásában ugyan új, de az elektronikus hírközlési szektorban már ismert szabályozási eszköz. A 2007 júniusában elfogadott új villamos energia törvény és a hozzá kapcsolódó végrehajtási rendelet részletes szabályokat tartalmaz a jelentős piaci erővel rendelkező engedélyesek azonosítására és kezelésére vonatkozólag.

Ezen új szabályozás keretében a Hivatal, mint felügyeleti hatóság speciális többletkötelezettségeket (pl. nyilvános kapacitás aukció keretében történő villamosenergia-értékesítés, költségalapú árképzés alkalmazása, mintajánlat készítése, stb.) róhat ki minden olyan engedélyesre, amelyről egy piacelemzést követően megállapítja, hogy jelentős piaci erővel bír - legyen az nagykereskedelmi vagy kiskereskedelmi piaci szereplő - annak érdekében, hogy meg lehessen előzni az erőfölénnyel való visszaélést és támogatni lehessen a verseny hatékonyságát. A Hivatal a GVH-val együttműködve azonosítaná - piaci elemzésekre alapozva - azokat az engedélyeseket, amelyek jelentős piaci erővel rendelkeznek és írná elő azok piaci pozíciójához igazított speciális többletkötelezettségeket.

2005 novemberében a DG Competition (Európai Bizottság Verseny Főigazgatósága) vizsgálatot kezdett a befagyott költségekhez kapcsolódó kompenzációs rendszerre vonatkozóan. A DG Competition első megállapításai szerint az MVM és a termelők által aláírt hosszú távú szerződések (HTM) állami támogatást tartalmaznak a termelők javára. A vizsgálat során a DG Competition komoly kételyeinek adott hangot a HTM-ek közös piaci elveknek és az uniós versenyjog szabályainak való megfelelését illetően. 2007-ben a magyar kormány kezdeményezésére az MVM tárgyalásokat indított a termelőkkel annak érdekében, hogy a HTM-eket összhangba lehessen hozni az EU-s szabályozással. A szerződések újratárgyalásában elért előrehaladás ellenére 2007-ben sem került sor a meglévő HTM-ek felbontására (sem a szerződések felbontásához adott esetben kapcsolódó kompenzációs rendszer elfogadtatására), így az Európai Bizottság 2008 folyamán minden bizonnyal meghozza a tiltott állami támogatások megállapítására és visszafizetésére vonatkozó határozatát.

2.3. Ellátásbiztonság

A villamosenergia-ellátás biztonsága

Termelés

Az erőműveknél a következő fontosabb folyamatban lévő és tervezett fejlesztések történtek 2007-ben:

- AZ AES Borsod CFB Kft.: 2006-ban 260 MW-os CFB erőmű építésére kapott elsődleges energiaforrás választására vonatkozó engedélyt, a projekt előkészítő munkáit 2007-ben folytatták;
- Az AES Borsodi Energetikai Kft.: a Borsodi hőerőműnél az 5. sz. kazán teljesítőképességét 60 t/h-ról 80 t/h-ra növelték. 2007-ben olajfogó telepítését tervezték a Sajórá;

- Az AES Borsodi Energetikai Kft.: a Tiszapalkonyai Hőerőműnél 2007. február 1-től a biomassza tüzelést megszüntették. A továbbiakban import feketeszénnel üzemelnek, a villamos energiát pedig a piacon értékesítik;
- A Bakonyi Erőmű Zrt.: az Ajkán építendő kombinált ciklusú erőmű építése továbbra is napirenden van;
- A Csepeli Áramtermelő Kft.: az üzemvitel biztonságát fokozó munkák keretében egy 0,4 kV-os tartalék cella építése, illetve vízkivételi mű hulladék (nem veszélyes hulladék) tömörítő kiépítése történt meg;
- A Debreceni Kombinált Ciklusú Erőmű Kft.: a 2007. évre tervezett feladatok; a szabályozószelvények cseréje, a LUKO tartószerkezet megerősítése, a LUKO alatti terület betonozása, a VIBROCAM rendszer felújítása;
- A Dunamenti Erőmű Zrt.: folytatódott az előregedett állapotú ABDE kazánok, valamint ugyanezen kazánokhoz tartozó turbógenerátorok és a hozzájuk tartozó rendszerek bontása. A repowering fejlesztést G3 projekt néven folytatják. A G3 projekt célja az erőmű kapacitásának megtartása, ehhez hatásfokjavítás szükséges. Távlati terv, hogy 2 blokkot (egyenként 400 MW teljesítmény) gyakorlatilag kombinált ciklusúvá alakítanak. A projekt tervezett befejezési ideje 2010;
- Az ISD Power Kft.: egy új 150 MW-os kombinált ciklusú erőmű egységet épít, az új egység üzembe helyezése 2009 végére várható;
- A GTER Kft.: a Litéri erőműben távlatilag a vezénylőnek az alállomásról történő áthelyezését, irányítástechnikai egységek korszerűsítését, black start berendezés telepítését tervezik;
- A Mátrai Erőmű Zrt.: a gázturbinás projekt elkészült. A megvalósított gázturbinák teljesítőképessége a tervezettnél magasabb lett, hatásfoka valamivel kisebb. Erre vonatkozóan az erőmű a kivitelezőtől korrekciót vár. Az erőmű mellett létesülő ipari parkban folyamatban van a biodízel üzem, a bioetanol üzem, és a gipszkarton üzem megvalósítása. Az erőmű bérbe adta területét a vállalkozóknak. A biodízel és a bioetanol üzemek jelentős biomassza mennyiséget adnak át az erőműnek;
- A Paksi Atomerőmű Zrt.: 2007-ben folytatta a teljesítménynövelési program időarányos teljesítését. Az üzemidő hosszabbítás követelményeinek megfelelő, tudatos élettartam-gazdálkodáson alapuló szinten tartási programot végez és folynak az üzemidő hosszabbítás tervezési és engedélyezési munkálatai is. Az atomerőmű 2007-ben teljes kapacitással négyblokkos üzemmódban termelt;
- A Pannon Hőerőmű Zrt.: tervezi egy 38 MW-os, lágyszárú biomassza tüzelőanyag bázisú blokk építését, illetve a 49,9 MW-os fás-szárú ültetvényi tüzelőanyag bázisú blokk létesítését. Az elsőként átépített blokkot 2010 második felében, a másodikként átépíteni tervezett blokkot legkésőbb 2012 második felében tervezik üzembe helyezni. Hivatal mindkét kiserőműre kiadta az összevont kiserőmű engedélyt;
- A Vértesi Erőmű Zrt.: megvalósult az egyes blokk biomassza tüzelésre történő átépítése. Befejezték az 550 millió Ft-os retrofit munkákat, melynek során a

kazánokat fluid tüzelésre alakították át. Fejlesztik a biomassza beszállítás logisztikáját.

Téli felkészülés

A Hivatal megvizsgálta és értékelte a villamosenergia-ellátásban résztvevő engedélyesek felkészültségét a téli időszakra, és a következőket állapította meg:

- Az erőművek az éves karbantartási programjukat végrehajtották 2007. október 31-éig.
- Az erőművek tüzelőanyag ellátása szerződésekkel biztosítva van.

Azok az erőművek, melyeknek rendelet írja elő a tüzelőanyag készletüket, rendelkeznek az előírt készlettel.

A téli időszakban a magyar villamosenergia-rendszer kapacitás mérlege akkor tekinthető megnyugtatónak, ha az északi és keleti határokon az import kapacitások nem csökkennek jelentős mértékben, és a déli határokon nem nő jelentős mértékben az energia kiáramlás. Ebben az esetben elegendő a rendelkezésre álló kapacitás az igények kielégítésére, és a tervszinten elegendő tartalék kapacitás is rendelkezésre áll. A téli hideg időszakban azonban továbbra is előfordulhat földgázkiléptetés a szénhidrogén tüzelésű erőműveknél, emiatt továbbra is szükség van a MAVIR diszpécser és a MOL gázüzemi diszpécser együttműködésére. Bár történtek intézkedések a szénelfagyás megakadályozására, az országban előforduló hidegben mégis előfordulhat ilyen eset, ami korlátozhatja a Mátrai Erőmű termelését. Ilyenkor gyors intézkedés válhat szükségessé tartalékok bevonására.

2.4. Árelőkészítés, árszabályozás

2.4.1. A jelenlegi árrendszer és árszabályozás jellemzői

2007-ben a villamosenergia-iparra még az ún. „kettős piac” (közüzem és szabadpiac) szerinti működés volt a jellemző. Ennek megfelelően a közüzemi fogyasztók a terméket (energiát) és a rendszerhasználatot egyaránt magába foglaló „komplex szolgáltatás” hatósági árainak (közüzemi árak) megfizetésével vásárolták a villamos energiát, a szabad piacra kilépő feljogosított fogyasztók pedig nem szabályozott áron jutottak hozzá a villamos energiához, mint termékhez, míg a rendszer használatáért ők is hatósági árat fizettek.

Az árszabályozás a 2005. február 1-jén hatályba lépett rendeletek szerint működött. A rendszerhasználati tarifarendszer 2007. február 1-jétől hatályos díjai (csakúgy, mint a közüzemi villamos energia árai) a 2005-2008. évi árszabályozási cikluson belüli árkorrekciós mechanizmus figyelembevételével kerültek megállapításra.

A közüzemi tarifarendszer a 2007. év folyamán is alapvetően az 1999. júliustól érvényes szerkezetben működött. A villamos energiát érintő hatósági árak 2007-ben egy alkalommal, február 1-jén változtak.

A rendszerhasználat díjainak átlagosan 0,1%-os emelkedése jelentős belső ármozgásokat takart. A rendszerirányítási díj 16,8%-kal csökkent. Ezt a csökkenést egyrészt a

rendszerirányítási díjban foglalt adójellegű díjelemek (közülük a szénipari szerkezetátalakítás támogatására fordítandó „szénfillér” és az átállási díj) csökkentése, másrészt a rendszerirányító költségeit fedezni hivatott külön díjrész mértékének - a rendszerirányító egyéb bevételei által lehetővé tett - nullára való csökkentése okozta. A kötelező átvételű villamos energia támogatását célzó díjelem nem változott. A rendszerszintű szolgáltatások díja 6,5%-kal, az elosztási díjak átlagos szintje 8,2%-kal, az átviteli díj 11%-kal nőtt. Ez utóbbi növekedés mértékét a nagy értékű beruházások (Győr-Szombathely távvezeték, paksi alállomás) aktiválása magyarázza. Az elosztók közötti jövedelmezőségi egyenlőtlenségek kiegyenlítése céljából 2006. augusztus 1-jével bevezetett, ún. jövedelemátcsoportosítási mechanizmus követte az elosztási díjak változásait.

A közüzemi végfelhasználói villamosenergia-áremelés átlagos mértéke 4,9% volt, ezen belül a nem lakossági árak átlagosan 4,8%-kal nőttek, míg a lakossági árak emelkedésének mértéke 5,1% volt. A közüzemi nagykereskedelmi ár emelésének mértéke 9% volt, ami a „normál” inflációs indexáláson túl bizonyos korábban felmerült, jogerős határozatokkal indokoltan minősített költségek megtérítését volt hivatva szolgálni.

A villamos energia termelői engedélyesek által értékesített, közüzemi célra lekötött villamos energia hatósági árainak (rendelkezésre állási és energiadíjainak) változása a 12%-os csökkenés és a 8%-os emelkedés közötti sávban mozgott. A 2006 végén megállapított árak változtatása részben a hosszú távú áramvásárlási megállapodásokban és az éves kereskedelmi szerződésekben foglaltak figyelembevételével történt.

Az átvételi kötelezettség alá eső villamos energia esetében az átvételi árak emelkedése 0-9,1% volt. A jelentős szóródás a különböző energiahordozókra vonatkozó eltérő árszabályozási képletek alkalmazásából adódott.

2.4.2. Az árszabályozással kapcsolatos munkák, árelőkészítés

A teljes piacnyitás jogi alapvetéseit lefektető új VET parlamenti elfogadása után megkezdődött a kapcsolódó alacsonyabb (kormány- illetve miniszteri) szintű jogszabályok előkészítése. Az árszabályozást, illetve ármegállapítást érintő rendeletek közül 2007 augusztusára elkészült a megújuló és a kapcsolt villamosenergia-termelés támogatási rendszerét leíró rendeleteknek és az egyetemes szolgáltatás árszabályozási rendeletének tervezete. Szeptember végére elkészült a hálózati csatlakozási rendelet tervezete és megkezdődött a rendszerhasználati díjakról szóló rendelet átdolgozása. A rendeletek - hosszas egyeztetések után - 2008. január 1-jén hatályba léptek, bizonyos tekintetben új korszakot nyitva ezzel a hazai villamosenergia-ellátás történetében.

Rendszerhasználat

A technikai monopoltevékenységekre (átviteli rendszerirányítás, rendszerszintű szolgáltatások nyújtása, elosztás) vonatkozó konkrét hatósági árakat a villamos energia rendszerhasználati díjakról szóló 119/2007. (XII. 29.) GKM rendelet határozza meg. A sokszínű európai gyakorlatot is figyelembe vevő hazai szabályozás értelmében csak a villamosenergia-hálózatot vételezésre használók fizetnek rendszerhasználati díjakat, a betáplálók (erőművek) nem. A 2007-ben kidolgozott módosítási javaslatok előkészítésekor

a korábbiakhoz hasonlóan fontos szempont volt, hogy a rendszer használatát minden vételező fizesse meg, és tegye ezt annak mértékében, amilyen mértékben a rendszert igénybe veszi.

A 2007-ben hatályos rendelet újrafogalmazása keretében került sor (a korábbi három-, majd négyszintű után) az ötszintű elosztási tarifa kialakítására. A strukturális költségváltozásokat követte az ún. „profilos” kiefeszültségű fogyasztókat érintő elosztói menetrend kiegyensúlyozási díj 0,05 Ft/kWh-ról 0,5 Ft/kWh-ra történő emelése. A legkisebb fogyasztási helyek esetén az - éves szinten megközelítőleg 3 000 Ft mértékű - elosztói alapdíj bevezetésére nem került sor. Megjelent az ún. passzív közvilágítási eszközök fenntartásának fedezetére szánt közvilágítási elosztási díj.

Az elosztási díjak 2008. január 1-jén összességében - az említett menetrend kiegyensúlyozási díj nélkül számítva - átlagosan 8,6%-kal emelkedtek.

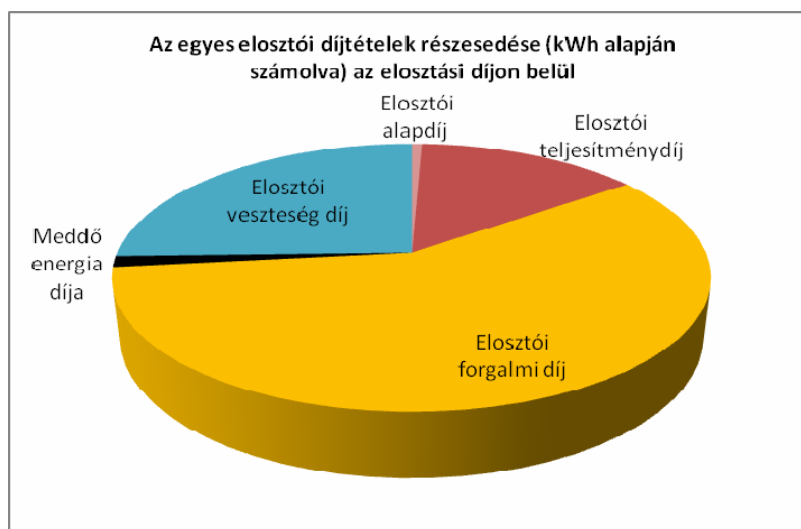
2008-tól a korábbi átviteli és rendszerirányítási díj összevonásra került. Az új, ún. átviteli-rendszerirányítási díj már nem tartalmazza a korábban a rendszerirányítási díj részét képező adójellegű tételeket (szénipari szerkezetátalakítás támogatása, átállási költség, megújuló energiával és kapcsolatos termelt villamos energia támogatása). Ennek a figyelembevételével az - eltérő tartalmú - új díj 76%-kal alacsonyabb a 2008 előtti átviteli és rendszerirányítási díjak összegénél (4,2 Ft/kWh helyett 1 Ft/kWh). Az említett tételek nélkül számított csökkenés mértéke kb. 7%. A rendszerszintű szolgáltatások díjának mértéke nem változott.

A rendszerhasználati díjak (összesítve) 2008. január 1-jén - feszültségszinttől függően - 14-56%-kal csökkentek. Ez összességében átlagosan kb. 23%-os csökkenést jelent, de a fenti érték a 2008 előtti, a rendszerirányítási díj részét képező adójellegű tételek megszűnésének hatását is mutatja. Ezen tételek nélkül számítva - feszültségszinttől függően - 0,6-10,2% (átlagosan kb. 6 %) áremelkedés történt.

9. táblázat Az egyes elosztói díjtételek* részesedése (kWh alapján számolva) az elosztási díjon belül a 2008. január 1-től hatályos árak alapján

	Elosztói alapdíj	Elosztói teljesítmény díj	Elosztói forgalmi díj	Meddő energia díja	Hálózati költséget fedező díjak összesen	Elosztói veszteség díj	Mindösszesen
	1	2	3	4	5 = 1 + 2 + 3 + 4	6	7 = 5 + 6
NAF	0,51%	25,05%	25,18%	5,90%	56,64%	43,36%	100%
NAF/KÖF	0,24%	37,98%	37,88%	3,55%	79,64%	20,36%	100%
KÖF	1,81%	35,92%	35,99%	2,46%	76,19%	23,81%	100%
KÖF/KIF	2,33%	33,11%	33,10%	3,22%	71,75%	28,25%	100%
<i>KIF</i>							
(I) 3×50 A-nál kisebb			76,55%	0,23%	76,78%	23,22%	100%
(II) Vezérelt			56,42%		56,42%	43,58%	100%
(III) 3×50 A-nál nagyobb	1,50%	35,19%	35,22%	2,86%	74,77%	25,23%	100%
Átlag / összes	0,67%	14,39%	58,20%	1,33%	74,59%	25,41%	100%

* Elosztói menetrend kiegyensúlyozási díj nélkül

11. ábra Az egyes elosztói díjtételek részesedése (kWh alapján számolva) az elosztási díjon belül a 2008. január 1-től hatályos árak alapján

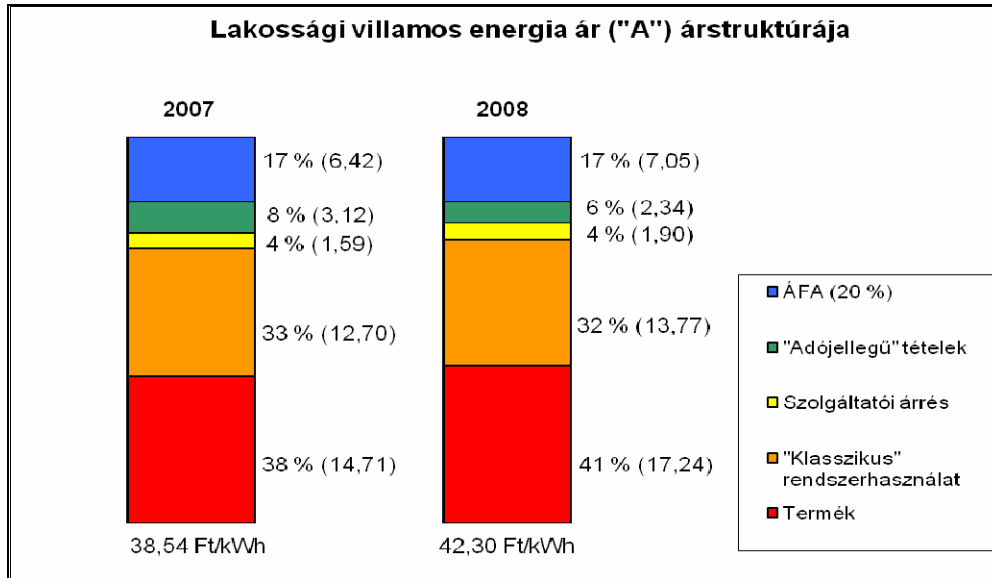
A villamos energia, mint termék

2008-tól minden villamosenergia-fogyasztó (az új VET meghatározása szerint: felhasználó) ténylegesen jogosult arra, hogy a neki legkedvezőbb ajánlatot tevő villamosenergia-kereskedőtől vásárolja a szükséges energiát. A közüzemi ellátás - azaz a rendszerhasználat és az energia árát is magába foglaló hatósági árak rendszere - megszűnt.

A nagyobb nem lakossági fogyasztók az új rendszerben kizárólag a villamosenergia-kereskedőkkel folytatott egyeztetés eredményeként kialakuló áron juthatnak hozzá a villamos energiához, mint termékhez. Általában elmondható, hogy a nagy mennyiségű villamos energiát folyamatosan („zsinórjelleggel”) vagy az éjszakai órákban vételező felhasználók esélyesebbek kedvezőbb árak realizálására, de ehhez a részükről folyamatos tájékozódásra is szükség van.

A lakossági (és kisvállalkozói) fogyasztók számára a teljes piacnyitással megszűnő közüzemi ellátást az ún. egyetemes szolgáltatásban való részvétel lehetősége váltotta fel, illetőleg a piaci alapú ellátást ez egészíti ki. Ennek jellemzője, hogy a piacon versenyhátrányos helyzetű fogyasztók - amellet, hogy a rendszerhasználatért a minden fogyasztóra egyformán érvényes hatósági árakat fizetik - hatóságilag ellenőrzött áron juthatnak hozzá a villamos energiához. A hatósági döntés értelmében az e fogyasztókat terhelő áremelkedés mértéke 2008 januárjában összességében 9,8% volt.

12. ábra Lakossági villamos energia ár ("A" árszabás) árstruktúrája

A kötelező átvételű villamos energia helyzete

A kötelező átvétel alapján értékesített, támogatott árú villamos energia átvételének feltételei 2007-ben lényegében véve nem változtak. A kapcsolton hőt és villamos energiát termelő létesítmények számára teljesítménytől, a kapcsolton termelt hő preferált felhasználási céljától (távhő) és az energetikai határfoktól függően volt garantálva [az 56/2002. (XII. 29.) GKM rendelet alapján] a villamos energia kötelező átvétele. Az átvételi ár a rendeletben szereplő képlet szerint nem földgáztüzelés esetén az inflációnál 1 százalékponttal kisebb mértékben, földgázalapú tüzelés esetén a földgázár-változást 60%-ban, az előre jelzett infláció %-os értékénél 1 százalékponttal kisebb értékű inflációt 40%-ban figyelembe vevő indexnek megfelelően változott.

A megújuló energiaforrások felhasználásával értékesítésre termelt villamos energiára vonatkozóan - az átvételi kötelezettség további fenntartása mellett - nem teremtett gyökeresen új helyzetet az új VET sem, amely a megújuló energia felhasználásával termelt villamos energia termelését szintén preferálja, és ennek alapján annak kötelező átvételi átlagára 2008. január 1-re (az előírt inflációs indexálásnak megfelelően) 26,46 Ft/kWh-ra nőtt. A nagy érdeklődésre, illetve a rendszer szabályozhatóságára tekintettel külön figyelmet kapott szélerőművek esetében a Hivatal 330 MW-nyi ilyen kapacításra adott ki működési engedélyt (és éves kötelező átvételi kvótát), amelyből 2007 végére mintegy 64 MW került üzembe. Az új törvény, illetve az azon alapuló végrehajtási szabályok alapján további ilyen kapacítások csak pályázat útján kaphatnak engedélyt és kapcsolódhatnak a kötelező átvételi rendszerhez.

A kötelező átvétel alapján villamos energiát termelő és értékesítő gázmotorok összesített teljesítőképessége 2007 végére mintegy 510 MW-ra nőtt. Ugyanakkor megfigyelhető volt az a törekvés is, hogy - mivel a távhő célú termelés piaca a telítettség felé közeledik - a befektetők a nem távhő célú termelés piacát is megcélozták, jellemzően 6 MW alatti egységtelepítéssel, kapcsolton termelő kiserőművek létesítésével. 2006. június 30. után

viszont ebben az esetben csak az ún. külön kezelt intézmények (központi költségvetési szerv, helyi önkormányzat és költségvetési intézményei, egyéb, közfeladatot ellátó intézmény) számára - nem távhő célú hővel kapcsolatban - termelt villamos energia esetén biztosított a „támogatott” átvételi ár.

A kötelező átvételnek és a hozzá kapcsolódó kedvező átvételi áraknak köszönhetően a 2007. évet is élénk befektetési érdeklődés és termelési kedv jellemezte. A bővülő kapacitás, az ily módon növekvő termelés, valamint a földgáz árának emelkedése ellenére a KÁP (a közüzemi nagykereskedelmi árhoz viszonyított ártámogatás) címén kifizetett összeg - leginkább a nagykereskedelmi ár növekedése miatt - gyakorlatilag alig nőtt.

A támogatásra fordított pénzeszközök kezelője a MAVIR Zrt., forrása pedig a MAVIR Zrt. éves indokolt költségei között (a rendszerirányítási díjon keresztül) a Hivatal (illetve az árhatóság) által e villamos energia termelésének és felvásárlásának ösztönzésére (támogatására) - kimondottan ilyen címen - elismert pénzüsszeg. A fenti címen 2007-ben (a 2006. évi 47 milliárd Ft-tal szemben) mintegy 48 milliárd Ft került kifizetésre. Ebből 14 milliárd Ft a megújuló energiából, 33 milliárd Ft a hővel kapcsolatban termelt, 1 milliárd Ft pedig a hulladékból származó villamos energiához kapcsolódott.

Nyereségkorlát, minőségi ösztönzés

A Hivatal feladata, hogy a villamos energia közüzemi és elosztói engedélyesek eredményének vizsgálatát (az adott évre elismert tőkeköltségtől függő) nyereségkorlát figyelembevételével évente elvégezze. A 2006-ra vonatkozóan elvégzett értékelés és a jogszabályban előírtak alapján az ELMŰ Nyrt. elosztói engedélyes számára - csak a feljogosított fogyasztókat illető - nyereség-visszatérítés előírására került sor. A Hivatallal folytatott egyeztetés után az ELMŰ 2007 második felében a vele 2006-ban szerződéses kapcsolatban állt 208 feljogosított fogyasztónak az általuk 2006 folyamán fizetett elosztói díjak 0,6%-át, összesen 32 millió Ft-ot térített vissza. Az ELMŰ Nyrt. 2005. évi visszajuttatandó többletnyereségénél (kb. 620 millió Ft) jelentősen kisebb összeg a 2006 augusztusában bevezetett ún. jövedelemátcsoportosítási mechanizmus működésével magyarázható.

Az E.ON TITÁSZ Zrt. elosztói engedélyes számára a Hivatal az elosztói szolgáltatásminőségi mutatók 2006. évi romlása miatt - a vonatkozó jogszabálynak megfelelően - egy naptári évre terjedő 0,5%-os mértékű, az elosztási díjakból adandó kötelező díjcsökkentést írt elő. (A döntés ellen az engedélyes bírósághoz fordult; a bíróság elutasította a keresetet.) A Hivatal döntésének megfelelően a feljogosított fogyasztók 2007. augusztus 1-től 2008. július 31-ig csökkentett elosztási díjakat fizetnek. A közüzemi (2008-tól egyetemes szolgáltatásban részesülő) fogyasztók két részletben - 2007 novemberében és 2008 tavaszán - összesen kb. 91 millió Ft-os számlajóváírásban részesülnek.

Folyamatban van az új elosztói szolgáltatásminőségi ösztönző rendszer kialakítása. A Hivatal kezdeményezte a villamos energia rendszerhasználati díjakról szóló rendelet módosítását, különös tekintettel a szolgáltatás minőségéhez kötött kötelező díjcsökkentésre - mivel a 2008. január elsejétől hatályos rendeletről a fogyasztók kárára ez a szankció kikerült, így jelenleg az E.ON TITÁSZ Zrt.-hez hasonló esetekben a Hivatal nem alkalmazhat kiszámítható pénzügyi ösztönzést az elosztói engedélyeseknél -, valamint javasolja a vizsgálat kiterjesztését az átviteli rendszerirányítói engedélyesre is.

Ár-felülvizsgálati kérelmek elbírálása

A Hivatal 2007-ben két villamos energia ár-felülvizsgálati kérelmet bírált el (a technikailag ár-felülvizsgálati kérelemmel bonyolódó szénipari szerkezetátalakítási támogatás előlegfolyósításain kívül). Az MVM közüzemi nagykereskedői engedélyesének ár-felülvizsgálati kérelmére, amelyben a korábbi gázáremelések hatásának kompenzálását szorgalmazza, - megalapozottság hiányában azt indokolatlannak minősítő - elutasító határozat született, míg az átviteli rendszerirányítói engedélyes aktivált beruházásai értékcsökkenésének és tőkeköltségének árbázisba való beépülését célzó kérelmében foglaltak - a számítások korrekciójával - részben elismerésre kerültek.

2.5. Közszolgáltatási kötelezettség, fogyasztóvédelem

2.5.1. Szabályzatok jóváhagyása

A Hivatal által jóváhagyásra kerülő üzletszabályzatoknak kiemelt fogyasztóvédelmi jelentősége van. Ezekben a szabályzatokban kerülnek meghatározásra az engedélyes és a fogyasztó közötti kapcsolatot alapvetően meghatározó „Általános szerződési feltételek” is.

A 2007. év első féléve mindegyik engedélyesnél a piacnyitásra való felkészülés jegyében telt el. Ennek során számos szervezeti átalakulásra került sor. Jogilag is külön társaságokba kerültek kiszervezésre a hálózatok üzemeltetésével, valamint az értékesítéssel foglalkozó szervezetek. Azoknál a külföldi tulajdonosoknál, akiknek több magyarországi érdekeltsége is van, az egyes társaságok értékesítési területeinek integrálása is lezajlott. Ezek a változások természetesen kihatottak az engedélyesek üzletszabályzataira is. Minden egyes szétválás, névváltozás, szervezeti átalakulás új üzletszabályzatok kiadását vonta maga után. 2007. év során a Hivatal 27 üzletszabályzatot jóváhagyó vagy módosító határozatot adott ki a villamosenergia-ipari engedélyesek részére.

2.5.2. Szolgáltatás minősége

A fentebb említett szervezeti változások és tevékenység szétválasztások következtében nem csak új üzletszabályzatok kiadása vált szükségessé, hanem a villamos energia ellátás megbízhatósága elvárt színvonalának és minimális minőségi követelményeinek meghatározása tárgyában kiadott, valamint az ügyfélkapcsolati szolgáltatásminőség elvárt színvonalának és minimális minőségi követelményeinek meghatározása tárgyában kiadott határozatok módosítása és új engedélyesek részére történő kiadása is. Ezzel összefüggésben a Hivatal 11 határozatot hozott.

Új szabályozási területként jelent meg a rövid idejű tápfeszültség-kimaradás megengedett gyakoriságának meghatározása. Az erre vonatkozó határozatok kiadásának elsődleges célja az volt, hogy az elosztói engedélyesek által biztosított szolgáltatás minőségében összhangot, lehetőleg egyezőséget és azonos eljárás módot teremtsen meg országos szinten,

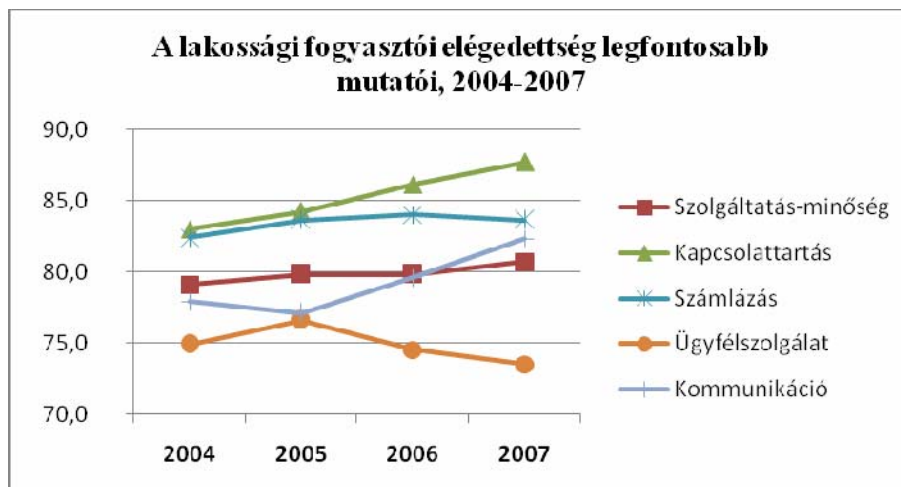
ami mind a fogyasztók, mind az engedélyesek érdekét szolgálja. A szabályozás időszerűségét a rövid idejű tápfeszültség kimaradások miatt érkező egyre nagyobb számú panasz alapozta meg. Ebben a témában 3 határozatot adott ki a Hivatal. A másik három elosztói engedélyes határozat adása nélkül is üzletszabályzatának részévé tette az új követelményeket, és vállalta, hogy a megengedhető gyakoriság túllépése esetén egyszeri kötbért fizet az érintett fogyasztónak.

2007-ben tizenkettedik alkalommal készítette el a Hivatal az elosztók és közüzemi szolgáltatók fogyasztói elégedettségének alakulásáról átfogó képet rajzoló fogyasztói elégedettségi felmérést. A vizsgálati módszer alapjai az előző évben alkalmazotthoz képest nem változtak. Az adatfelvételi munkát és az adatbázisok előállítását az engedélyesek által megbízott piacutató intézetek végezték. A vizsgálatot és a kiértékelést a Hivatal által megbízott cég felügyeli, illetve készíti el. Ezáltal biztosítottá vált a jelentések egyenszilárdsága, közvetlen összehasonlíthatósága. A jelentések teljes anyaga hozzáférhető a Hivatal honlapján. A vizsgálatban 7 200 háztartási és 2 400 nem háztartási fogyasztó vett részt. A résztvevők nyilatkoztak az adott szolgáltatási elemmel kapcsolatban annak megítélésük szerinti fontosságáról és az azzal való elégedettségük mértékéről. A fontosság és elégedettség közötti pozitív vagy negatív különbség esetén beszélhetünk túl-, vagy alulteljesítésről.

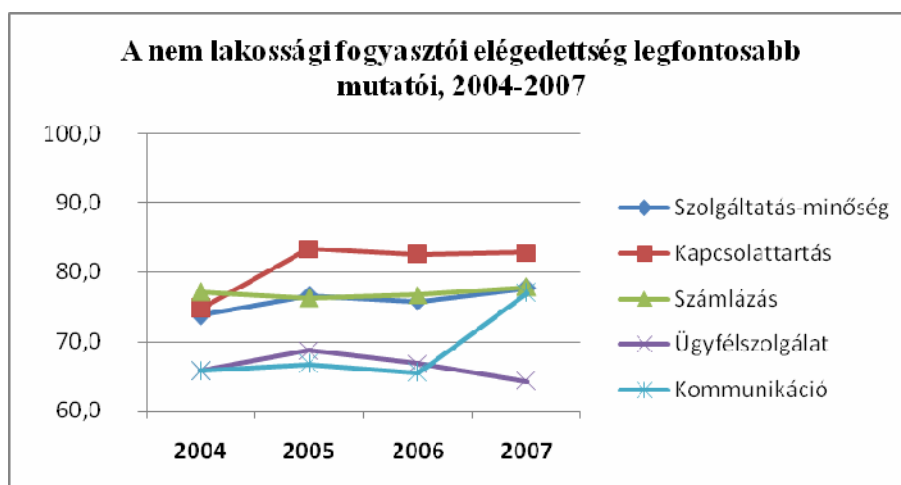
Az elosztói engedélyesek elégedettségi indexe évek óta javuló tendenciát mutat, 2007-ben 100-as skálán 82,2 pont lett az eredmény. Az elosztói engedélyesek esetében a fogyasztók által legfontosabbnak ítélt területek a szünetmentes szolgáltatás, valamint az üzemzavarok gyors elhárítása. A kiemelkedően magas fogyasztói elvárásokból következően ezen a két területen figyelhetők meg a legnagyobb alulteljesítések is (14,7 ponttól 33,8 pontig). Ezzel szemben kismértékű túlteljesítés figyelhető meg a munkatársakkal való elégedettség terén. A közüzemi szolgáltatói engedélyesek elégedettségi indexe a megelőző három év stagnálása után 2 pontot emelkedett. 2007-ben 100-as skálán 76,4 pont lett. A közüzemi szolgáltatói engedélyesek esetében a három legfontosabb terület a számla értelmezhetősége, a számlázás pontossága és a panaszok kezelése. Az e területeken mért kiemelkedően magas fogyasztói elvárásokból adódóan a legkritikusabb területek egyike (panaszkezelés) is ebből a körből került ki. Ezen tevékenység esetében az alulteljesítés 42,7 - 49,9 pont közötti. A második legnagyobb alulteljesítés (15,3 - 25,1) a telefonos ügyfélszolgálatoknál figyelhető meg. Ezzel szemben a lakossági fogyasztóknál 10 pont feletti túlteljesítés észlelhető a kommunikációs és tájékoztatási területen.

10. táblázat A fogyasztói elégedettség legfontosabb mutatói, 2004-2007

Második szintű mutatók	Összesen			
	2004	2005	2006	2007
Elosztó engedélyes	77,7	79,7	81,05	82,2
Szolgáltatás-minőség	76,4	78,2	77,8	79,2
Kapcsolattartás	78,9	83,8	84,3	85,3
Közüzemi engedélyes	74,0	74,9	74,6	76,4
Számlázás	79,8	80,0	80,4	80,7
Ügyfélszolgálat	70,3	72,7	70,7	68,9
Kommunikáció	71,8	71,9	72,6	79,7

13. ábra A lakossági fogyasztói elégedettség legfontosabb mutatói; 2004-2007

14. ábra A nem lakossági fogyasztói elégedettség legfontosabb mutatói; 2004-2007

2.5.3. Üzemzavarok

A 2007. évi éves jelentéseknek 2008. március 31-ig érkeztek be a Hivatalhoz. Ezek alapján megállapítható, hogy az erőművek esetén az üzemzavarok száma kismértékben - 481-ről 471-re - csökkent az előző évhez képest. Az üzemzavarok időtartama azonban több mint 20%-kal növekedett 2006-hoz képest. Az időtartamot tekintve a legnagyobb növekedés a Kispesti, az Ajkai, a Borsodi és az Oroszlányi erőműveknél, a legnagyobb csökkenés pedig a Pécsi, a Csepeli, a Tiszapalkonyai a Kelenföldi és a Debreceni erőműveknél figyelhető meg. Összességében azonban 3 735 órával növekedett az üzemzavarok időtartama az előző

évhez képest. A 2007. május 21-én a Mátrai Erőmű Zrt.-nél és az AES-Tisza Erőmű Kft.-nél bekövetkezett üzemzavar a villamosenergia-rendszert is érintette.

A villamosenergia-ellátás megbízhatósága

A Hivatal 2007. június 7-én értékelt a villamos energia ellátás megbízhatóságának 2006. évi színvonalát. Az értékelésre meghívást kaptak az áramszolgáltató társaságok, a Magyar Villamosenergia Rendszerirányító Zrt. és a fogyasztói érdekképviselői szervezetek. A Hivatal több mint tíz éve értékeli az ellátás folyamatosságát és egyéb szolgáltatási színvonal jellemzőket. A villamos energia törvény alapján 2003 óta van lehetősége megállapítani a minimális minőségi követelményeket és az elvárt szintet. A 2006. évi minimális követelmény a 2002-2004. évi hároméves átlagok szinten tartása volt a következő három mutató esetén:

- a villamos energia ellátás megszakadásának átlagos gyakorisága,
- a villamos energia ellátás megszakadásának átlagos időtartama,
- a kiesési mutató.

A felsoroltakon kívül a Hivatal további színvonal mutatók teljesítését is elemezte (például az ellátás helyreállítása, nem tervezett és tervezett, 3 percnél hosszabb ellátás megszakadás esetén). A Hivatal megállapította, hogy a fogyasztói ellátás folyamatosságának mérésére szolgáló egyik nemzetközileg elfogadott mutató - az ellátás megszakadásának gyakorisága -, ami 2000 óta folyamatos javulást mutatott, 2006-ban az előző évhez képest kissé romlott, és 1,79 kiesés/fogyasztó érték állt elő. Az ellátás folyamatosságának mérésére használt másik nemzetközi mutató az ellátás megszakadásának átlagos időtartama, aminél a korábbi évek javulási folyamata 2006-ban gyakorlatilag megállt. Az egy fogyasztóra jutó ellátás kimaradás idő 2006-ban 127,7 perc, ami a nemzetközi közép mezőnynek felel meg. Az ellátás kimaradásának időtartama szempontjából a két legrosszabb mutatójú elosztó - az E.ON Tiszántúli Áramszolgáltató Zrt. és az E.ON Észak-dunántúli Áramszolgáltató Zrt. - még mindig mintegy 20%-kal rosszabb számokat produkált az országos átlagnál. A nem szolgáltatott villamos energiát jellemző úgynevezett kiesési mutató (a nem szolgáltatott és a szolgáltatott villamos energia hányadosa) terén az értékelés megállapította, hogy a 2006. évben az E.ON Tiszántúli Áramszolgáltató Zrt. bár 2006-ban az előző évekhez képest jobb értéket ért el, a korábbi két év rossz teljesítése miatt még a 2002-2004. évi szintet sem tudta teljesíteni, sőt mutatója 5,88%-kal romlott a három év átlagában. Ezért az E.ON Tiszántúli Áramszolgáltató Zrt.-nek a szolgáltatási színvonal gazdasági ösztönzését előíró gazdasági és közlekedési miniszter rendelete alapján 0,5%-os elosztói díjsökkenést kellett végrehajtani 2007. július 1-től a Hivatallal egyeztetett módon. A Hivatal a részletes adatokat és azok értékelését a honlapján is megjelentette.

2.5.4. Fogyasztói panaszok

A Hivatal által kezelt fogyasztóvédelmi ügyek száma - villamos energia és gáz együtt - 2007-ben 155%-kal volt magasabb a 2006. évi értékhez képest. Ezen a mennyiségen belül - az előző évi 10%-kal szemben - közel 40%-os arányt képviselnek a nem panaszként kezelt ügyek. Az összes ügy tekintetében érzékelhető növekedés egyértelműen az engedélyes társaságok számlázási fennakadásainak a következménye. A nem panaszként kezelt ügyek számának növekedése is ennek tudható be. Ezen ügyek túlnyomó többségét azon fogyasztói panaszok tették ki, amelyek rendszer szintű problémára utaltak az engedélyesnél, azonban a

panasz megtételének időpontjára az engedélyes már elhárította a problémát és elmaradásait pótolta. Ezekben az esetekben nem volt szükség közigazgatási hatósági eljárás megindítására, ezért nem a panaszok között kerültek kimutatásra.

A villamosenergia-ipar szereplőire érkezett 1178 panasz mindegyikére megindult a KET szerinti közigazgatási hatósági eljárás. A panaszok száma 50%-kal volt magasabb 2007-ben, mint az azt megelőző évben. A növekedés az egyes panaszkategóriákon belül azonban közel sem egységes módon jelentkezett. Miközben a hálózatfejlesztésre és az egyéb témákra vonatkozó panaszok száma nem, vagy alig változott, addig a mérésre és a számlázásra vonatkozó panaszok száma 52%-kal nőtt. Az engedélyesek szabálytalan vételezéssel összefüggő tevékenységét azonban az egy évvel korábbihoz képest 40%-kal kevesebb fogyasztó kifogásolta.

A megalapozottnak minősített panaszok aránya 2007-ben engedélyes-típusonként eltérően változott. Miközben az elosztói engedélyesek esetében 2,5%-kal csökkent, addig a közüzemi szolgáltatói engedélyesek esetében - főleg a nagymértékű számlázási panasz eredményeképpen - 30%-kal volt magasabb az egy évvel korábinál.

A korábbi évek gyakorlatához hasonlóan a 2007. év során is rendszeresen végzett felügyeleti ellenőrzéseket a Hivatal. A felügyeleti ellenőrzések között kiemelt hangsúlyt kaptak a fogyasztók nagy tömegének jelentős érdekeit sértő súlyos jogsérelem miatt lefolytatott célvizsgálatok. A villamosenergia-iparban lefolytatott célvizsgálat következtében 18 millió Ft bírságot szabott ki a Hivatal az ELMŰ Nyrt. számára a szolgáltatásminőségi követelmények be nem tartása miatt. Az engedélyes a bírságot megfizette. A határozat kiszabása mellett meghatározott kötelezések teljesítésének utóellenőrzésére 2008-ban fog sor kerülni.

3. A földgázpiac szabályozása és annak végrehajtása

3.1. Szabályozás

3.1.1. Engedélyezés

A Hivatal 2007-ben 134 darab, a működési engedélyeket érintő határozatot adott ki. A kiadott határozatok 5 új versenypiaci földgáz-kereskedő működését tették lehetővé, ezzel a földgáz-kereskedelmi engedélyesek száma 21-re emelkedett.

3.1.2. Határkeresztező kapacitások elosztása, és a szűk keresztmetszetek kezelése

A határkeresztező pontok gázforgalma:

- Nyugati belépési pont - Mosonmagyaróvár: átlag 6 millió m³/nap import gáz, hazai felhasználásra;
- Keleti belépési pont - Beregdaróc: átlag 27 millió m³/nap import gáz hazai felhasználásra + 12 millió m³/nap tranzit, Szerbia és Bosznia-Hercegovina felé.

A határkeresztező kapacitások több mint 50%-át hosszú távú szerződésekkel már lekötötték.

Hosszú távú földgáz-import szerződések hatálya:

▪ Panrusgas	9	milliárd m ³ /év	2015-ig
▪ E.On Ruhrgas	500	millió m ³ /év	2015-ig
▪ Gaz de France	600	millió m ³ /év	2012-ig
▪ O&G, Eurobridge	900	millió m ³ /év	2008-ig
▪ Bothli Trade AG	900	millió m ³ /év	2014-ig

A Szerbiával kötött hosszú távú tranzit szerződés 2012-ben jár le és 12 millió m³/nap vezetékcapacitást köt le folyamatosan.

Szerződéses szűkületek vannak a beregdaróci határkeresztező ponton. A szűkület kezelésére 2007 júniusában a Hivatal jóváhagyta a szállítói engedélyes fejlesztési projektjét, amely gyakorlatilag megduplázza a keleti irányú import kapacitást.

3.1.3. A szállító és elosztó társaságok feladatainak szabályozása

A magas nyomású szállítóvezeték rendszert egyetlen társaság (MOL Földgázszállító Zrt.) üzemelteti. Az Európai Parlament és a Tanács 1775/2005/EK számú, a gázszállító-hálózatokhoz való hozzáférés szabályairól szóló rendeletének szükséges előírásai bekerültek a GET-be a 2005. évi LXIII. törvénnyel, illetve a GET egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 111/2003. (VII. 29.) Korm. rendeletbe (Vhr.) az azt módosító 49/2006. (III. 10.) Korm. rendelettel.

Az Üzemi és Kereskedelmi Szabályzat (ÜKSZ) fentiek alapján történő módosítását a rendszerirányítói engedélyes 2006 augusztusában nyújtotta be jóváhagyásra a Hivatalnak. A nagyszámú kifogás miatt az egyeztetések átnyúltak 2007-re.

Végül a Hivatal úgy hagyta jóvá 2007 augusztusában az ÜKSZ-t, hogy 156 módosítást rendelt el benne. A rendszerirányító 2007 októberében nyújtotta be ismét a - Hivatal határozata alapján - módosított ÜKSZ-t. A módosítások jóváhagyása áthúzódott 2008-ra.

A földgázelosztói rendszerek üzemeltetését 10 regionális elosztó társaság végzi. Az elosztói tevékenységek részletes szabályozását a GET, a GET Vhr. és az ÜKSZ vonatkozó fejezetei tartalmazzák.

3.1.4. Tevékenységek szétválasztása

A földgázszállító a MOL Nyrt.-nek jogilag leválasztott társasága. Ez a társaság engedélyezés szempontjából két tevékenységet végez: földgázszállítást és rendszerirányítást.

A GET Vhr. 6. §-a értelmében a szállítói tevékenységet egy elkülönült szervezeti egységben és független döntéshozatali folyamat biztosításával kell végezni. A rendszerüzemeltetés vezetői nem vehetnek részt más (engedélyhez kötött) földgázipari tevékenységben sem közvetlenül, sem közvetve. Az információáramlás tekintetében a rendszerüzemeltetőnek ugyanúgy kell végeznie földgázipari tevékenységeit a tulajdonosi köréhez tartozók esetében, mint a piac más szereplői vonatkozásában.

A földgázszállítót fizikailag (székhely, hivatali épület) is elválasztották minden más földgázipari tevékenységet folytató gazdasági szervezettől.

Magyarországon tíz elosztó társaság működik. Öt közülük nagyobb, regionális társaság, 100 000-nél több fogyasztóval. A GET-et módosító 2005. évi LXIII. törvény 2007. július 1-ig engedte meg, hogy a 100 000 fogyasztónál többet ellátó földgázelosztó társaságok más működési engedéllyel is rendelkezzenek. Az öt nagy közüzemi szolgáltató és földgázelosztó társaság 2007 első félévében elvégezte a jogi szétválasztást. Eszerint a földgázelosztási és a közüzemi szolgáltatói tevékenységeket külön társaságokban végzik. A vonatkozó működési engedélyeket a Hivatal államigazgatási eljárások keretében kiadta.

3.2. Verseny

3.2.1. A nagykereskedelmi piac

Az import földgázforrások elsősorban orosz eredetűek, még a HAG vezetéken a Gaz de France-tól és az E.ON Ruhrgas-tól vásárolt földgáz is orosz eredetű. A keleti irányú import 18 %-a türkmén földgáz.

11. táblázat Az országos földgázfogyasztás és forrásainak összetétele 2007-ben
[milliárd m³/év]

Országos földgázfogyasztás	13,169
Hazai termelés	2,571
Import	10,496
-Keleti irányból	7,890
-Nyugati irányból	2,606

A versenypiaci szektor kereskedői 2,708 milliárd m³ földgázmennyiséget biztosítottak a feljogosított fogyasztók számára, ezzel a földgázpiac versenypiaci szegmensének aránya 20,6%-ra nőtt 2007-ben. A Hivatal által 2007 végéig kiadott 21 szabad piaci földgázkereskedői engedély birtokosai közül a tavalyi évben már 9 kereskedő végezte a feljogosított fogyasztók ellátását. Közülük a legnagyobb az EMFESZ Kft.

Az Európai Unió Bizottsága, a DG Competition (Verseny Főigazgatóság) a 2005. december 21-én meghozott határozatában (Case No COMP/M.3696-E.ON/MOL) úgy engedélyezte az E.ON Ruhrgas International AG-nak a MOL Földgázellátó Rt.-ben és a MOL Földgáztároló Rt.-ben történő befolyásszerzését, hogy feltételekhez kötötte azt. A feltételek közül kettő jelentősen befolyásolja a nagykereskedelmi piac versenyét. Az egyik a Contract Release program megvalósítása, ami a hazai kitermelésű földgáz szabad piacra vitelét segíti elő azzal, hogy az E.ON Földgáz Trade Zrt. független gázkereskedőknek kell, hogy értékesítse a hazai kitermelésű földgázra vonatkozó szerződéseinek 50%-át. A Program keretében a TIGÁZ Zrt. és a Fővárosi Gázművek Zrt. nyerte el a vonatkozó szerződések teljes gázmennyiségét (7,5 milliárd m³-t), amely mennyiség 2007 és 2015 között lépcsőzetesen kerül majd átadásra. Így a két legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező gázszolgáltató társaság gazdálkodhat a Contract Release Program által biztosított hazai forrásokkal.

A TIGÁZ Zrt. a Contract Release Program keretében szerzett földgáz egy meghatározott részét az Európai Bizottság egyetértésével közüzemi nagykereskedelmi engedély birtokában értékesítheti. A Hivatal 2007. június 28-ai határozatával kiadta a közüzemi nagykereskedői működési engedélyt a TIGÁZ Zrt. számára.

A másik fontos feltétel a Gas Release program megvalósítása, ami azt jelenti, hogy az E.ON Ruhrgas AG 8 éven keresztül (2006-2013) évi 1 milliárd m³ mennyiségű földgázt köteles értékesítésre felajánlani a földgázpiacon. A program megvalósításaként az adott években aukciókat kell tartani, amelyeken az éves 1 milliárd m³-es mennyiségeket a következőképpen kell értékesítési egységekre bontani:

- 5 db 100 millió m³-es egység,
- 5 db 50 millió m³-es egység,
- 10 db 25 millió m³-es egység.

Az E.ON érdekeltségei sem közvetlen, sem közvetett úton nem vehetnek részt az aukciókon.

Az aukciók nyertesei a következő feltételekkel köthetnek szerződést az E.ON Ruhrgas International-al:

- A szerződött gázmennyiség két évre, két egyenlő részletben, az import belépési pontokon - Beregdaróc 80%, Mosonmagyaróvár 20% - át szállítható.
- Az ellátási szerződéseknek ugyanolyan rugalmasságot kell biztosítaniuk, mint amelyet a MOL Földgázellátó Rt. import szerződése biztosítottak.

Az aukciókat egy nemzetközi informatikai szolgáltató bonyolítja. Az E.ON Földgáz Trade Zrt. 2007. március 1-jén megtartotta második földgáz aukcióját. A résztvevő 7 feljogosított fogyasztó és gázkereskedő cég közül 4, összesen 1,175 milliárd m³ földgázt vásárolt meg az online aukció során. A kikiáltási ár az E.ON Földgáz Trade Zrt. súlyozott beszerzési átlagárának 95%-a volt. A szerződések 2007. július 1-től kezdődő hatállyal, két gázévre jöttek létre.

3.2.2. A kiskereskedelmi piac

A földgáz-kiskereskedelmi piacon a közüzem részaránya 83%, a versenypiacé 17% volt 2007-ben. A közüzemi piac helyfüggő, a közüzemi szolgáltatók csak az engedélyükben rögzített településeken és településrészekben szolgáltathatnak gázt. Ezek a települések általában egy összefüggő régióban találhatók és az országhatár is határolja a régiókat. A közüzemi nagykereskedő közvetlenül is ellát távvezetéki fogyasztókat. A fentiekből következik, hogy a kiskereskedelmi piacot ma még nem a verseny jellemzi, a piaci szereplők aránya nem tükröz versenyhelyzetet minden fogyasztói csoport ellátásában, hanem inkább csak a hagyományos regionális elosztást, a piacnyitás előtti helyzetet. A 2007. július 1-jei teljes piacnyitás a kiskereskedelmi piacon nem hozott nagy áttörést, a kiskereskedők kereskedőváltása inkább 2008-ra várható.

3.3. Ellátásbiztonság

A földgázszállító rendszeren 2007. év folyamán a rendelkezésre állás és a szállítási kapacitás (12. táblázat) biztonságát fokozó vezeték és műtárgy rekonstrukciós munkák, illetve a modern technológiai megoldások (intelligens görény) használatával feltárt hibás vezeték szakaszok javítása és kiváltása megtörtént. Az ellátásbiztonság szempontjából fontos körülmény, hogy a földgázipari rendszerirányító diszpécserközpontja és a MAVIR Zrt. diszpécserszolgálatja folyamatos operatív kapcsolatot tart fenn.

12. táblázat A hazai földgázszállító vezetékrendszer maximális technikai kapacitása [millió m³/nap]

Hazai termelés	10,5
Import HAG (nyugati irány)	12,1
Import BEREKSZÁSZ	30,0
Földalatti gáztárolók	51,0
ÖSSZESEN	103,6*

* -15 °C napi középhőmérséklet esetén a műszaki kapacitás biztosítja az ország folyamatos gázellátását

A 2004/67/EC direktíva 3. és 4. cikkelyében előírtaknak megfelelően Magyarországon is előtérbe került a biztonsági földgáztárolás kérdése (13. táblázat). A földgáz biztonsági készletezéséről szóló 2006. évi XXVI. törvény 1,2 milliárd m³ földgáz tárolását és az ehhez szükséges földalatti tároló 2010-ig történő létesítését írja elő. A földgáz biztonsági készletet olyan tárolóban kell elhelyezni, amelynek kitérési kapacitása legalább 45 napon keresztül 20 millió m³/nap. A törvény által előírt földgáz biztonsági készlet elsősorban a háztartási és a kommunális fogyasztók biztonságos földgázellátását szolgálja, valamint azon fogyasztók ellátását, akik gázfogyasztásukat más energiaforrásból nem tudják pótolni.

2009. december 31-ig a jelenlegi földgáztárolók szabad kapacitása határozza meg a földgáz biztonsági készlet mértékét, amely megfelelő mértékű szabad kapacitás rendelkezésre állása esetén nem lehet kevesebb

- a) 2006. október 1. és 2007. szeptember 30. között 150 millió m³-nél,
- b) 2007. október 1. és 2009. december 31. között 300 millió m³-nél.

Amennyiben ez a fennmaradó, lekötetlen tárolói készletekből nem biztosítható, akkor ennek megfelelő mennyiségű kőolajtermékkel, azaz fűtőolajjal helyettesíthető. A földgáztárolók szabad kapacitásának földgáz biztonsági készletezésre történő felhasználását a Hivatal elnöke saját hatáskörben engedélyezi, illetve elrendeli.

A Magyar Szénhidrogén Készletező Szövetség a törvény alapján tendert írt ki a biztonsági tároló megvalósítására, amelyet a MOL Nyrt. nyert meg, és 2007-ben az Algyői gázmező részét képező Szőreg-I telepre vonatkozóan el is kezdte a kivitelezést.

A földalatti gáztárolás ellátás-biztonsági szerepét elősegítette az előző, 2006/2007. évi szokatlanul enyhe tél, illetve annak a kitermelésre gyakorolt hatása. A rendkívüli időjárás miatt a tárolói rendszerhasználók korábban nem megszokott, nagymennyiségű mobil készleteket hagytak a tárolókban: 1,696 millió m³-t.

A zsanai földalatti gáztároló kapacitásának bővítése a próbaüzem lezárásával befejeződött, így a zsanai kitermelési csúskapacitás 24 millió m³/d értékre növekedett, az összesített tároló napi kitermelési csúskapacitása pedig 51 millió m³. Az ellátásbiztonság szempontjából fontos, hogy a napi csúcsigények több mint felét tárolóból tudja biztosítani a rendszer.

A kereskedelmi földalatti gáztárolókban a tárolható mobil készlet összesen 3,72 milliárd m³, a besajtoló kapacitás 25,87 millió m³/nap, a kitérési kapacitás 51 millió m³/nap.

A Hivatal az ellátási zavarok esetére 2007. szeptember 30-ig meghatározta a korlátozási sorrendet, amellyel az egyes fogyasztói körök számára a gázellátás folyamatossága biztosítható. A jelenlegi sorrendben a Hivatal következetesen az elsőként korlátozható kategóriába sorol minden olyan alternatív tüzelési lehetőséggel rendelkező áramtermelő egységet, amelyek számára jogszabály írja elő a 16 napos folyamatos működést biztosító folyékony tüzelőanyag készletet.

3.4. Árelőkészítés, árszabályozás

3.4.1. A jelenlegi árrendszer és árszabályozás jellemzői

A földgáz árszabályozásának kereteiről szóló 105/2005. (XII. 19.) GKM rendeletben foglaltak szerint ún. rendszeres árkorrekciót kell végrehajtani:

- július 1-jére vonatkozóan (a rendelet szerinti árképletek, a tarifaszámításhoz figyelembe vett és a tényleges importár közötti eltérés (I_k), valamint a földgáz beszerzési költségeket befolyásoló tényezők alapján);
- január, április és október 1-jére vonatkozóan (a földgáz beszerzési költségeket befolyásoló tényezők alapján).

2007-ben a közüzemi végfelhasználói díjak nem változtak, a 2006. augusztus 1-jétől hatályos díjak voltak továbbra is érvényben.

A földgáz rendszerhasználati díjak megállapításáról szóló 70/2003. (X. 28.) GKM rendelet (a továbbiakban: földgáz-rendszerhasználati rendelet) 2007-ben - a díjakat illetően - áprilisban és júliusban módosult. Az áprilisi - csak az elosztási díjak egy részére vonatkozó - áremelés a korábbi számításokhoz használt mennyiségi adatok utólagos korrekciója kapcsán vált szükségessé. Ezzel összefüggésben a 20 - 100 m³/h mérővel rendelkező fogyasztókra vonatkozó elosztási díjak nem változtak, a többi kategória esetében (tarifakategóriától függően) 0,2 - 2,6%-os átlagos mértékben emelkedtek. Júliusban a szállítás és a tárolás díjai az árszabályozás szerint figyelembe veendő inflációnak (7,96%) megfelelően nőttek. Az elosztási díjak átlagos emelkedésének mértéke - a közüzemi végfelhasználói árak 2006. augusztusi szintjének befagyasztásával összefüggő belső torzulásokat is tükrözve - tarifakategóriánként 0,4 és 21,4% között volt.

3.4.2. Az árszabályozással kapcsolatos munkák, árelőkészítés

A 2008. január 1-jén hatályba lépett közüzemi árak és rendszerhasználati díjak előkészítésére 2007 őszén került sor. 2008. január 1-től a közüzemi végfelhasználói díjak tarifakategóriától függően 4,2-5,2%-kal emelkedtek. Az elosztási díjak - a már említett torzulás részleges korrekciójaként - a kisfogyasztói (20 m³/h alatti) kategóriában kb. 3%-kal emelkedtek, a 20 m³/h feletti kategóriákban pedig 12-19%-kal csökkentek.

Megszakítható kapacitások lekötése

2008. január 1-től a közüzemi nagykereskedő a megszakítható kapacitást (is) igénylő (elfogadó) - általa ellátott - szállítóvezetéki fogyasztóval vagy közüzemi szolgáltatóval a rendszerhasználati rendeletben szereplő éves és havi megszakítható teljesítmény-lekötés rendjével megegyező szabályokat alkalmazva jár el a közüzemi szerződés megkötésekor.

Így a versenypiacon érvényesülő (a földgáz-rendszerhasználati rendelet szerinti) szabályozással megegyező feltételek vonatkoznak a megszakítható szerződés szerint vételező közüzemi fogyasztókra is, azaz ezek a fogyasztók már a teljes piacnyitásig tartó átmeneti időszakban is versenypiaci szabályozási környezetben vételezik a földgázt.

Nyereségkorlát és nyereség-visszajuttatás

A Hivatal elvégezte a jogszabályban meghatározott engedélyesek 2006-ra vonatkozó nyereségkorlát-vizsgálatát. Egy társaságnak - az EMA-POWER Kft.-nek (amely a Dunaferr Energiaszolgáltató Kft. jogutódja) - keletkezett megosztandó többletnyeresége. A Hivatallal történt egyeztetést követően 2007. év során a nevezett társaság fogyasztói (2006. évi fogyasztásuk arányában) számlajóváírással összesen 147 millió Ft-ot kaptak vissza.

Az elosztói engedélyeseknél a jogi szétválás kapcsán bizonyos időbeli elhatárolások felszabadítása következtében nagy összegű rendkívüli bevétel kerül kimutatásra. Mivel az így keletkező többletbevétel a jogszabályi környezet változásából adódik és nem jelent tényleges árbevétel-növekedést, figyelembevétele nem indokolt a 2007. évi nyereség-visszatérítési kötelezettség kalkulálása során. Ezért az árszabályozási rendelet úgy módosult, hogy a jogi szétválás miatt tartalmilag ne változzon az érintettek nyereség-visszatérítési kötelezettségére vonatkozó szabályozás.

3.5. Közszolgáltatási kötelezettség, fogyasztóvédelem

3.5.1. Szabályzatok jóváhagyása

A Hivatal által jóváhagyásra kerülő üzletszabályzatoknak kiemelt fogyasztóvédelmi jelentősége van. Ezekben a szabályzatokban kerülnek meghatározásra az engedélyes és a fogyasztó közötti kapcsolatot alapvetően meghatározó „Általános szerződési feltételek” is. A 2007. év során a földgáz iparban is megtörténtek a jogi szétválasztások, jogilag külön társaságokba kerültek kiszervezésre a hálózatok üzemeltetésével, valamint az értékesítéssel foglalkozó szervezetek. Ennek megfelelően az elosztó engedélyes szervezetekre új üzletszabályzatot kellett kiadni. Egyes külföldi tulajdonosoknál, akiknek több magyarországi érdekeltsége is van, a különböző iparágakba tartozó társaságok értékesítési területeinek integrálására került sor. Ezek a változások természetesen kihatottak az engedélyesek üzletszabályzataira is. Minden egyes szétválásnál, névváltozásnál, szervezeti átalakulásnál új üzletszabályzatok kiadására került sor. A 2007. év során a Hivatal 9 üzletszabályzatot jóváhagyó, vagy módosító határozatot adott ki a földgáz-ipari engedélyesek részére.

3.5.2. Szolgáltatás minősége

A Hivatal által az elosztói és a közüzemi szolgáltatói engedélyesek részére 2004. január 1-jén kiadott és 2005. áprilisában módosított „A földgázelosztás minimális minőségi követelményének és elvárt színvonalának meghatározása”, valamint „A földgáz közüzemi szolgáltatás minimális minőségi követelményének és elvárt színvonalának meghatározása” tárgyú határozatok 2007-ben is érvényben voltak. 2007-ben a 2008-ban kiadandó ügyfélkapcsolati szolgáltatás-minőségről és a Garantált Szolgáltatásokról kiadandó határozat koncepciójának előkészítése zajlott.

2007-ben tizenkettedik alkalommal készítette el a Hivatal az elosztók és közüzemi szolgáltatók fogyasztói elégedettségének alakulásáról átfogó képet rajzoló fogyasztói elégedettségi felmérést. A vizsgálati módszer alapjai az előző évben alkalmazotthoz képest nem változtak. Az adatfelvételi munkát és az adatbázisok előállítását az engedélyesek által megbízott piackutató intézetek végezték. A vizsgálatot és a kiértékelést a Hivatal által megbízott cég felügyeli, illetve készíti el. Ezáltal biztosítottá vált a jelentések egyenszilárdsága, közvetlen összehasonlíthatósága. A jelentések teljes anyaga hozzáférhető a Hivatal honlapján. A vizsgálatban 7200 háztartási és 2400 nem háztartási fogyasztó vett részt. A résztvevők nyilatkoztak az adott szolgáltatási elemmel kapcsolatban annak megítélésük szerinti fontosságáról és az azzal való elégedettségük mértékéről. A fontosság és elégedettség közötti pozitív vagy negatív különbség esetén beszélhetünk túl-, vagy alulteljesítésről. Az elosztói engedélyesek esetében a legfontosabb területek közé a szünetmentes szolgáltatás, a hibaelhárítás, a bejelentőközpont elérhetősége és az üzemszünetekről szóló tájékoztatás került be. A kiemelkedően magas fogyasztói elvárásokból következően ebből a négy területből került ki a két legnagyobb alulteljesítést mutató terület. Nevezetesen a bejelentőközpont elérhetősége (20,7-28,5 pont), ill. a hibaelhárítás (24,6-27,4 pont). Kismértékű túlteljesítés figyelhető meg a munkatársakkal való elégedettség terén (7,5-8,3 pont). Ettől lényegesen nagyobb (13,6-43,4 pont) viszont a túlteljesítés a fogyasztás növelhetősége tekintetében. A közüzemi szolgáltatói engedélyesek esetében a három legfontosabb terület a számla értelmezhetősége, az ésszerű időn belüli reagálás és a határidőn belüli elintézés. Ezen területek kiemelkedően magas fogyasztói elvárásai szinte törvényszerűen magukkal vonták, hogy mindhárom tevékenységet illetően kiemelkedően magas az alulteljesítés (33,8-40,3 pont). A nem lakossági fogyasztók szerint a telefonos ügyintézés minősége is elég sok kívánnivalót hagy maga után. Az alulteljesítés ebben az esetben 35,9 pont. Kismértékű túlteljesítés figyelhető meg a munkatársakkal való elégedettség terén (1,1-6,5 pont). Ettől kicsivel nagyobb (13,4-15,2 pont) a túlteljesítés a tájékoztatás adásában.

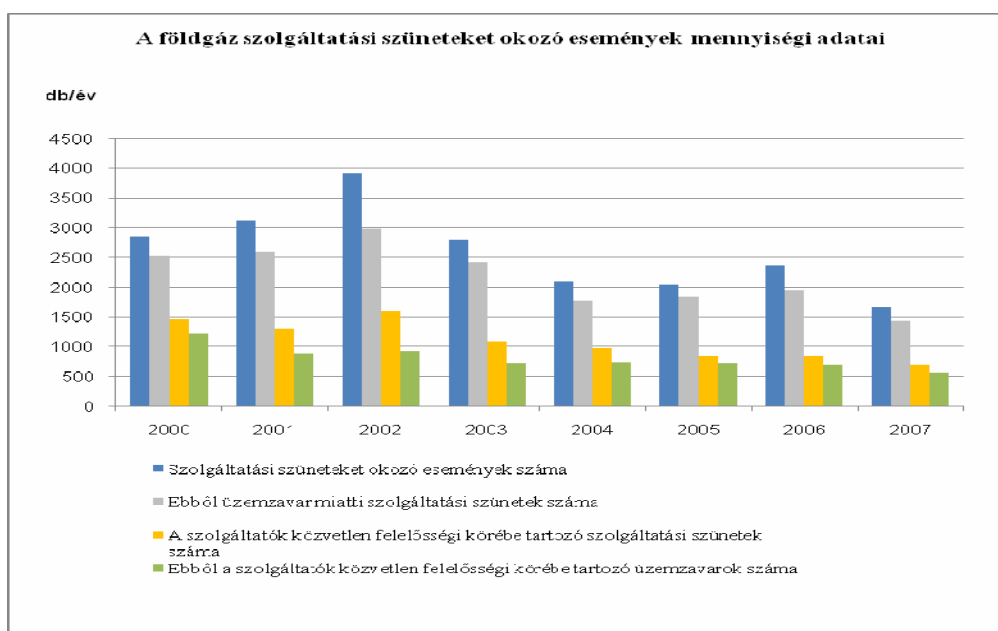
3.5.3. Üzemzavarok

Szolgáltatási szünetek

A fogyasztók elvárása a folyamatos szolgáltatás, vagyis a földgáz szünet nélküli rendelkezésre állása. A vezetékes földgázszolgáltatás természetes velejárói a különböző, véletlenül bekövetkező vagy előre tervezett, illetve egyéb okok miatti szolgáltatási szünetek. Szolgáltatási szüneteket okozhatnak üzemzavarok, és egyéb tényezők is, például karbantartás, rekonstrukciós munkák, stb. Az okok egy része a szolgáltatóval közvetlen kapcsolatban van, másik része viszont tőle független. A vezetékes földgázszolgáltatás fizikai folyamatának minősége a szolgáltatási szünetek okainak, idejének és időtartamának alakulásával szemléltethető. A szolgáltatási szünetek darabszámának alakulását a 14. táblázat adatai alapján a 15. ábra szemlélteti. Az ábrán látható, hogy a fogyasztókat a szolgáltatási szünetek összességében növekvő-csökkenő mértékben terhelték. A szolgáltatók közvetlen felelősségi körébe tartozó szünetek részaránya és abszolút értéke a vizsgált időszak első felében növekedett, majd folyamatosan csökkent. Az ábrán megfigyelhető a szolgáltatási szüneteket okozó üzemzavarok gyakoriságának alakulása is, amely az összes szolgáltatási szünetek gyakoriságánál stabilan alacsonyabb.

13. táblázat Szolgáltatási szüneteket okozó üzemzavarok alakulása

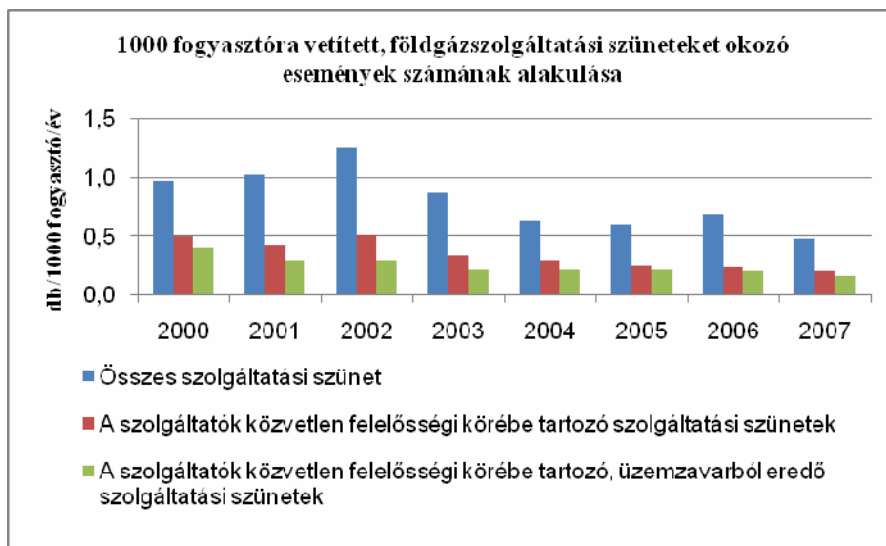
A földgáz szolgáltatási szüneteket okozó események mennyiségi adatai: db/év								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Szolgáltatási szüneteket okozó események száma	2862	3138	3924	2802	2103	2049	2368	1666
Ebből üzemzavar miatti szolgáltatási szünetek száma	2532	2604	2988	2424	1786	1848	1953	1440
A szolgáltatók közvetlen felelősségi körébe tartozó szolgáltatási szünetek száma	1473	1312	1607	1090	989	853	847	705
Ebből a szolgáltatók közvetlen felelősségi körébe tartozó üzemzavarok száma	1222	894	933	731	743	738	707	574

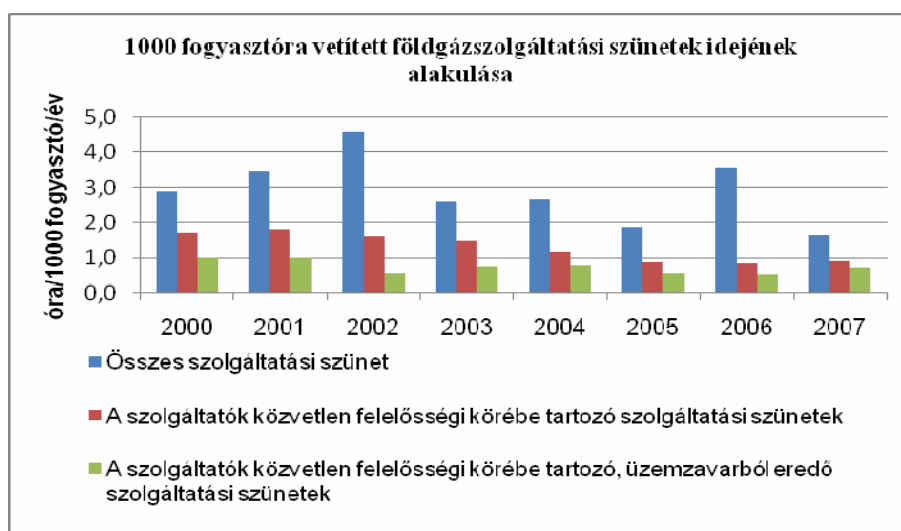
15. ábra Szolgáltatási szüneteket okozó üzemzavarok alakulása

A vezetékes földgázszolgáltatás fizikai folyamatát az események darabszámának és az általuk okozott szolgáltatási szünetek idejének 1 000 fogyasztóra vonatkoztatott fajlagos mutatói minősítik. Tájékoztatásul a 16. és 17. ábrák szemléltetik országos szinten azt a gyakoriságot és időt, amely alatt a fogyasztók szolgáltatás nélkül maradtak. A szolgáltatási szünetek fajlagos száma és ideje az összes szolgáltatási szünet vonatkozásában hullámzó a vizsgált időszakban, ugyanakkor a szolgáltatók közvetlen felelősségi körébe tartozó események mutatói alacsonyabb részarányú folyamatos javulást mutatnak.

16. ábra 1 000 fogyasztóra vetített földgázszolgáltatási szüneteket okozó események számának alakulása

17. ábra 1 000 fogyasztóra vetített földgázszolgáltatási szünetek idejének alakulása

3.5.4. Fogyasztói panaszok

A Hivatal által kezelt fogyasztóvédelmi ügyek alakulását - beleértve a villamosenergia- és a földgáziparral kapcsolatos ügyeket is - a 2.5.4. pont részletezi.

A földgázipar szereplőire érkezett 766 panasz mindegyikére megindult a KET szerinti közigazgatási hatósági eljárás. A panaszok száma 130%-kal volt magasabb 2007-ben, mint az azt megelőző évben. A növekedés az egyes panaszkategórián belül azonban közel sem egységes módon jelentkezett. Miközben a hálózatfejlesztésre vonatkozó panaszok száma csak kis mértékben - 15%-al - nőtt, addig a mérésre és a számlázásra vonatkozó panaszok száma 112 %-kal, az egyéb tevékenységre vonatkozó panaszok száma 117%-kal

emelkedett. Az engedélyesek szabálytalan vételezéssel kapcsolatos tevékenységére vonatkozó panaszok számának növekedését részben a számítási módszer változása, döntően azonban az engedélyesek, elsősorban a TIGÁZ DSO Kft. szabálytalan vételezés felderítésére indított fokozott tevékenysége okozta.

A megalapozottnak minősített panaszok aránya 2007-ben engedélyes-típusonként eltérő mértékben változott. Miközben az elosztói engedélyesek esetében 12%-kal nőtt, addig a közüzemi szolgáltatói engedélyesek esetében a növekedés mértéke nem haladta meg a 8%-ot.

A korábbi évek gyakorlatához hasonlóan a 2007. év során is rendszeresen végzett felügyeleti ellenőrzéseket a Hivatal. A felügyeleti ellenőrzések között kiemelt hangsúlyt kaptak a fogyasztók nagy tömegének jelentős érdekeit sértő súlyos jogsérelem miatt lefolytatott célvizsgálatok. A földgáz-iparban lefolytatott célvizsgálat következtében 2 x 10 millió Ft bírságot szabott ki a Hivatal a TIGÁZ Zrt. számára a fogyasztók által fizetett csatlakozási díj nem előírászerű felhasználása és a szolgáltatásminőségi követelmények be nem tartása miatt. Az engedélyes a bírságot megfizette. A határozat kiszabása mellett meghatározott kötelezések teljesítésének utóellenőrzésére 2008-ban fog sor kerülni.

4. Távhőtermelés szabályozása

4.1. Szabályozás

A távhőellátást a távhőszolgáltatásról szóló 1998. évi XVIII. törvény szabályozta. Ennek keretében a Hivatal hatáskörébe tartozott a 20 MW névleges villamos teljesítménynél nagyobb erőművek hőtermelése, továbbá szolgáltatása, ha ezen távhőtermelők egyben szolgáltatottak is. A távhőtermelés területén létesítési, üzembe helyezési, és működési, a szolgáltatás területén működési engedélyeket adott ki a Hivatal.

A Tszt. jelentős változást hozott a szabályozásban. A távhőtermelés és távhőszolgáltatás továbbra is engedélyköteles tevékenység, a távhőtermelő berendezések létesítése változatlanul csak 5 MW hőteljesítménytől engedélyköteles.

Az engedélyezési hatáskör megoszlik a települési önkormányzatok és a Hivatal között. Az új szabályozás szerint valamennyi olyan távhőtermelő, amely villamosenergia-termelő tevékenységet is folytat a Hivatal, míg a villamos energiát nem termelő távhőt előállító tevékenység az önkormányzatok engedélyezési hatáskörébe tartozik. Ez azt jelenti, hogy a Hivatal - szemben az 1999-2005 közötti 15 távhőtermelői és 5 távhőszolgáltatói engedéllyel - 2006-2007-ben már a 15 erőmű meglévő engedélye mellett további 60 társaság több mint 120 telephelyére adott ki távhőtermelői működési engedélyt.

A távhőszolgáltatók engedélyezése és felügyelete teljes egészében az önkormányzati jegyzők hatáskörébe került át. A fogyasztóvédelmi feladatokat a fogyasztóvédelmi felügyelőségek látják el. A fogyasztói tarifák megállapítása megmaradt a települési, a fővárosban a fővárosi önkormányzat képviselő testületének hatáskörében. Az ármegállapítás előtt a gazdasági és közlekedési miniszter véleményezi a távhőszolgáltatás árait.

A Tszt. előírásából következik, hogy a Hivatalnak a távhőellátással, a távhőszolgáltatás minőségével, valamint a távhőárakkal, díjakkal kapcsolatban nincs hatásköre, felelőssége és nincs befolyásolási eszköze sem.

Az 50 MW alatti erőművek távhő- és villamos-engedélyezési eljárása

A hő- és villamos energiát kapcsoltan termelő kiserőművek (50 MW névleges villamos teljesítmény alatti erőművek) engedélyezési eljárása a távhő, illetve a villamos energia szempontjából eltérő.

Távhő engedélyezési eljárás: kapcsolt energiatermelő berendezés létesítése esetén, 5 MW hőteljesítmény és a fölött távhő termelő berendezés létesítési engedélyt kell kérni a Hivataltól (5 MW alatt a hőtermelő berendezés létesítése nem engedély köteles). A berendezés üzembe helyezése után, a sikeres próbaüzemet követően távhőtermelői működési engedélyt kell kérni, teljesítményhatártól függetlenül.

Villamos engedélyezési eljárás: villamos energia termelő berendezés esetében (beleértve a kapcsolt hő- és villamosenergia-termelést is megvalósító berendezéseket) 0,5 MW és 50

MW névleges villamos teljesítmény között kiserőművi összevont engedélyt kell kérni a Hivataltól. Az összevont villamos engedély a kiserőművek elsődleges energiaforrásának megválasztására, a berendezés létesítésére és a villamosenergia-termelésére vonatkozik.

0,5 MW és 50 MW beépített villamos teljesítmény között, valamint 5 MW és ennél nagyobb névleges hőteljesítményű kapcsoltan termelő (kogenerációs) erőmű létesítése esetén az alábbi kérelmeket kell benyújtani az itt látható időrendi sorrendben:

Elsődleges energiaforrás megválasztása fázisban:

kiserőművi összevont engedély iránti kérelem (új VET alapján)

Létesítés előtt:

távhő termelő berendezés létesítési engedély iránti kérelem (Tszt. alapján)

Üzembe helyezés után:

távhőtermelői működési engedély iránti kérelem (Tszt. alapján).

A Hivatal engedélyezési tevékenysége 2007-ben

A Hivatal 2007-ben a távhő engedélyezéssel összefüggésben 24 határozatot adott ki. Ebből 11 engedély kiadásával (5 működési 6 létesítési), 12 már meglévő engedély módosításával (11 működési, 1 létesítési), 1 rendelkezési jog jóváhagyásával kapcsolatos határozat volt. A Hivatal minden esetben intézkedett az engedélyeket kiadó határozatok közzétételéről.

4.2. Verseny

A távhőellátás vezetékhálózathoz kötött helyi közüzemi szolgáltatás, egy ellátási területen egy szolgáltató működik, ezért verseny a szolgáltatók között a fogyasztókért nem lehetséges. Korlátozott verseny képzelhető el a távhőtermelésben elsősorban a kapcsolt termelés bevezetésével, illetve a fogyasztó választásában, amikor is más fűtési módra tér át, azonban kicsi a mozgástere.

Magyarországon 94 településen 230 távfűtő rendszer működik, a távfűtött lakások száma 650 ezer. Ez az országos lakásállomány kb. 16%-a.

A távhőszolgáltatók a hőenergiát hatósági áron szolgáltatják a lakossági fogyasztók részére, amely hőenergiát távhőtermelőtől (erőműtől) vásárolnak, és/vagy maguk állítanak elő kazánokban, illetve egyre nagyobb részben kapcsolt hő- és villamosenergia-termelő berendezésekben (gázmotorokkal). A szolgáltatott hőenergia 2007-ben már több mint 60 településen részben kapcsolt hő- és villamosenergia-termelést megvalósító erőműből származott. A távhőtermelés egyre nagyobb mértékben használja ki a kapcsolt energiatermelésből származó gazdasági előnyöket, amit még tovább növel a kötelező villamosenergia-átvétel és a hozzá kapcsolódó támogatott hatósági ár is.

4.3. Ellátásbiztonság

A területileg illetékes települési önkormányzat, a fővárosban a fővárosi önkormányzat az engedélyes vagy engedélyesek útján köteles biztosítani a távhőszolgáltatással ellátott létesítmények távhőellátását.

A távhőszolgáltató vállalatok többségükben a települési önkormányzatok tulajdonában vannak, egyes helyeken a szolgáltatóban a távhőtermelő (villamos engedély köteles erőmű) is szerzett tulajdont. Néhány településen a távhőszolgáltató vállalat üzemeltetését koncessziós szerződéssel magántulajdonú vállalkozások végzik.

Azokban az esetekben, amikor a szolgáltató hőerőműtől vásárolja a hőenergia nagy részét és az erőmű magán-, vagy közvetve állami tulajdonban van, a szolgáltató és az erőmű közötti viták esetenként veszélyeztethették az ellátást. Ezekben a vitákban a Hivatal esetenként közvetítő szerepet tölt be, de a problémákat csak a termelő, a szolgáltató és az önkormányzat közösen oldhatja meg. Az utóbbi években bontakozott ki az a törekvés, amelynek keretében az önkormányzatok igyekeznek lépéseket tenni arra, hogy a távhőtermelést is az önkormányzat oldja meg a saját vállalatán vagy a szolgáltatóján keresztül.

4.4. Árelőkészítés, árszabályozás

2005-ben változás történt a termelői hóárak (a szolgáltató részére értékesített hőenergia ára) hatósági ármegállapításában. Az önkormányzatok ezzel kapcsolatos kötelezettsége megszűnt és a termék ára részben szabadárassá vált. Hatósági ármegállapítás csak azon hőtermelők esetében maradt meg, amelyek villamosenergia-termelői engedéllyel is rendelkeznek, és lakossági távhőszolgáltatási célra lekötött hőtéljesítményük az 50 MW-ot meghaladja.

A távhőszolgáltatók által alkalmazandó díjakat az önkormányzatok képviselő testülete határozza meg önkormányzati rendeletben. Az ármegállapítás előtt az energia ügyekért felelős miniszter véleményezi a távhőszolgáltatás árait.

Az egyes települések díjai - szerkezetükben és mértékükben - esetenként jelentős mértékben eltérnek egymástól, egy átlaglakásra számítva az éves távhő költség 80 - 120% között mozog az országos átlag körül. Az egyes szolgáltatóknál a díjrendszerben az alapidj 30 - 50%-a az éves díjnak. Ezeket az eltéréseket csak részben indokolja az eltérő szolgáltatási sajátosság.

A távhőellátás tüzelőanyag-felhasználásában meghatározó szerepe van a földgáznak (75-80%). A kapcsolt hő- és villamosenergia-termelést megvalósító gázmotorok számának növekedése - környezetvédelmi előnyei mellett - növeli a távhőellátás függését a földgáz energiahordozótól.

4.5. Közszolgáltatási kötelezettség, fogyasztóvédelem

A területileg illetékes települési önkormányzat köteles biztosítani a távhőszolgáltatással ellátott létesítmények távhőellátását. A távhőszolgáltatók többnyire önkormányzati tulajdonban vannak, az engedélyező hatóság az önkormányzat jegyzője és a fogyasztói hűárakat, díjakat az önkormányzat képviselő testülete állapítja meg, tehát az erőművi távhőtermelés kivételével a teljes vertikum az önkormányzat kezében van.

A távhőszolgáltatási árak átláthatóságának biztosítása érdekében a Tszt. - Vhr. meghatározta a távhőszolgáltatók által közzéteendő gazdálkodási adatok és az ezzel összefüggő műszaki információk körét. A lakossági fogyasztók jobb tájékoztatása érdekében az 1 000, vagy ennél több lakást ellátó távhőszolgáltatóknak elektronikus információs rendszert (honlapot) kellett létrehozniuk.

A fogyasztóvédelmi feladatokat a fogyasztóvédelmi felügyelőségek látják el.

5. Energiahatékonyság, környezetvédelem

5.1. Energiahatékonyság, energiatakarékosság

Az 1107/1999. (XI. 8.) Korm. határozat rögzíti a 2010-ig terjedő energiatakarékossági és energiahatékonyság-növelési stratégiát. Ennek alapján 2000. évben indult az Energiatakarékossági Program, amely közvetlen támogatásokkal és kedvezményes kamatozású hitelekkel segítette a fogyasztók és a távhőszektor energiatakarékossági beruházásainak megvalósítását. Az évről - évre meghirdetett Energiatakarékossági Programok lebonyolítására megalakult az Energia Központ Kht., amelynek egyik alapítója a Hivatal.

- A Hivatal közreműködik a Kormány energiatakarékossági és energiahatékonyság-növelési stratégiájának megvalósításában. Szakértőként részt vett az energiahatékonyság-növelési pályázatokat bíráló tárcaközi bizottság és a Környezet és Energia Operatív Program projekt kiválasztó bíráló bizottsága munkájában, továbbá a pályázatok kiírásának előkészítésében, valamint igény esetén konzultál a szolgáltató oldali távhő korszerűsítésére és a megújuló energiák hasznosítására vonatkozó pályázatok kapcsán.
- A 2007. évi Nemzeti Energiatakarékossági Program keretében a lakossági (egyedi és közösségi) energiatakarékossági és megújuló energia hasznosítási programok keretében több mint 3600 pályázat nyert el együttesen 821 millió Ft állami támogatást és 2,2 milliárd Ft kedvezményes kamatozású hitelt. A pályázatok segítségével mintegy 11 ezer lakás, közelítőleg 6 milliárd Ft teljes költségű korszerűsítésére nyílt lehetőség.

Az energiatakarékosság, az energiahatékonyság-növelés és a környezetvédelem szoros kapcsolatát jelzi az Új Magyarország Fejlesztési tervhez kapcsolódó, az Európai Bizottság által jóváhagyott, a 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó Környezet és Energia Operatív Program. A program két kiemelt célja összhangban a hazai és az EU energiapolitikájával:

- A megújuló energiaforrások nagyobb arányú felhasználása, ami elősegíti a hazai energiahordozó forrásszerkezet kedvező befolyásolását, a hagyományos energiaforrások felől a megújuló energiaforrások irányába való elmozdulást.
- Az energiahatékonyság fokozása, ami hozzájárul az energiaellátás biztonságának növeléséhez, a magas energiaimport-függőség mérsékléséhez és a környezeti ártalmak csökkentéséhez.

A célkitűzések megvalósítása hozzásegíti hazánkat nemzetközi kötelezettségvállalásainak teljesítéséhez. Ennek érdekében a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség a 2007. év őszén három, az energiahatékonyság növelését és a megújuló energiaforrások hasznosítását elősegítő pályázatot hirdetett meg a 2007-2008-as időszakra:

- „A hő- és/vagy villamosenergia-előállítás támogatása megújuló energiaforrásból” című pályázati konstrukció (KEOP-2007-4.1.0 kódszám) erre a két évre 13,26

milliárd Ft támogatást biztosít, amelynek forrása az Európai Regionális Fejlesztési Alap és a Magyar Köztársaság költségvetése társfinanszírozásban.

- „Az energetikai hatékonyság fokozása” című pályázati konstrukció (KEOP-2007-5.1.0 kódszám) támogatására rendelkezésre álló tervezett keretösszeg a 2007 - 2008 évekre 8,76 milliárd Ft, amelynek forrása a Kohéziós Alap és a Magyar Köztársaság költségvetése társfinanszírozásban.
- A „Harmadik feles finanszírozás” című pályázati konstrukció (KEOP-2007-5.2.0 kódszám) két éves támogatására 1,84 milliárd Ft áll rendelkezésre, amelynek forrása a Kohéziós Alap és a Magyar Köztársaság költségvetése társfinanszírozásban.

A támogatások segítségével megvalósításra kerülő beruházások eredményei, valamint a tervezési időszak további pályázatai a pályázati rendszer tapasztalatai alapján kerülnek majd kiírásra.

5.2. Környezetvédelem

5.2.1. Megújuló energiaforrások felhasználása

2007-ben az előző évhez képest emelkedett a megújuló bázisú villamos energia termelés, ugyanakkor nem érte el a 2005. évi (a kvótaszabályozás előtti) 1 852 GWh-s csúcspot. A biomasszával termelt villamos energia kis mértékben, mintegy 50 GWh-val emelkedett az előző évhez képest. Év közben a Tiszapalkonyai Erőműben gazdasági és műszaki problémák miatt megszűnt a biomassza együttégetés, ugyanakkor a Vértesi Erőmű jelentősen növelte a biomassza felhasználást, és elérte a kvótamaximumát (125 GWh/év) ami ellensúlyozta az előbbi kiesését. Jelentősen emelkedett a kisbiomasszás erőművek által termelt villamos energia is, a beépített teljesítőképességük pedig meghaladta a 11 MW-ot (ez több mint kétszeres növekedés az előző évhez képest).

Közel háromszorosára növekedett a szél erőművek termelése, míg a beépített teljesítőképességük közel kétszeresére emelkedett és 2007. év végén meghaladja az 60 MW-ot (2008. I. negyedév végére elérte a 112 MW-ot). Az ország összes villamosenergia-felhasználásának 3,9%-át teszi ki a megújuló energiából termelt villamos energia aránya, ami meghaladja hazánk 2010-re vállalt 3,6%-os uniós kötelezettségét. Az elkövetkező években továbbra is számolni kell a szél erőművek, zöldmezős biomassza és biogáz üzemek beépített teljesítőképességének gyors növekedésével.

A biomassza és biogáz tüzelésű erőművek üzemeltetése a jelenlegi átvételi árak mellett gazdaságos és vonzó befektetési lehetőség. Elterjedésüket ugyanakkor főként alapanyag ellátási problémák gátolják. A nagyobb felhasználás eléréséhez mindenképp szükséges az energetikai célú ültetvények gyors elterjesztése, illetve a mezőgazdasági hulladékok és melléktermékek begyűjtésének fokozása (öszöntése).

A szélenergiával termelt villamos energia átvételi ára uniós összehasonlításban is kiemelkedően jónak számít, ugyanakkor a rendszerszabályozhatósági problémák miatt a 330 MW-os korlát növelésével rövid távon nem lehet számolni.

A megújuló energiaforrásokból előállított villamosenergia-termelés alakulását a 15. táblázat mutatja.

14. táblázat Megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia Magyarországon (GWh)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Víz	186	194	171	206	203	186	210
Biogáz	7,6	11,2	15,6	15	27	32	28
Szél	0,9	1,1	3,3	5,4	10	43	110
Biomassza	0	0	75	655	1 612	1 278	1 404
Összesen	194,5	206,3	264,9	881,4	1852	1539	1752

5.2.2. Üvegházhatású gázok kibocsátási egységkereskedelme

Az Európai Parlament és a Tanács 2003. október 13-án elfogadta az üvegházhatású gázok közösségi kibocsátási egységkereskedelmi rendszeréről szóló 2003/87/EK irányelvet, mely hazánk uniós tagsága óta ránk is kötelező. Az irányelv értelmében a nagy, 20 MW-nál nagyobb teljesítményű tüzelőberendezéssel rendelkező létesítmények csak engedély birtokában folytathatnak szén-dioxid kibocsátó tevékenységet. Az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszerében hazánkban összesen 229 vállalkozás (erőművek, olajfinomítók, kokszolók, a vaskohászat és acéltermelés, a cement-, mész-, üveg-, és építőanyag-gyártás, illetve a papíripari üzem) vesz részt.

Az eredeti tervhez képest majd egy éves csúszással 2006 tavaszán jelent meg az ágazati limiteket és az intézmények kiosztásait tartalmazó Nemzeti Kiosztási Terv és Lista (66/2006. (III. 27.) Korm. rendelet). A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KVVM) 2005-re összesen 30,2 millió darab kvótát osztott ki, ebből mintegy 17 millió darabot a villamos energia szektorban. Az eddigi adatok ismeretében megállapítható, hogy az állam a kibocsátási egységeket jelentősen túlallokálta a piaci szereplőknek. A kvóták túlallokálása azért következhetett be, mert kibocsátási adatok korábban nem álltak a hatóságok rendelkezésére. A kormányzat a rendszer beindulása előtt kénytelen volt az érintett cégek önbevallására hagyatkozni a kvóták kalkulációjakor, márpedig maguk a vállalatok jövőbeni kvótahiánytól tartva igyekeztek az állammal a lehető legmagasabb kvótamennyiséget elfogadtatni. A tagállamok többségében hasonló helyzet állt elő, így a kibocsátási egységek ára (a jelentős kvótakinálat miatt) a tonnánkénti 30 eurós csúcstról 2007-ben 0,5-1 euróra esett le.

2006-ban indult meg a 2008-2012 időszakra vonatkozó Nemzeti Kiosztási Terv és Lista előkészítése. Az Európai Bizottság 2007. április 16-i határozatában úgy döntött, hogy a Kiosztási Terv több szempontból nem felel meg az üvegházhatású gázok közösségi kibocsátási egység kereskedelmi rendszeréről szóló 2003/87/EK irányelvben tartalmazott kritériumoknak, elsősorban a kiosztható teljes mennyiség tekintetében. A Bizottság közel négy millió tonna CO₂-vel csökkentette hazánk kvótáját. A Magyar Kormány a fenti

határozat ellen keresetet nyújtott be az Európai Bírósághoz (az eljárás jelenleg is folyamatban van). A hatályos EU-jog szerint a fellebbezésnek a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, ezért a bizottsági határozatban szereplő kiosztható CO₂ mennyiség figyelembevételével újra kellett tervezni a Nemzeti Kiosztási Terv 2-t. A második kereskedési periódusban ezért várhatóan kvótahiánnyal kell számolnunk.

A Hivatal szakhatóságként közreműködik az erőművek kéndioxid és nitrogénoxidok engedélyezett éves összkibocsátási kvótájának meghatározásában, valamint az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek kereskedelméről szóló 2005. évi XV. törvény végrehajtását szabályozó 143/2005. (VII. 27.) Korm. rendelet alapján szakvéleményével segíti a Kiosztási Terv elkészítését, illetve a Kiosztási Tervben az új belépők kvótájának meghatározását. A Hivatal csak állásfoglalást ad a villamos energia termelői engedélyesek vonatkozásában, de az allokáló hatóság az Országos Környezetvédelmi- és Vízügyi Főfelügyelőség. 2007-ben a Hivatal öt állásfoglalást adott ki.

6. A Hivatal működése, intézményi kapcsolatok, tájékoztatás

6.1. Intézményi és nemzetközi kapcsolatok, tájékoztatás

6.1.1. Kétoldalú intézményi kapcsolatok

A Hivatal - a korábbi években is folytatott gyakorlat szerint - az államigazgatás más szerveivel (Gazdasági Versenyhivatal, Országgyűlési Biztosok Hivatala, Adatvédelmi Biztos, Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság) folyamatos és aktív kapcsolatot tartott fenn, azokkal összehangoltan végezte munkáját. Ennek során elvi jellegű kérdésekben és egyes konkrét ügyekben is sikerült megállapodásra jutni. A Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatósággal 2007. második felében sorozatos megbeszélések, egyeztetések történtek. Ezek során - az elmúlt időszak tapasztalatainak megvitatása mellett - jelentős hangsúlyt kapott a 2008. január 1-től hatályos hatásköri megoszlás részleteinek kidolgozása, és a jövőbeni együttműködés kereteinek meghatározása. A Hivatal folyamatosan aktív kapcsolatban áll a civil fogyasztóvédelmi szervezetekkel is. A Magyar Energiafogyasztók Szövetsége (MESZ) például rendszeresen megkapta véleményezésre a jóváhagyás előtt álló üzletszabályzatokat és szolgáltatásminőségi határozatokat, valamint minden alkalommal részt vett az Energetikai Érdekképviselési Tanács munkájában.

6.1.2. Nemzetközi kapcsolatok

2004. május 4-től a Hivatal tagja az Európai Energia Szabályozók Tanácsának (Council of European Energy Regulators - CEER) valamint az EU Bizottság hivatalos tanácsadó szerveként működő Európai Villamosenergia és Gázipari Szabályozók Csoportjának (European Regulators Group for Electricity and Gas - ERGEG). A 2005. december 5-i CEER és ERGEG Közgyűléseken új elnök, illetve öt új alelnök megválasztására került sor. Az alelnöki posztok egyikére a Magyar Energia Hivatal elnökhelyettesét választották meg. A korábbi évekhez hasonlóan a Hivatal munkatársai 2007-ben is aktívan részt vettek a CEER és az ERGEG munkacsoportjainak és albizottságainak munkájában.

A regionális villamosenergia-piacok kialakításának előkészítése 2007-ben is az ERGEG Regionális Kezdeményezések (ERI) keretében folytatódott a 1228/2003/EK rendelet módosított mellékletében meghatározott régióban. E szerint Magyarország a kelet-közép-európai régióhoz (CEE) tartozik Csehországgal, Szlovákiával, Lengyelországgal, Németországgal, Szlovéniával és Ausztriával együtt, amely régiónak vezető regulátora az osztrák E-Control. A megvalósítási csoportok (IG) végzik a tényleges munkát, dolgozzák ki a különböző szakmai anyagokat, tagjai elsősorban a szabályozó hatóságok és a rendszerirányítók képviselői. Végül a legszélesebb egyeztető fórum az érintettek csoportja (SG), ahol minden piaci szereplői kör, a szabályozó hatóságok és a kormányok képviselői jelen vannak. A 2007. év során a CEE régióban négy regulátori koordinációs bizottsági (RCC), öt IG és egy SG ülés került megszervezésre különböző helyszíneken. A Hivatal aktívan részt vett az ülések munkájában és képviselte a magyar érdekeket.

A korábbi években a CEE régióban folyó különböző szintű megbeszélések fő témája a koordinált határkeresztesző kapacitás allokációs eljárás bevezetése volt. Eddig még nem sikerült a rendszerirányítóknak egy olyan eljárást kidolgozni, ami mind a jogszabályi

követelményeknek, mind a piaci szereplők elvárásainak megfelel. 2007-ben ugyanakkor jelentős munka kezdődött el adatpublikáció területén. A szabályozó hatóságok egy olyan ajánlást dolgoztak ki, amely azokat az adatokat tartalmazza, melyeket bizonyos határidőn belül a rendszerirányítóknak nyilvánosságra kell hozniuk. Ennek a dokumentumnak a nyilvános vitája 2007-ben már lezajlott, az anyag véglegesítésére várhatóan 2008. első negyedévében kerül sor.

Magyarország szerepe vélhetően erősödni fog Dél-Kelet-Európában is, mivel az Európai Bizottság elhatározott szándéka egy 8. régió létrehozása (az 1228/2003/EK rendelet keretén belül), amely régiónak Magyarország is tagja lenne.

A Hivatal fontos szerepet játszott a volt „keleti blokkhoz” tartozó országok energia regulátorait összefogó szakmai egyesületnek, az ERRA-nak (Energia Szabályozók Regionális Egyesülete - Energy Regulators Regional Association) a 2000. évi megalakításában, amelynek Titkársága a Hivatal épületében működik. A Hivatal 2007-ben is aktív tagja volt az ERRA munkabizottságainak, aminek szakmai elismeréseként a Hivatal főosztályvezetőjét választották meg alelnöknek, majd pedig 2007 végén elnöknek.

6.1.3. Energetikai Érdekképviseleti Tanács (EÉT)

Az EÉT 2007-ben a fogyasztói és engedélyesi kör részvételével negyedéves rendszerességgel tartott üléseket. A fogyasztói oldal állandó képviselői voltak - a fent említett MESZ-en kívül - az Ipari Energiafogyasztók Fóruma és az Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület is.

Az EÉT az I. negyedéves ülésen megtárgyalta az új VET javaslatot, az új földgáz működési-modellről kialakított elképzeléseket, a telefonos ügyfélszolgálatok ellenőrzéseinek tapasztalatait, valamint az Országgyűlés Gazdasági Bizottsága Energetikai albizottságának ülésén elhangzottakat.

Az EÉT a II. negyedéves ülése napirendjén szerepeltek a földgáz tarifa-struktúrájában bekövetkező változások, a határkereszteső kapacitás allokációjában várható változások, valamint az új VET végrehajtási rendelet tervezetének ismertetése.

Az EÉT a III. negyedéves ülésen megtárgyalta a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság tájékoztatását az új VET kapcsán reá háruló feladatokról, az új GET tervezetét, az egyetemes szolgáltatással és a védendő fogyasztókkal kapcsolatos új szabályokat, valamint a piacnyitásra vonatkozó Gyakran Ismétlődő Kérdésekre adandó válaszokat.

Az EÉT a IV. negyedéves ülésen megvitatta a villamosenergia-ipari piacnyitás rendeleti előkészítettségét, a kötelező átvétel új elszámolási keretét, valamint a közüzemi szolgáltatók jelentését a piacnyitási előkészületekről.

6.1.4. Tájékoztatás

A Hivatal elnöke - törvényben meghatározott feladata szerint - a 2007. évben benyújtotta a Hivatal 2006. évi tevékenységéről szóló beszámolót a Kormány számára. A Hivatal az eddigi gyakorlatnak megfelelően megjelentette a tevékenységét és az általa felügyelt szektor főbb műszaki-gazdasági adatait bemutató tájékoztató kiadványát, valamint a villamosenergia-rendszer adatait tartalmazó Villamos Energia Statisztikai Évkönyvet.

A Hivatal évente összeállítja az EU illetékes szervezetének (CEER) előírásai alapján készülő nemzeti jelentést. A jelentés a villamosenergia- és a földgázpiac működésének értékelésére terjed ki. A 2006. évi információkat tartalmazó, az egyes tagországok szabályozó szervezetei által elkészített jelentések együttes kiértékelését a CEER végzi, a jelentések kiértékelését honlapján teszi közzé. Az értékelő anyag a villamosenergia- és a földgázpiac működését jellemző mutatók ismertetésével a tagországok összehasonlítását teszi lehetővé. A jelentés tartalmazza - többek között - a piacok nyitottságát, a piaci szereplők számának változását, a legnagyobb piaci szereplők részarányát, a fogyasztói árak szerkezetét jellemző mutatókat. Külön került elemzésre az ellátás biztonságával és a szabályozással kapcsolatos intézményrendszer. A teljes piacnyitás hatályba lépésével 2008 elejétől - a villamosenergia-ipar esetében - a Hivatal feladatai és a feladatok ellátásához szükséges köre és tartalma módosul. Az adatszolgáltatók száma növekszik, az engedélyek fajtái változnak, az adatszolgáltatói kör módosul. A megváltozott szabályozásból adódóan szükségessé vált a Hivatal adatigényének módosítása. A 2008-tól érvényes adatigényeket a Hivatal az engedélyesek számára kiadott határozatokban határozta meg.

A Hivatal a nemzetközi szervezetek (EUROSTAT, Nemzetközi Energia Ügynökség stb.) felé folyamatosan teljesíti adatszolgáltatási kötelezettségét.

A Hivatal vezetői az elektronikus és az írott sajtóban rendszeresen tájékoztatást adtak a fogyasztókat érintő kérdésekről.

A Hivatal a www.eh.gov.hu honlapján közzéteszi közérdekű határozatait, folyamatosan tájékoztatást ad a munkájával összefüggő időszerű kérdésekről, valamint - rendeletekben előírt tartalmú - összeállítást jelentet meg a villamosenergia-ipari és a földgázipari társaságok nyilvános műszaki-gazdasági adatairól, továbbá az energiapiacot érintő legfontosabb események is folyamatosan nyomon követhetők az oldalon.

6.2. Működési feltételek

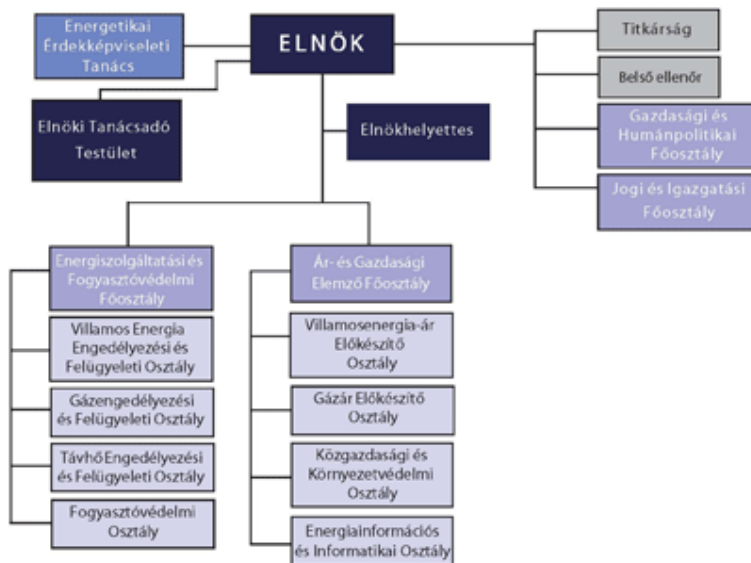
6.2.1. A Hivatal gazdálkodása

A Hivatal saját bevételeit a 68/2005. (IX. 13.) GKM-PM együttes rendelettel módosított 19/2002. (XI. 5.) GKM-PM együttes rendelet határozta meg 2007. december 31-ig. A Hivatal önállóan gazdálkodó, előirányzatai felett teljes jogkörrel rendelkező, fejezeti jogosítványokkal felhatalmazott költségvetési szerv. A 2006. évi LVII. törvény alapján a Hivatal 2006. július 1-től kormányhivatal.

A Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény 11.§ (5) bekezdése a Hivatal számára a 2007. évre 598,9 millió Ft befizetési kötelezettséget írt elő a

központi költségvetés részére, amelyet a Hivatal határidőre teljesített. A Hivatal a GKM költségvetésében önálló címként szerepel, költségvetési támogatásban az előrehozott ügynevezett 13. havi illetmény előleg fizetéséhez részesült, amely támogatás kötelező jelleggel központilag került meghatározásra. A GKM részére további támogatás értékű befizetést teljesítettünk a fejezetnél év közben jelentkező többletfeladatok ellátásának fedezetére 200 millió Ft összegben. A Hivatal gazdálkodása kiegyensúlyozott, a bevételek biztosították a működéshez szükséges kiadások fedezetét, a szakmai munkához szükséges informatikai fejlesztéseket, valamint az irodaépület teljes vagyonekezelői jogának megszerzéséből eredő beruházási, felújítási, és karbantartási munkálatok elvégzéséhez szükséges kiadásokat is. A Hivatal szervezetét a 18. ábra tartalmazza.

A Hivatal 2007. évre engedélyezett létszáma 94 fő, amely keret feltöltésre került. A felsőfokú végzettségű szakemberek műszaki, közgazdasági, pénzügyi, jogi ismeretekkel, többségében nyelvvizsgával és nagy iparági tapasztalattal rendelkeznek. A Hivatal tárgyi felszereltsége megfelelő, számítástechnikai, telekommunikációs és irodatechnikai eszközökkel kellően ellátott.

18. ábra A Magyar Energia Hivatal szervezeti felépítése

6.2.2. Informatika, információ-feldolgozás

Informatikai rendszer

2007 februárjában a Köztársaság tér 7. alatti irodaházat teljes terjedelmében megkapta a Hivatal, így június 30-ával megkezdte a költözést a Köztársaság tér 3. szám alatti épületből. Ennek eredményeként a két telephely összeköttetését szolgáló hálózati elemek megszüntetésre kerültek. A fentiekkel egyidejűleg a LAN struktúra átépítése, illetve bővítése is megtörtént. Az elszórta telepített kis teljesítményű szünetmentes tápegységek kiváltására a teljes épületre kiterjedő korszerű szünetmentes hálózatot építettünk ki,

összesen mintegy 80 kVA kapacitással. Az 1995. évi LXVI. törvény 9. § (2) bekezdése szerint elektronikus iratkezelés esetén a közfeladatot ellátó szerv kizárólag olyan iratkezelési szoftvert alkalmazhat, amely a külön jogszabályban meghatározott követelményeknek megfelel és tanúsítvánnyal rendelkezik, ezért a 2006. évben elkészített megvalósíthatósági tanulmányra alapozva tárgyalásos közbeszerzési pályáztatás alkalmazásával a Hivatal kiválasztotta a számára megfelelő szoftvert.

Információfeldolgozás

A rendszeresen beérkező, az engedélyes társaságok működésével és tevékenységével kapcsolatos információk feldolgozása és értékelése folyamatosan történik. A Hivatal feladatai ellátásához szükséges információk köre kiterjed a villamosenergia-, a földgázellátással, valamint a távhőtermeléssel összefüggő napi, havi, negyedéves és éves gyakoriságú adatokra.

Az adatok döntő többsége közvetlenül, elektronikus formában érkezik a Hivatalhoz. Az információs rendszer kielégíti a hivatali munka adatigényein túl a hazai és külföldi érdeklődők információigényét is. A Hivatalhoz beérkező - esetenként üzleti titkot is tartalmazó - információk szakszerű és zárt rendszerű kezelése az adatszolgáltató engedélyesek bizalmának megtartása érdekében alapvető fontosságú. Az adatok kezelése az auditált Informatikai Biztonsági Szabályzat, valamint az adatok kezelésével kapcsolatos belső szabályzat előírásai szerint történik. Az előírások betartásának folyamatos ellenőrzésével, valamint a megfelelő informatikai biztonsági rendszerek működtetésével és fejlesztésével az adatbiztonság a követelményeket kielégíti.

Különböző nemzetközi szervezetek részére a Hivatal folyamatosan szolgáltat információkat. Az EUROSTAT részére a 2002. évtől folyamatosan - félévente - kerülnek megadásra a magyarországi villamos energia és földgáz típusfogyasztói átlagár adatok. A Nemzetközi Energia Ügynökség (IEA) részére a magyar villamosenergia- és földgáz átlagár adatok - lakossági és ipari - fogyasztócsoportok szerinti részletezésben negyedévenként kerülnek megküldésre. Az ERRÁ tagországok villamos energia és földgáz árainak negyedévenkénti feldolgozása folyamatos volt. A Hivatal által szervezett adatszolgáltatás 2000 elejétől biztosít összehasonlításra alkalmas adatokat, az adatok közreadása az ERRÁ honlapján történik.